

Jaarverslag DELA Groep

2022

Inhoudsopgave

In het kort	4
Voorwoord	5
Profiel	7
2022 in vogelvlucht	8
Kerncijfers	10
Bestuursverslag	15
Onze strategie	16
Onze klanten	23
Onze organisatie	29
Onze financiën	40
Onze toekomst	45
Governance & risicomanagement	47
Verslag rvc	48
Corporate governance	53
Risicomanagement	61
Jaarrekening	65
Geconsolideerde jaarrekening	66
Enkelvoudige jaarrekening	117
Overige gegevens	122
Statutaire resultaatverdeling	123
Controleverklaring van de onafhankelijke accountant	124
Over dit verslag	135
Bijlagen	136
Begrippenlijst	137
GRI-tabel	141
Definities materiële thema's	143
NFRD	144
EU taxonomie	145

In het kort

In het kort

Voorwoord

2022. Een jaar van grenzen.

We zijn trots dat we onder moeilijke omstandigheden mooie stappen hebben gezet, zijn blijven groeien en onze persoonlijke dienstverlening op een hoog niveau hebben weten te handhaven. Zo hield de COVID-19-pandemie ons het gehele eerste kwartaal nog in de greep en was er over heel 2022 gezien sprake van oversterfte. De oversterfte in combinatie met een krappe arbeidsmarkt zorgde voor een aanhoudende hoge werkdruk bij onze medewerkers. Het was soms passen en meten om onze leden en hun nabestaanden tijdig te woord te kunnen staan en een passend afscheid te verzorgen. We liepen daarbij tegen de grenzen aan wat je van elkaar kunt vragen. Gelukkig konden wij rekenen op veel begrip en waren de tevredenheidscijfers met een enkele uitzondering op een onverminderd hoog niveau. Dat meten wij aan de hand van Net Promotor Scores. Die was voor de Groep maar liefst 63.

Solvabiliteit op hoog niveau gehandhaafd.

In februari viel Rusland Oekraïne binnen en brak er dichtbij huis een oorlog uit die ons gevoel van veiligheid op zijn kop zette. Het zorgde bovendien voor een kettingreactie aan economische en sociale gevolgen. De energieprijzen schoten omhoog en wakkerden de inflatie aan tot ongekende hoogten. Dit stelde grenzen aan de betaalbaarheid van energie voor ondernemingen en huishoudens. Ook wij hebben de uitvaartkosten het afgelopen jaar zien stijgen. Die hebben wij over 2022 nog goed weten te beperken. Per 1 januari 2023 is onze premiestijging o.a. door winstdeling slechts 2,96 procent. Daar zijn wij blij mee.

De wereldwijde energiecrisis had samen met de rentestijgingen ook zo zijn weerslag op onze beleggingsresultaten. Het belegd vermogen in het verslagjaar is hierdoor in waarde gedaald. Gezien de looptijd van onze verzekeringen beleggen wij voor de lange termijn waardoor beleggingsresultaten per jaar fors kunnen fluctueren. Echter, door de gestegen rente zijn onze verplichtingen ook gedaald. Hierdoor is onze solvabiliteit, de graadmeter voor de financiële positie van de verzekeraar, op peil gebleven. Het toont aan hoezeer ons businessmodel ook in extreme situaties robuust is. In dat opzicht vormt de rentestijging ook goed nieuws voor onze leden, omdat daarmee ruimte ontstaat voor winstdeling die ingezet kan worden om de premiestijging van onze natura uitvaartverzekeringen te beteugelen.

Groei en ontwikkeling

Onze coöperatie heeft in Nederland, Duitsland en België ook op andere vlakken haar grenzen verlegd. Een historisch moment in de geschiedenis van onze coöperatie is dat Belgische verzekerden voortaan lid kunnen worden van onze coöperatie. In België is het lidmaatschap inmiddels geïntroduceerd en hebben we eind december 2022 al bijna 16.000 nieuwe leden mogen verwelkomen. Daarnaast hebben wij door de overname van Yarden in Nederland een mooie landelijke dekking. De nieuwe collega's die vanuit Yarden zijn overgekomen, toonden een grenzeloze inzet. Honderden nieuwe collega's zijn wegwijs gemaakt in onze organisatie, werkwijzen en systemen. Dat de integratie van Yarden volgens plan verloopt en naar verwachting in 2023 wordt afgerond, is met de genoemde druk op de organisatie een groot compliment waard. Zeker in combinatie met de krapte op de arbeidsmarkt.

De operationele druk was ook voelbaar binnen onze IT-programma's. Inzake onze digitale transitie liggen we wat achter op schema maar verwachten we onze doelstellingen voor 2025 nog te kunnen behalen. In Duitsland hebben we naast autonome groei ook een verzekeringsportefeuille van Monuta overgenomen, waardoor onze groei in de Duitse markt in een stroomversnelling is gekomen.

Ambitie

Als het gaat om de dienstverlening aan onze leden blijven wij de lat steeds hoger leggen. We zijn trots dat onze klanttevredenheid en reputatie goed zijn. Niveaus zijn behouden. Bij elke stap die we zetten, staat de klant centraal. Alleen zo kunnen leden hun lidmaatschap van DELA als waardevol beschouwen en zich ondersteund voelen bij alle vraagstukken rond overlijden en doorgeven. Dat we hierbij goed luisteren naar onze klanten, wordt onderstreept door de Gouden Oor Erkenning niveau 2 die we in Nederland in ontvangst hebben mogen nemen. Dezelfde ambitie hebben we voor ons uitvaartbedrijf en daar zullen we het komende jaar duidelijk stappen in zetten.

Het afgelopen jaar stond verder in het teken van de herijking van onze strategie, waarbij we onze grenzen verleggen als het gaat om onze dienstverlening. We zien dat er naast het verzekeren en verzorgen van uitvaarten in toenemende mate behoefte is aan aanvullende producten en diensten.

Het is dan ook onze ambitie om vanuit het lidmaatschap van onze coöperatie steeds meer voor onze leden te kunnen betekenen.

Impact

2022 was ook het jaar van ons 85-jarig jubileum. In al die jaren is DELA trouw gebleven aan de coöperatieve principes van haar oprichters: solidariteit werkt en vele kleintjes maken samen sterk. De uitgangspunten van de coöperatie van weleer staan nog steeds als een huis. De omvang van onze coöperatie anno nu en de impact op de maatschappij en het milieu zijn groter dan ooit. Daarom hebben wij onszelf als doel gesteld om in 2030 een netto positieve impact te leveren op mens en milieu. Zowel met onze producten en diensten als via onze bedrijfsvoering. Om dit te bereiken verduurzaamden we in 2022 een aantal van onze crematoria, onder andere door plaatsing van elektrische crematieovens. Ook hebben we de elektrische vervoersmogelijkheden bij de uitvaart uitgebreid, de eerste organische uitvaartkist geïntroduceerd en nieuwe duurzame bedrijfskleding ingevoerd. In België hebben we specifiek een CO₂-reductieplan opgesteld, dat de komende jaren uitgerold gaat worden.

Vertrouwen

We danken onze leden, verzekerden, nabestaanden en medewerkers voor het vertrouwen. In 2022 zijn we tegen grenzen opgelopen, maar we hebben ze ook opgezocht en verlegd. De coöperatieve gedachte blijft juist nu van belang. Ondanks de toenemende individualisering zit de kracht van de samenleving in de verbondenheid tussen mensen en generaties. Die solidariteit doorgronden en doorleven wij. Zo vertrouwen we erop dat wij met DELA koershouden en zo onze betekenis voor leden en de samenleving kunnen blijven vergroten.

Eindhoven, 21 april 2023

Coöperatie DELA

Het bestuur

E. (Edzo) Doeve, CEO / voorzitter

J.A.M. (Jack) van der Putten, CCO / vicevoorzitter

J.L.R. (Jon) van Dijk, CFRO

In het kort

Profiel

Coöperatie DELA is een internationale verzekeraar en uitvaartorganisatie.

Vanuit de rotsvaste overtuiging dat vele kleintjes samen sterk maken, is DELA 85 jaar geleden als coöperatie ontstaan. Solidariteit vormde in 1937 al de basis om voor iedereen een passend afscheid mogelijk te maken. DELA staat niet voor niets voor: Draagt Elkanders Lasten.

Het coöperatieve karakter staat nog steeds centraal: de winst die we maken, gebruiken we deels om de organisatie te versterken en deels om de premiestijging te beperken. Bovendien bepalen leden mede ons beleid en helpen zij de dienstverlening verder te ontwikkelen. We bouwen verder, altijd vanuit het gezamenlijk belang.

'Leden bepalen mede ons beleid; helpen de dienstverlening verder te ontwikkelen'

DELA staat dagelijks met raad en daad klaar voor haar leden en verzekerden. Weten dat alles goed geregeld is, geeft rust en zekerheid. Met de allergrootste persoonlijke zorg en aandacht. Welke oplossing we ook bieden: we doen dit vol energie. Zo dragen wij bij aan een zo zorgeloos mogelijk leven.

Solidariteit is het uitgangspunt in alles wat we doen. Als coöperatie DELA hebben we een verbindende rol in de samenleving en kunnen we de wereld op een betere manier achterlaten voor de huidige én toekomstige generaties.

In Nederland telt DELA na de overname van Yarden 99 uitvaartcentra en 46 crematoria. In België zorgt DELA met 65 uitvaartcentra (vanuit 124 locaties), 2 crematoria en een repatriëringscentrum voor een waardig afscheid. DELA Duitsland heeft geen uitvaartlocaties. Vanuit het kantoor in Düsseldorf biedt het uitsluitend diverse verzekeringen aan, rechtstreeks via het online kanaal en via makelaars. Naast verzekeringen biedt DELA Duitsland via partners ook nazorg aan. Als voordelen voor 'mitgliedern'.

N.B. DELA staat voor DELA coöperatie, tenzij anders vermeld in dit jaarverslag.

2022 in vogelvlucht

september

- DELA Nederland ontvangt het 'gouden oor niveau 2' voor de verzekeringsactiviteiten.

oktober

- Het DELA Uitvaartzorgplan in België wordt verkozen tot beste uitvaartverzekering door DECAVI.
- DELA Duitsland start samenwerking met marktplaats Bessergrün ('beter groen').

augustus

- De uitvaarkist Living Cocoon wordt opgenomen in het assortiment. Deze kist is gemaakt van het wortelnetwerk van paddenstoelen en daarom volledig afbreekbaar.

november

- Crematorium Midden-Limburg in Baexem vervangt de gasoven voor een elektrische crematieoven.
- 2000 bomen geplant die samen drie herinneringsbossen vormen (in Putte, Zwevegem en Ninove).

juli

- De Roparun, waar DELA hoofdsponsor van is, meldt dat de 31e editie van de estafette loop 2022 een bedrag heeft opgebracht van ruim € 3,4 miljoen.

december

- Vijftienhonderd medewerkers DELA krijgen nieuwe duurzame bedrijfskleding.
- Voor Elkaar Holding N.V. is opgericht om solidariteit en coöperatief ondernemen in Nederland te vergroten.

In het kort

Kerncijfers

Klanttevredenheid

64 in 2021

Reputatie

63 in 2021

Medewerkers

2.179 in 2021

Medewerkerstevredenheid

52 in 2021

Verzekerden

5,3 miljoen in 2021

Uitvaarten

48.163 in 2021

Crematies

40.408 in 2021

Winstdeling

€ 5,9 miljoen in 2021

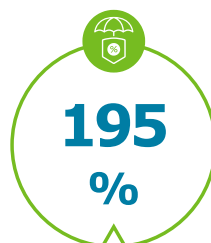
Omzet kernactiviteiten

€ 748 miljoen in 2021

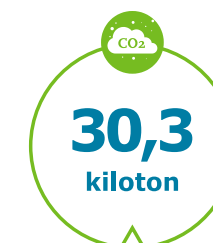
Solvabiliteit

236% in 2021

Dekkingsgraad

129% in 2021

CO₂-emissie

35,3 kiloton in 2021

Financieel

	2022	2021	2020	2019	2018
Omzet					
<i>x € 1.000</i>					
Omzet Verzekeren	669.011	592.472	516.792	480.189	450.891
Omzet Uitvaartbedrijf	369.949	317.723	267.633	244.865	241.155
Af: Interne omzet	-178.173	-161.202	-153.426	-130.872	-127.680
Overige omzet	39	3.236	148	10	109
Netto-omzet	860.826	752.229	631.147	594.192	564.475
Verdeling van opbrengsten uit beleggingen					
<i>x € 1.000</i>					
Netto beleggingsresultaat	-841.467	646.420	74.659	664.185	-139.287
Af: voor toekomstige verzekeringsuitkeringen*	-178.841	-160.094	-144.482	-137.065	-130.314
Resteert voor financiële positie coöperatie**	-1.020.308	486.326	-69.823	527.120	-269.601
Winstdeling					
<i>x € 1.000</i>					
Winstdeling	43.654	5.940	42.994	42.323	42.321
Balans					
<i>x € 1 miljoen</i>					
Balanstotaal	8.985	9.894	7.120	6.939	6.159
Waarde beleggingen	8.396	9.080	6.592	6.482	5.686
Technische voorziening	7.532	7.172	5.155	4.870	4.584
Eigen vermogen	1.038	1.778	1.343	1.434	1.048
... in percentage van technische voorziening	14%	25%	26%	29%	23%
Verzekerd kapitaal					
<i>x € 1 miljoen</i>					
Verzekerd kapitaal	72.970	68.678	57.841	49.915	42.987
Dekkingsgraad					
Gemiddelde dekkingsgraad***	195%	129%	122%	156%	175%
Solvabiliteit					
Solvency II-ratio****	226%	236%	221%	201%	272%

* Op basis van een rekenrente toegevoegd aan de technische voorziening.

** Opbrengsten uit beleggingen, beschikbaar voor vermogensaanwas.

*** Het gemiddelde van 12 standen ultimo maand. De gemiddelde dekkingsgraad vormt de basis voor de winstdeling in het opvolgende jaar.

**** Aanpassing solvabiliteit ten opzichte van eerdere publicaties in verband met modelaanpassing, zie 4.1.1. in jaarrekening.

Niet-financieel

	2022	2021	2020	2019	2018
Klanttevredenheid					
<i>NPS</i>					
Nederland	58	56	61	60	53
België	69	70	70	66	52
Duitsland	51	49			
Totaal*	63	64	66	62	53
Reputatie					
<i>Nederland, Stakeholderwatch pulse</i>					
Leden	77	77			
Niet-leden	60	56			
Totaal	66	63			
<i>Nederland, Reprtrak pulse</i>					
Leden		84	82	80	79
Niet-leden		71	69	67	65
Totaal		76	74	72	71
<i>België, Brand Fame Tracker: 'dé uitvaartspecialist'</i>	76%	73%	70%	67%	70%
Medewerkerstevredenheid					
<i>GPTW-score</i>					
Nederland			88	88	89
België			87	87	87
Totaal			88	88	88
<i>Effectory eNPS</i>					
Nederland	44	51			
België	53	54			
Totaal*	45	52			
Medewerkers					
<i>Fte, ultimo jaar</i>					
Nederland	1.606	1.735	1.154	1.113	1.115
België	430	416	408	392	369
Duitsland	38	28	23	19	11
Totaal	2.074	2.179	1.585	1.524	1.495
CO₂-uitstoot**					
<i>x 1 ton. Netto, excl. beleggingen</i>					
Scope 1	4.520	5.765	2.913	1.355	
Scope 2	2.172	2.552	517	-	
Scope 3	23.574	27.005	26.155	34.133	
Totaal	30.266	35.322	29.585	35.488	

* Aanpassing ten opzichte van eerdere publicaties, totaal gewogen op basis van aantal respondenten.

** Aanpassing ten opzichte van eerdere publicaties als gevolg van overstap naar nieuwe, GHG-approved tooling. In 2019 alleen uitstoot Nederland, in 2020 Nederland en België, vanaf 2021 heel DELA.

Verzekeraar

	2022	2021	2020	2019	2018
Klanttevredenheid verzekerden					
<i>NPS</i>					
Nederland	48	51	53	50	43
België	60	58	57	52	39
Duitsland	51	49			
Totaal*	58	57	56	52	40
Verzekerden					
<i>Aantal ultimo jaar</i>					
Nederland	4.295.361	4.287.483	3.304.917	3.255.079	3.218.355
België	928.029	908.822	878.088	856.458	835.392
Duitsland	266.072	103.786	67.195	29.496	4.100
Totaal	5.489.462	5.300.091	4.250.200	4.141.033	4.057.847
Premie-inkomen					
<i>x € 1.000. Na aftrek herverzekeringspremie</i>					
Uitvaartverzekeringen, Nederland	382.553	324.638	277.669	264.662	257.445
Leefdoorplan, Nederland	30.052	30.309	30.200	29.542	26.044
Spaarplan, Nederland	75.004	79.571	69.694	60.587	58.091
Totaal Nederland	487.609	434.518	377.563	354.791	341.580
België	146.089	136.258	128.763	121.912	108.905
Duitsland	35.313	21.696	10.466	3.476	297
Totaal	669.011	592.472	516.792	480.179	450.782

* Aanpassing ten opzichte van eerdere publicaties, totaal gewogen op basis van aantal respondenten.

Klantencontactcenter

	2022	2021	2020	2019	2018
Klanttevredenheid klantenservice					
<i>NPS</i>					
Nederland	45	39	50	45	35
België	59	68	60	54	32
Totaal*	50	49	52	46	35

* Aanpassing ten opzichte van eerdere publicaties, totaal gewogen op basis van aantal respondenten.

Uitvaartbedrijf

	2022	2021	2020	2019	2018
Klanttevredenheid nabestaanden					
<i>NPS</i>					
Nederland	71	72	73	76	71
België	81	82	80	78	74
Totaal*	76	77	76	77	72
Uitvaarten					
<i>Aantal</i>					
Nederland**	39.800	36.168	32.715	29.106	29.109
België	12.764	11.995	13.446	11.136	11.461
Totaal	52.564	48.163	46.161	40.242	40.570
Crematies					
<i>Aantal in eigen crematoria</i>					
Nederland	42.955	32.747	26.296	24.137	23.984
België	7.301	7.661	9.306	8.387	8.367
Totaal	50.256	40.408	35.602	32.524	32.351
Omzet					
<i>x € 1.000</i>					
Nederland	303.408	258.431	206.656	191.841	188.635
België	66.541	59.292	60.977	53.024	52.520
Totaal	369.949	317.723	267.633	244.865	241.155

* Aanpassing ten opzichte van eerdere publicaties, totaal gewogen op basis van aantal respondenten.

** Aanpassing ten opzichte van eerdere publicaties, nu exclusief uitvaarten van verzekerden DELA NL waarvan de nabestaanden niet kiezen voor dienstverlening door DELA.

Bestuursverslag

Bestuursverslag

Onze strategie

De oorsprong van onze coöperatie ligt in het aanwenden van de kracht van solidariteit voor een waardige uitvaart, voor iedereen, ongeacht rang of stand. DELA is opgericht in 1937 om iedereen een waardige en betaalbare uitvaart te kunnen geven. Ook nu bieden wij financiële zekerheid en zorg bij het afscheid van een dierbare. Wij helpen bij het doorgeven van herinneringen, ervaringen en waarden.

Dat doen we door praktische en financiële ondersteuning. De winst die we maken, delen we met onze leden. Soms stijgt de premie daardoor minder snel en als het minder gaat dan betalen we allemaal iets meer premie. Leden bepalen mede ons beleid en helpen de dienstverlening verder te ontwikkelen. Solidariteit staat centraal. Zo plukken we samen de vruchten en dragen we samen de lasten. Niet voor niets betekent DELA: Draagt Elkanders Lasten.

Missie

Solidariteit en continuïteit zijn twee samenhangende, onlosmakelijk verbonden uitgangspunten en doelen. Dat vertalen wij in de volgende missie: “De kracht van solidariteit aanwenden voor het verbinden van de samenleving en het borgen van de continuïteit van de coöperatie. Zo zorgen wij samen voor elkaar.”

'In 2030 heeft onze coöperatie de verbondenheid in de samenleving versterkt'

Ambitie

Wij zijn een groeiende en bloeiende coöperatie. We zijn trouw gebleven aan de kern waar het mee begon en is weergegeven in onze missie. Tegelijkertijd zijn we volop in beweging om in de toekomst nieuwe vormen te vinden om aan die grondbeginselen van solidariteit en continuïteit verder inhoud en betekenis te geven.

DELA heeft als doel: “In 2030 heeft onze coöperatie de verbondenheid in de samenleving versterkt”. Dit realiseren wij onder andere door te groeien binnen het domein van overlijden en doorgeven. Zo realiseren we nieuwe aanwas en behoud van leden, waarbij de interacties met bestaande leden toenemen en daarmee de relatie met hen zich verder ontwikkelt. We willen op meer vraagstukken rondom overlijden en doorgeven hulp bieden aan leden, verzekerden en nabestaanden.

Onze Nederlandse leden zouden het lidmaatschap van DELA moeten waarderen, omdat we ze helpen bij alle vraagstukken rondom overlijden en doorgeven. Om de verbondenheid in de samenleving verder te versterken, ontwikkelen wij in Nederland nieuwe solidaire businessmodellen op belangrijke maatschappelijke vraagstukken buiten het domein van overlijden. Dit doen wij via een separate entiteit: de Voor Elkaar Holding.

We hebben de Voor Elkaar Holding opgericht om solidariteit en coöperatief ondernemen in Nederland te vergroten. Dit gebeurt door het oprichten van of investeren in partijen met sociale missies die mensen helpen. Voorbeelden hiervan zijn de eerder gedane investeringen in Salarise, Fello en The Right Meal. In 2023 zal er een speciale investeringsadviescommissie in het leven worden geroepen, om nieuwe initiatieven te beoordelen.

In België willen we verder groeien, uitgedrukt in verzekerden en in marktaandeel voor het verzorgen van uitvaarten. We willen onze coöperatieve identiteit verder uitdragen en onze dienstverlening op het vlak van overlijden verder verrijken.

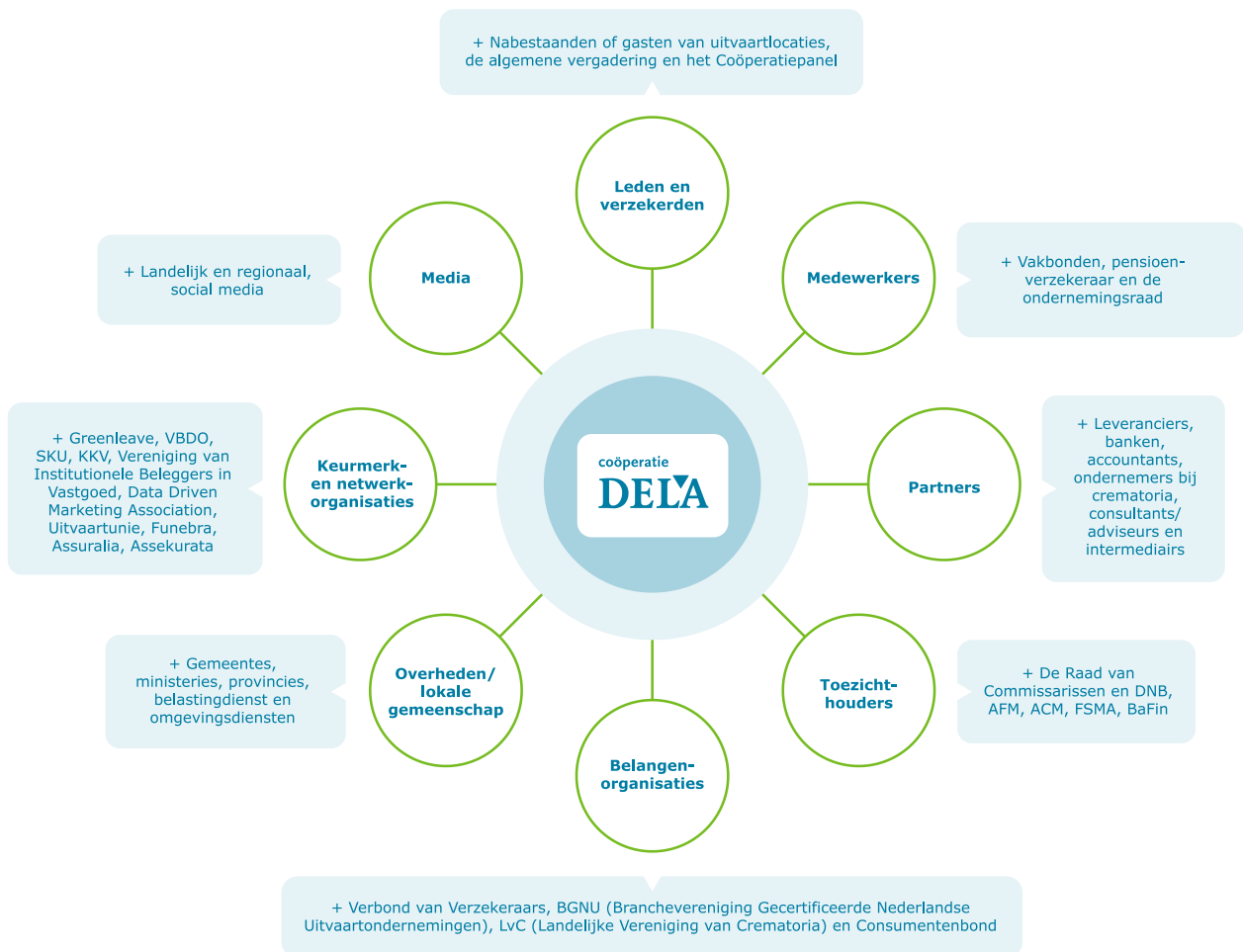
Voor DELA Duitsland willen we de entree op de Duitse markt succesvol doorzetten.

Onze stakeholders

DELA heeft dagelijks te maken met veel organisaties en andere betrokkenen.

Al deze groepen tezamen worden ook wel stakeholders genoemd. Stakeholders oefenen invloed uit op DELA. Omgekeerd worden deze partijen beïnvloed door de kernactiviteiten van DELA. Uiteraard behoren onze leden, verzekerden (inclusief eventuele nabestaanden) en medewerkers tot de stakeholders. Daarnaast zijn er nog meer groepen waar DELA mee te maken heeft. Denk bijvoorbeeld aan toezichthouders, partners, leveranciers, lokale gemeenschappen, overheden en andere uitvaartverzorgers. DELA is lid van diverse keurmerk-, netwerk- en belangenorganisaties en omarmt de bijbehorende gedragscodes. Bovendien heeft DELA twee keurmerken ontvangen: het keurmerk Uitvaartzorg en keurmerk Privacy waarborg.

De belangrijkste stakeholders worden in het schema hieronder weergegeven.

Wij zijn frequent met deze stakeholders in gesprek om te zorgen dat wij onze kernactiviteiten – verzekeren en het verzorgen van uitvaarten – succesvol kunnen realiseren. Deze stakeholderdialogen zijn onderdeel van onze dagelijkse manier van werken, bijvoorbeeld het contact van onze leden met ons klantencontactcentrum. Daarnaast zorgen we dat we ook via meer formele overleggen in gesprek zijn, bijvoorbeeld via onze algemene vergadering en het Verbond van Verzekeraars. Door leden kan worden meegepraat over het algemene beleid en de (toekomstige) dienstverlening van DELA. Ook het uitvoeren van onderzoek vormt onderdeel van onze dialoog met stakeholders. Wij vragen regelmatig via het online coöperatiepanel de visie van onze leden over actuele onderwerpen en voeren periodiek onderzoek uit over branchethema's.

Deze stakeholderdialogen zijn zeer informatief en de resultaten worden gebruikt om de bedrijfsvoering, onze producten en diensten verder te optimaliseren. Zo vertrouwen we dat DELA koers kan houden, relevant kan blijven en dat we onze betekenis kunnen blijven vergroten.

Onze omgeving

Wij staan midden in de maatschappij. Dit betekent ook dat wij willen bijdragen aan een betere wereld. Daarom maken wij maatschappelijk verantwoorde keuzes, zodat we de wereld zo schoon en eerlijk mogelijk doorgeven aan volgende generaties. Tegelijkertijd hebben ontwikkelingen in de samenleving ook invloed op de activiteiten van DELA. De impact hiervan is soms groot.

Ontwikkelingen

Energiecrisis

De oorlog tussen Rusland en Oekraïne heeft grote gevolgen voor de energiemarkten.

In het voorjaar stakte de gastoevoer. Energie wordt door Rusland ingezet als geopolitiek drukmiddel. Op de termijnmarkt steeg de gasprijs ten opzichte van begin 2022 tot meer dan 250 procent op bepaalde momenten in dat jaar. De onzekerheid over de levering van energie en de prijsontwikkeling lijkt voorlopig blijvend. Prijzen van producten en diensten stijgen begin 2023 zo'n 4 tot 8 procent. Hoewel de stijgende energieprijzen DELA dankzij bestaande contractafspraken nog niet hard raken, is de urgentie om de transitie te versnellen toch groter geworden. We stimuleren alle medewerkers om energiezuinig te zijn. Ook verduurzamen wij onze locaties bij grote en kleine renovaties. Gasovens worden sowieso niet meer geplaatst. Elektrische crematieovens zijn nu het uitgangspunt bij vervanging of bij nieuwe locaties.

Financiële markten onder druk

Onder andere aangejaagd door de fluctuaties en onzekerheid in energiekosten, steeg de inflatie fors. Eind 2022 bedroeg deze 11,6 procent in Nederland (HICP = geharmoniseerde consumptieprijsindex), 10,2 procent in België en 8,6 procent in Duitsland. De betaalbaarheid voor huishoudens en ondernemingen kwam gedurende 2022 steeds verder onder druk te staan. DELA zag zich genoodzaakt de horecaprijzen in de uitvaartcentra gedurende 2022 diverse keren aan te passen.

Om deze inflatie te beteugelen verhoogden centrale banken wereldwijd de rentes. De 10-jaars rente op Nederlandse staatsleningen steeg van 0 procent begin 2022 naar 2,8 procent aan het eind van 2022. De Belgische Obligation Linéaire/Lineaire Obligatie (OLO) toonde een vergelijkbare beweging en steeg van 0,2 procent begin 2022 naar 3,2 procent aan het eind van 2022. De stijging van de rente leidt tot een daling van de waarde van beleggingen. Met name de staatsobligaties daalden met tientallen procenten fors in waarde. De aandelenkoersen daalden in het tweede en derde kwartaal, maar herstelden zich enigszins in het vierde kwartaal. De stijging van de rente leidt tegelijkertijd tot een daling van de waarde van de verzekeringstechnische verplichtingen. Deze effecten heffen elkaar in 2022 op in de berekening van de solvabiliteit, de graadmeter die de financiële soliditeit van DELA ten opzichte van onze verplichtingen uitdrukt.

Oversterfte

In 2022 was er zowel in Nederland als in België sprake van oversterfte: er waren meer overlijdens dan statistisch verwacht. Oversterfte in combinatie met de coronamaatregelen die in het begin van 2022 nog van kracht waren, legden een druk op onze werknemers. Er is binnen DELA extra aandacht voor het welzijn van onze medewerkers. Het bestaande aanwezigheids- en re-integratiebeleid is een hulpmiddel om zoveel mogelijk te voorkomen dat onze medewerkers uitvallen. We behouden onze hoogwaardige dienstverlening door creatieve maatregelen: soms wordt het eerste gesprek met nabestaanden via Teams gehouden. De digitale Uitvaartplanner helpt nabestaanden om alvast over bepaalde keuzes na te denken. In sommige gevallen springen collega's van andere locaties bij. Met deze maatregelen zorgen wij dat iedereen een passende en waardige uitvaart krijgt.

In 2022 was er sprake van oversterfte, mede door griep en COVID-19

Krapte op de arbeidsmarkt

De druk op onze werknemers wordt naast oversterfte ook veroorzaakt door krapte op de arbeidsmarkt. De verkrapping van de arbeidsmarkt is een langjarige ontwikkeling, veroorzaakt door veranderingen in demografie. Het wordt beduidend moeilijker om vacatures in te vullen. De beschikbaarheid van bekwame medewerkers is uiterst belangrijk voor DELA om de kwalitatieve en persoonlijke dienstverlening te kunnen blijven waarborgen en tegelijk onze groeiambitie waar te maken. In Nederland heeft DELA een taskforce Arbeidsmarkt ingericht. Arbeidsmarktcampagnes worden ingezet en het team van recruiters is uitgebreid. Door aantrekkelijke arbeidsvoorwaarden te bieden, zo optimaal mogelijk te werven en actief in te zetten op het behoud van medewerkers willen we het aantal openstaande vacatures terugdringen en de werkdruk reduceren.

Digitalisering

We bevinden ons in een decennium waarin digitalisering een bredere impact krijgt op zowel organisaties als de samenleving. Het goed laten functioneren van een administratieve organisatie en het efficiënt aansturen van kernprocessen is slechts een deel van de digitale opgave. Ook cybercriminaliteit, privacy, gegevensbescherming en de verantwoorde inzet van kunstmatige intelligentie maken digitalisering tot een voortdurende en complexe opgave. DELA vindt dat digitale ontwikkelingen ten dienste staan van leden, verzekerden en nabestaanden. Hierdoor leveren we nog meer persoonlijke kwaliteit en maatwerk. Dat vraagt niet alleen expertise bij een afdeling met IT-specialisten maar kennis bij de hele organisatie. De transitie van oude naar nieuwe systemen vraagt veel van de organisatie. Voor de continuïteit moeten we zorgen dat allereerst de applicaties voor de verzekeringsketen vernieuwd worden.

Verduurzaming

Toenemende schaarste van bijvoorbeeld grondstoffen en olie, de schade aan het milieu en de gevolgen van onder andere klimaatverandering voor de maatschappij worden steeds meer zichtbaar. Er is bovendien meer oog voor duurzaamheid en ook wet- en regelgeving op dit gebied neemt toe. DELA anticipeert hier al op sinds het eerste MVO-beleid in 2015. We zijn al een stuk op weg en hebben ook nog een eind te gaan. Elektrische crematie-installaties zijn daarin een belangrijke stap, maar ook kleinere initiatieven als grafkisten van paddenstoelenwortels en bedrijfskleding van gerecycled materiaal maken het bedrijf groener. Door de stijgende energieprijzen ziet iedereen nu nog meer het belang van energiebesparing in.

DELA Hoentocht in Groningen, het meest duurzame crematorium van Nederland

Materialiteitsanalyse

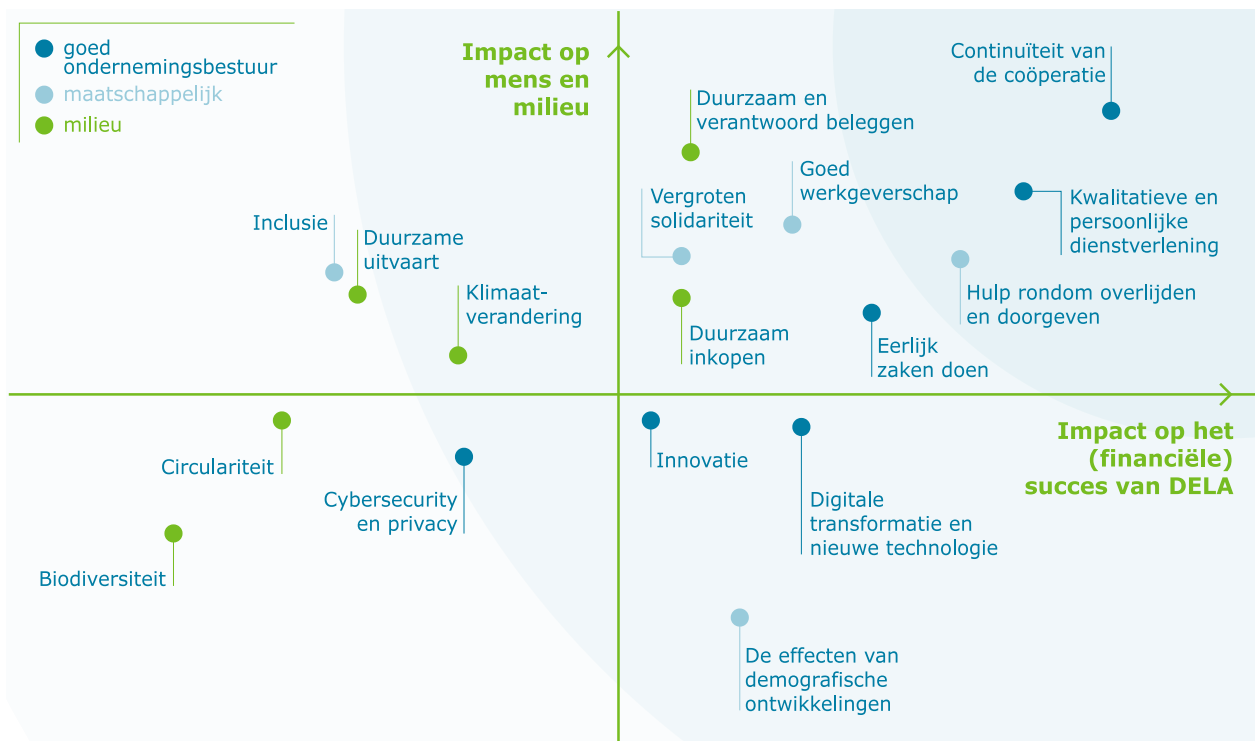
Hoe wil DELA omgaan met dergelijke maatschappelijke uitdagingen en hoe hebben deze effect op DELA? En minstens zo belangrijk: hoe kan DELA deze beïnvloeden en hebben wij effect op onze omgeving? In 2022 heeft DELA een materialiteitsanalyse uitgevoerd, waarin onderzocht is welke duurzaamheidsaspecten het meest relevant (materieel) zijn voor onze organisatie en onze stakeholders.

Via een materialiteitsanalyse hebben we onderzocht welke impact DELA heeft op mens en milieu. Tegelijkertijd hebben we ook gekeken, welke invloed ontwikkelingen in de samenleving op de activiteiten van DELA hebben. De analyse startte met intensief literatuuronderzoek waarbij o.a. is gekeken naar standaarden als SASB (Sustainability Accounting Standards Board) en GRI (Global Reporting Initiative) en wetgeving als de EU Taxonomie. Vervolgens zijn interviews gehouden met DELA-experts op het gebied van verzekeren, uitvaart, strategie, innovatie en internal audit om te achterhalen welke thema's het meest belangrijk werden geacht. Hier is een lijst van 17 thema's uitgekomen. Op basis van een enquête is de impact op het (financiële) succes van DELA en de impact op mensen en milieu van deze onderwerpen getoetst. Hiervoor zijn de directies van DELA en enkele interne experts benaderd. Het resultaat was een eerste concept van een materialiteitsanalyse.

Na de interne toets, hebben we onze analyse extern getoetst. Hiervoor hebben we diverse vakspecialisten gesproken in een 1-op-1-gesprek, een enquête onder DELA-leden uitgestuurd en een rondetafel georganiseerd met enkele leden van de algemene vergadering. Bij de toetsing is uitgegaan van het principe van dubbele materialiteit. Dubbele materialiteit is door de Europese Commissie als begrip geïntroduceerd als onderdeel van de richtlijnen van de Non-Financial Reporting Directive (NFRD). Dit betekent het identificeren van alle mogelijke negatieve en positieve effecten op mens en milieu die zijn verbonden met de eigen bedrijfsvoering en de waardeketen. Een negatief of positief effect van een bedrijf kan ook materieel zijn als dit geen invloed heeft op de bedrijfswaarde. Samen met externe stakeholders is gekeken naar kansen en risico's in de omgeving van DELA Groep die invloed hebben op het succes van DELA Groep (het outside-in perspectief) en de impact van DELA Groep op mens en milieu (het inside-out perspectief).

Op basis van deze externe toetsing is een aantal aanpassingen in de prioritering van de 17 thema's doorgevoerd.

De volgende materialiteitsanalyse is in december 2022 door het bestuur van DELA Groep goedgekeurd.

Meer achtergrond over de verschillende thema's wordt in de bijlage van het jaarverslag beschreven.

Onze betekenis

Door middel van onze brede financiële en praktische dienstverlening op het gebied van uitvaarten en verzekeringen, staan wij onze leden, verzekerden en de nabestaanden met raad en daad bij. Op een betrokken, integere en ondernemende manier, behartigen wij de verschillende belangen. In ons waardecreatiemodel laten we, voor elk van de zes vormen van kapitaal uit het IIRC-framework (financieel, intellectueel, menselijk, sociaal en natuurlijk & geproduceerd), zien hoe we deze inzetten om onze doelstellingen te realiseren. Ook wordt zichtbaar welke waarde wij met onze kernactiviteiten creëren en wat de impact hiervan is.

Input

Intellectueel kapitaal

Coöperatie DELA is opgericht in 1937 op basis van solidariteit. Die verbondenheid doorgronden en doorleven wij om voor iedereen een waardige en betaalbare uitvaart mogelijk te maken. Ook nu bieden wij deze zekerheid en zorg. Wij helpen bij het doorgeven van herinneringen, ervaringen en waarden.

- Landelijke dekking
- 24/7 bereikbaar
- Protocollen

Menselijk kapitaal

Wij bieden de allergrootste persoonlijke zorg en aandacht. Dit doen wij vol energie en kijken daarbij naar wat passend is. De kernwaarden zijn diepgeworteld in het hart van onze coöperatie en onderstrepen hoe wij met elkaar en met onze leden omgaan.

- 2.074 FTE
- Vitaliteitsbudget € 750 p.p
- Opleidingsbudget € 2,6 mln

Sociaal kapitaal

Vanuit de coöperatie ontstaat het sociaal kapitaal. Onze leden hebben het laatste woord. Samen maken wij keuzes over onze producten en bedrijfsvoering. Dat doen we via een coöperatiepanel (zo'n 2300 leden) en via de gekozen leden in de algemene vergadering. Het DELA fonds verbindt generaties. Wij zetten een sterk collectief neer dat zich inzet voor het algemene welzijn.

- 5,5 miljoen verzekerden
- 3,2 miljoen leden
- Actieve ledenraadpleging

Financieel kapitaal

Met de premies van onze leden beleggen wij op de lange termijn. Gezamenlijk dragen de leden de last van het bouwen van buffers om te profiteren van risicovol beleggen en daarmee de inflatie te verslaan. Met de kracht van een groot collectief zorgen wij verder voor inkoopvoordelen.

- Belegd vermogen € 8,4 mld
- Beleggingsrendement 9,5% negatief
- Premie-inkomsten € 669 mln
- Bruto-omzet uitvaart € 370 mln

Natuurlijk & geproduceerd kapitaal

Wij gebruiken grondstoffen in onze bedrijfsvoering (kantoren, wagenpark etc.) en voor onze producten (uitvaartkisten, drukwerk etc.). De negatieve impact hiervan willen wij verkleinen en ombuigen naar een positieve impact. Ook waarborgen wij de reputatie van de uitvaartbranche en stimuleren wij sectorwijde verduurzaming. Via het DELA Innovatie Lab steunen wij jonge bedrijven en initiatieven met een grote maatschappelijke toegevoegde waarde.

- 164 uitvaartcentra
- 48 crematoria
- Energiegebruik 52.849 MWh

Output + outcome

Ontzorgde verzekerden en nabestaanden

DELA verzekert en verzorgt uitvaarten. Dat is onze kernactiviteit. Een goede uitvaartverzekering biedt mensen gemoedsrust. Maar we doen meer: door middel van onze brede financiële en praktische dienstverlening staat DELA leden met raad en daad bij. Dit doen we in Nederland, België en Duitsland.

- 52.564 uitvaarten, 50.256 crematies
- Netto-aanwas verzekerden 189.371
- Marktaandeel uitvaarten 18,4%

Betekenisvolle werkgever

Tevreden medewerkers leiden tot tevreden leden, en omgekeerd. Werken bij DELA betekent werken bij een toonaangevend bedrijf. Wij hebben moderne arbeidsvoorwaarden, bieden innovatieve dienstverlening en zetten in op digitalisering.

- Medewerkerstevredenheid 45
- Diversiteit man 32% vrouw 68%
- Verzuim 7,0%

Waardevol lidmaatschap

DELA realiseert samen met de leden hun wensen rondom overlijden en doorgeven. Dit doen wij met unieke dienstverlening rondom overlijden en doorgeven, via solidaire financiering en tegen lage(re) prijzen.

- Klanttevredenheid (NPS) 63
- 1.073 complimenten en 2.255 klachten
- Reputatiescore NL 66 BE 76

Solidariteit

Solidariteit is altijd ons uitgangspunt. We hebben als DELA een verbindende rol in de samenleving: jong en oud brengen we samen. Ons doel? De wereld op een betere manier achterlaten voor de huidige én toekomstige generaties.

- Solvabiliteit 226%
- Winstdeling € 43,7 mln
- Gemiddelde dekkinggraad 195%
- Premiestijging DUP 2,96%

Gezonde leefomgeving

We geven de wereld zo schoon en eerlijk mogelijk door. In 2030 leveren we een positieve impact op mens & milieu met onze producten, diensten en bedrijfsvoering en dit wordt gezien door onze leden en de samenleving in zijn geheel. We zijn er voor iedereen en daar zetten we ons actief voor in.

- CO₂-emissie 30,3 kiloton
- 29% elektrische leasewagens en 5 elektrische crematieovens
- 7e plek VBDO-benchmark

Bestuursverslag

Onze klanten

Wij bieden leden, verzekerden en nabestaanden (samen: klanten) financiële zekerheid én zorg bij het afscheid nemen en herinneren van een dierbare. Verzekeren en het verzorgen van uitvaarten/crematies behoren tot onze kernactiviteiten. DELA is met verzekeringsproducten actief in de Nederlandse, Belgische en Duitse markt. In Nederland en België hebben we eigen uitvaartbedrijven.

Leden

Leden worden vertegenwoordigd via de algemene vergadering en het online coöperatiepanel. De algemene vergadering heeft de laatste stem over het algemene beleid van coöperatie DELA. De leden van de algemene vergadering denken mee over de toekomst van DELA.

Tot 2022 waren uitsluitend Nederlandse verzekerden lid van coöperatie DELA. Polishouders van het DELA Uitvaartplan in Nederland en hun medeverzekerden worden namelijk automatisch lid op het moment dat zij een verzekering afsluiten.

Op 5 februari 2022 heeft de algemene vergadering van DELA de weg geopend om ook in België lid te kunnen worden. Belgische leden worden vooralsnog lid van de geografische afdeling Eindhoven en worden via die afdeling vertegenwoordigd in de algemene vergadering. DELA België lanceerde in oktober het lidmaatschap van de coöperatie. Nieuwe verzekerden kunnen nu lid worden. Komend jaar willen we ook bestaande klanten die al een uitvaartverzekering bij DELA België hebben, graag verwelkomen als lid.

Aantal leden coöperatie

	2022	verschil	2021
Leden	3.223.641	+43.798	3.179.843

Algemene vergaderingen

In 2022 vonden twee algemene vergaderingen plaats. In februari werd afscheid genomen van in totaal 11 leden en plaatsvervangende leden. Van hen zijn mevrouw Scheen, lid van de afdeling Noord Holland West, de heer Libregts, lid van de afdeling Eindhoven en de heer Zeelen, lid van de afdeling Oostelijk Midden Limburg 16 jaar lid geweest. Dat is de maximale zittingstermijn. Er werden ook 11 nieuwe leden en plaatsvervangende leden benoemd. Mede door de uitbreiding van de algemene vergadering van 36 naar 40 afdelingen ontstonden er diverse vacatures binnen de algemene vergadering.

Het huishoudelijk reglement werd vastgesteld, waarin de uitbreiding van vier afdelingen als gevolg van de overname van Yarden is verwerkt. Verder werd er uitvoerig stilgestaan bij het lidmaatschap en besloten tot openstelling van het lidmaatschap voor DELA Uitvaartzorgplan-verzekerden in België, te beginnen met nieuwe verzekerden. Deze Belgische leden worden in de algemene vergadering vooralsnog via de afdeling Eindhoven vertegenwoordigd. Er zijn vervolgens minimaal 100.000 Belgische leden nodig om te komen tot een aparte afdeling. DELA België neemt in totaal vijf jaar de tijd om 250.000 mensen lid te maken. De vergadering nam kennis van het bedrijfsplan 2022 van DELA Groep. Mevrouw Fijneman werd als commissaris benoemd en mevrouw Caderius van Veen werd als commissaris herbenoemd. Ook werd het kapitaalbeleid goedgekeurd.

In de algemene vergadering van juni werd de heer Slenter herbenoemd als lid van de vertrouwenscommissie. Zoals gebruikelijk werd onder andere het jaarverslag van voorgaand jaar behandeld en werd de jaarrekening 2021 vastgesteld. De algemene vergadering verleende decharge aan het bestuur en aan de rvc en stelde vast dat remuneratie over 2021 op zorgvuldige wijze heeft plaatsgevonden. De ontwikkeling van de gemiddelde uitvaartkosten is toegelicht. Vanwege de stijging hiervan heeft het bestuur goedkeuring gevraagd voor een premieverhoging voor het DELA UitvaartPlan van 2,96 procent, waarmee werd ingestemd. Ook de discretionaire verhoging van de winstdeling van 10 procent naar 50 procent en het afzien van de verhoging van vergoeding voor nabestaanden, indien zij niet kiezen voor dienstverlening door DELA, konden op instemming rekenen. De winstdeling voor het DELA CoöperatiePlan werd op 0 procent vastgesteld. Er werd uitvoerig gesproken over de integratie van Yarden.

Klanttevredenheid en reputatie

Het bieden van kwalitatief hoogwaardige dienstverlening staat binnen DELA centraal.

Op diverse punten in onze dienstverlening meten we de tevredenheid van onze klanten. Deze vormt de belangrijkste bron voor sturing, lering en verbetering op dit gebied.

DELA meet de klanttevredenheid met de Net Promotor Score (NPS). De NPS (een veelal gebruikte indicator voor de mate waarin klanten producten en diensten aan anderen aanbevelen) laat zien dat de klanttevredenheid in Nederland en Duitsland toeneemt. Deze steeg in Nederland naar 58 (2021: 56) en in Duitsland naar 51 (2021: 49). De hoogste score zien we in België. Hier bleef het hoge niveau nagenoeg behouden met 69 (2021: 70). Gewogen naar respondenten daalde de score van DELA fractioneel naar 63 (2021: 64).

Klanttevredenheidsscore

Net Promotor Score, 12-maandsgemiddelde, gewogen naar respondenten.

	2022	2021
Nederland		
Verzekeren	48	51
Uitvaartverzorging	71	72
Klantenservice	45	39
Totaal	58	56
België		
Verzekeren	60	58
Uitvaartverzorging	81	82
Klantenservice	59	68
Totaal	69	70
Duitsland	51	49
Totaal* Groep	63	64

* Aanpassing ten opzichte van eerdere publicaties, totaal gewogen op basis van aantal respondenten.

Gouden Oor niveau 2

DELA Nederland ontving voor haar verzekeringsactiviteiten van Stichting toetsing verzekeraars de erkenning 'gouden oor niveau 2'. Door goed te luisteren doorgronden we de ware behoeftes van klanten. Daaruit moeten we lering trekken en verbeteringen doorvoeren op verschillende niveaus: van producten en diensten tot bijvoorbeeld de manier waarop we met klanten communiceren.

DELA geniet een robuuste en sterke reputatie en onze activiteiten zijn er mede op gericht om deze te behouden en versterken.

Sinds 2021 meten we de reputatie bij leden en niet-leden in Nederland via het instrument Stakeholderwatch. Er zijn extra vragen opgenomen over waardering van het lidmaatschap en de expertrol van DELA op het domein van 'Overlijden en Doorgeven'. Ruim 80 procent van de leden vindt een lidmaatschap van DELA waardevol. Onze leden zien DELA duidelijk als expert. Op het subdomein 'Financieel ontzorgen (verzekeren)' geven de leden ons een score van 78 en op 'Afscheid en uitvaart' een score van maar liefst 87.

Ook in België steeg de reputatie. Die meten we hier als de geholpen bekendheid op de vraag 'Is DELA voor u Dé uitvaartspecialist?'. De reeds hoge score steeg van 73 procent in 2021 verder naar 76 procent in het verslagjaar.

Reputatiescore

	2022	verschil	2021
Nederland, Stakeholderwatch pulse			
Leden	77	+0	77
Niet-leden	60	+4	56
Totaal	66	+3	63
België, Brand Fame Tracker: 'dé uitvaartspecialist'	76%	+3%	73%

Uitvaarten en crematies

In 2022 waren er in Nederland bijna 170.000 sterfgevallen (2021: 171.000). DELA heeft circa 39.800 uitvaarten mogen verzorgen (2021: circa 36.200). DELA verzorgde in Nederland afgerond 43.000 crematies (2021: 32.700). Deze stijgingen worden gedeeltelijk veroorzaakt door de overname van Yarden.

Voor wat betreft het marktaandeel in de 'vrije markt'-uitvaarten (uitvaarten zonder gekoppelde DELA-verzekering) hebben we onze doelstelling in 2022 niet gerealiseerd. De drukte in het uitvaartbedrijf, mede als gevolg van de oversterfte, de integratie van Yarden en de krapte op de arbeidsmarkt speelden hierbij een rol. Per saldo heeft DELA Nederland circa 8.400 uitvaarten in dit segment kunnen realiseren, circa 35 procent meer dan in het voorgaande jaar (2021: circa 6.200). Deze toename wordt geheel veroorzaakt door de overname van Yarden.

In België stierven in 2022 meer dan 116.000 personen. Een jaar eerder waren dat er afgerond 112.000. DELA heeft in het verslagjaar circa 12.800 uitvaarten mogen verzorgen (2021: circa 12.000) en circa 7.300 crematies (2021: circa 7.700). Het uitvaartbedrijf in België verzorgt overwegend uitvaarten van mensen die niet bij DELA verzekerd zijn. Het uitvaartbedrijf heeft ook nog geen landelijke dekking. Acquisitie van uitvaartbedrijven maakt daarom ook onderdeel uit van onze strategie. Ook zet DELA België in op versterking van de kruisbestuiving met de verzekeraar: bij overlijden kan DELA de uitvaart immers verzorgen.

Aantal verzorgde uitvaarten en uitgevoerde crematies

	2022	verschil	2021
Uitvaarten			
Nederland*	39.800	+3.632	36.168
België	12.764	+769	11.995
Totaal	52.564	+4.401	48.163
Crematies			
Nederland	42.955	+10.208	32.747
België	7.301	-360	7.661
Totaal	50.256	+9.848	40.408

* Aanpassing ten opzichte van eerdere publicaties, nu exclusief uitvaarten van verzekerden DELA NL waarvan de nabestaanden niet kiezen voor dienstverlening door DELA.

Na de uitvaart breekt vaak een moeilijke tijd voor nabestaanden aan. Naast de rouwverwerking moeten er allerlei praktische, financiële, juridische en administratieve zaken geregeld worden. DELA helpt in deze moeilijke tijd. We bieden praktische hulp en advies op basis van de persoonlijke situatie. Nabestaandenzorg zelf is kosteloos voor DELA-verzekerden. In Nederland is de service een standaardonderdeel voor verzekerden en voor alle uitvaarten die DELA verzorgt. In België is nabestaandenzorg standaard in het DELA Uitvaartzorgplan én eveneens standaard onderdeel van alle uitvaarten die DELA verzorgt.

De ACM ging in 2021 akkoord met de overname van Yarden mits DELA de Yarden-crematoria in Beuningen, Heerlen, Groningen, Schagen, Utrecht en Venlo en het DELA-crematorium in Spijkenisse verkocht. Ook twee uitvaartcentra van Yarden (in Veldhoven en Venray) moesten worden verkocht. De verkoop van deze twee uitvaartcentra is in 2021 gerealiseerd. De ACM keurde op 12 mei 2022 de verkoop van de crematoria aan de Franse partij Funecap goed.

DELA België heeft in 2022 twee uitvaartbedrijven overgenomen: Dubois Tanier in de regio Huy en omgeving en Van Tendeloo in Nijlen en Zandhoven.

Verzekeringen

De omvang van onze totale portefeuille gemeten naar aantal verzekerden, is voor DELA een belangrijk speerpunt. Onze groei kwam voort uit aanwas in alle drie de landen.

Aantal verzekerden per product ultimo jaar en aanwas gedurende verslagjaar

	2022	netto-aanwas	2021
Uitvaartplan, Nederland	3.026.304	+28.778	2.997.526
Leefdoorplan, Nederland	285.858	-4.807	290.665
Spaarplan, Nederland	55.136	+2.874	52.262
Yarden, Nederland	928.063	-18.967	947.030
Totaal Nederland	4.295.361	+7.878	4.287.483
Uitvaartzorgplan, België	643.686	+29.954	613.732
Overig (niet meer in verkoop), België	284.343	-10.747	295.090
Totaal België	928.029	+19.207	908.822
Aktiv leben, Duitsland	90.469	+14.440	76.029
Sorgenfrei leben, Duitsland	46.183	+18.426	27.757
Monuta, Duitsland	129.420	+129.420	-
Totaal Duitsland	266.072	+162.286	103.786
Totaal	5.489.462	+189.371	5.300.091

Het DELA Uitvaartplan in Nederland heeft een verdere groei laten zien. De netto-aanwas in 2022 was echter lager dan in 2021 en 2020. In die jaren, tijdens de piek van corona, kreeg de vraag naar uitvaartverzekeringen een extra impuls. Het is gebruikelijk dat roeyementen het meest voorkomen in de eerste jaren na het afsluiten van de verzekering. Dit verklaart dan ook deels waarom de netto-aanwas in 2022 lager was dan in de twee jaar ervoor. Ook het toegenomen aantal overlijdens zorgt voor een lagere nettogroei dan voorgaande jaren.

Aangezien de Yarden-polissen niet meer worden verkocht, is hier alleen sprake van natuurlijk verval en beëindiging door afkoop.

De netto-aanwas met betrekking tot overlijdensrisicoverzekeringen was in Nederland negatief. Er zijn in Nederland veel aanbieders van overlijdensrisicoverzekeringen. Verder zorgt het vervallen van de verplichting om een overlijdensrisicoverzekering te hebben (vanuit NHG en geldverstrekkers voor nieuwe én bestaande hypotheek) voor minder nieuw afgesloten verzekeringen. Ook speelt de toename van oversluitingen en doorstromers die overwaarde kunnen inbrengen een rol bij de dalende vraag naar overlijdensrisicoverzekeringen.

Op de Nederlandse markt biedt DELA ook een spaarverzekering aan. DELA biedt een vaste rente van 2,0 procent.

De markt voor uitvaartverzekeringen is in België nog in de ontwikkelfase. Momenteel heeft pas 11 procent van de Belgen een uitvaartverzekering. Het over meerdere jaren behouden van de groei is hier de uitdaging, evenals het realiseren van synergie tussen verzekerden en verzorgers. DELA is uniek in België, omdat zij zowel uitvaarten verzekert en verzorgt. DELA België heeft een kapitaalverzekering in actieve verkoop. Ons verzekeringsbedrijf keert bij overlijden uit, maar verzorging van de uitvaart door ons eigen uitvaartbedrijf is niet vanzelfsprekend want het betreft geen Natura-verzekering en de keuze van de uitvaartondernemer staat vrij.

In België ligt de netto-aanwas van uitvaartverzekerden in de actieve verzekeringsportefeuille in 2022 lager dan in 2021, toen deze circa 36.400 bedroeg. We zien met name een daling in het makelaarskanaal van tussenpersonen, maar het onlinekanaal groeit.

Het DELA-kantoor in België

DELA Duitsland kent een uitvaartverzekering en een overlijdensrisicoverzekering. De Duitse markt is groot van omvang en groeit. Vanaf 1 november 2022 heeft DELA de Duitse portefeuille van concurrent Monuta overgenomen met bijna 130.000 polishouders. De DELA uitvaartverzekering in Duitsland dekt uitvaartkosten en kent een winstdelingsregeling waarmee verzekerden dezelfde voordelen genieten als de Nederlandse leden van de coöperatie. DELA Duitsland zet in op groei via zowel makelaars als online.

Bestuursverslag

Onze organisatie

Medewerkers zijn de drijvende kracht achter coöperatie DELA. Onze medewerkers zijn cruciaal voor onze dienstverlening en maatschappelijke betekenis. DELA investeert in mensen om te zorgen dat zij betrokken, trots en vitaal zijn en ruimte hebben voor persoonlijke ontwikkeling. DELA heeft eind 2022 circa 2.850 medewerkers (circa 2.100 fte) in dienst die vanuit drie landen dagelijks op betrokken, integere en ondernemende wijze invulling geven aan de missie van DELA.

Deze kernwaarden zijn diepgeworteld in het hart van onze coöperatie en onderstrepen hoe wij met elkaar en met onze leden omgaan. Digitalisering zetten wij in om mensen dichterbij elkaar te brengen. Verder is het onze ambitie dat we in 2030 een positieve impact leveren op mens en milieu met onze producten, diensten en bedrijfsvoering. Met het DELA Fonds zetten we ons nog eens extra in voor de samenleving door initiatieven die generaties met elkaar verbinden.

Onze medewerkers

DELA hecht eraan dat het personeelsbestand een afspiegeling vormt van de samenleving, dat iedereen gelijke kansen krijgt en zich veilig voelt om zichzelf te zijn. DELA-breed is tweederde van de medewerkers vrouw. In leidinggevende posities wordt de 30%-verhouding tussen vrouwen en mannen ruimschoots behaald. Bij personeelwisselingen wordt het vergroten van de diversiteit in ogenschouw genomen.

Integratie van Yarden

In 2022 stond bij DELA Nederland de integratie van Yarden centraal. Onze nieuwe collega's kwamen per 1 juni in dienst van DELA, met uitzondering van de Yarden-afdelingen HR, Finance en IT. Die collega's kwamen later in het jaar over. Vanwege de krappe arbeidsmarkt slaagde het Klantencontactcentrum er niet in tijdig nieuwe medewerkers te werven voor 1 juni. Daarom is een aantal Yarden-collega's gevraagd of zij wat langer voor DELA wilden blijven werken. Daartoe was de overgrote meerderheid bereid.

De medewerkers van Yarden die in dienst zijn gekomen, namen deel aan een 'Warm Welkom programma'. In totaal vonden er 15 sessies plaats. Om vragen te beantwoorden over de arbeidsovereenkomst, organiseerde HR diverse (digitale) inloopsessies.

Er zijn binnen Uitvaartdiensten buddy's aangesteld om vragen direct te kunnen beantwoorden en hulp te bieden waar nodig. Uitvaartverzorgers van Yarden doorliepen een training van de DELA-applicatie, die voor het regelen van de uitvaart wordt gebruikt. De nieuwe collega's maakten zich DELA-werkwijzen eigen en vonden hun weg.

Naar aanleiding van maatschappelijke ontwikkelingen in de media, verrichtte DELA in Nederland een intern onderzoek naar diversiteit, inclusie en het respecteren van grenzen. Good practices zijn in kaart gebracht en afgestemd binnen de organisatie. Dit heeft geresulteerd in 32 good practices voor diversiteit en inclusie en 16 good practices voor het respecteren van grenzen. Het formuleren van een visie rond psychologische veiligheid, het verzamelen van data en het borgen van de veiligheid vormen een basis van het personeelsbeleid.

Per 1 januari 2022 vonden er omvangrijke veranderingen plaats in het arbeidsvoorwaardenpakket in Nederland. Zo biedt DELA een individueel keuzebudget. Ook is het mogelijk om een sabbatical op te nemen. Voor medewerkers die vanaf 1 januari 2022 in dienst treden, geldt bovendien een nieuwe pensioenregeling. Verder is een individueel vitaliteitsbudget geïntroduceerd ten behoeve van de gezondheid en eigen ontwikkeling. Klantgedrevenheid staat binnen DELA centraal en om dat te bereiken werken we aan een klimaat waarin leren en presteren vanzelfsprekend is. Na een cultuuronderzoek hebben we daarom in onze organisaties in Nederland en België een leer- en presteerprogramma ingericht. Samen willen we groeien, resultaatgericht werken en de kracht van onze mensen en teams versterken. Wij stimuleren medewerkers om elke dag het beste uit zichzelf te halen. Hiervoor bieden we een gericht aanbod aan trainingen en workshops. Met de komst van het nieuwe programma is besloten om de variabele beloning in zijn eerdere vorm af te schaffen. In België is een beperkte collectieve variabele beloning nog wel beschikbaar.

In Duitsland bleven de arbeidsvoorwaarden nagenoeg gelijk aan die van 2021.

Medewerkerstevredenheid

Jaarlijks meet DELA de tevredenheid onder alle medewerkers in Nederland en België. In 2022 is dit onderzoek uitgevoerd met behulp van Effectory. In totaal vulden ruim 2.000 medewerkers de enquête in, waarmee de respons in Nederland 75 procent en in België 79 procent bedroeg. Het onderzoek richt zich op een verscheidenheid aan thema's waaronder bevlogenheid, werkgeverschap, teamleiderschap en sociale veiligheid. De solide basis van goed werkgeverschap blijft ook in 2022 aanwezig. Dit zien we terug in de eNPS-scores. In Nederland bedraagt die +43,7 (2021: +50,5) en in België +53,3 (2021: +54,4). Beide landenorganisaties scoren hiermee hoog.

Medewerkers blijven trots op de collega's, de klantgerichtheid, de ontwikkeling als organisatie en de ruimte voor ontwikkeling als medewerker. De belangrijkste verbeterpunten in beide landenorganisaties zijn werkdruk, communicatie, samenwerking en beoordeling in combinatie met beloning. Uit het onderzoek blijkt verder dat de balans tussen werk en privé een aandachtspunt is. De resultaten worden binnen de teams besproken en een verscheidenheid aan initiatieven is gestart om de resultaten te optimaliseren. In Duitsland vond het onderzoek (nog) niet plaats.

Resultaten medewerkerstevredenheidonderzoek

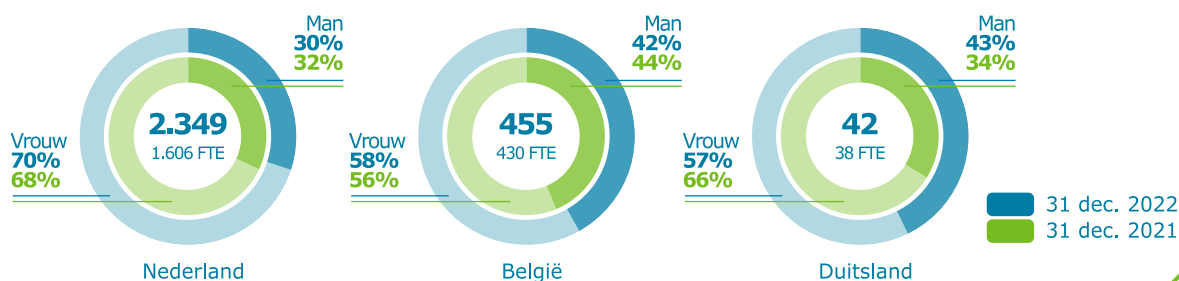
	2022	2021
Effectory eNPS		
Nederland	44	51
België	53	54
Totaal*	45	52

* Aanpassing ten opzichte van eerdere publicaties, totaal gewogen op basis van aantal respondenten.

De eNPS (employer Net Promotor Score) toont de mate waarin medewerkers coöperatie DELA aan anderen aanraden als werkgever. De score wordt bepaald door het percentage promotors minus het percentage criticasters.

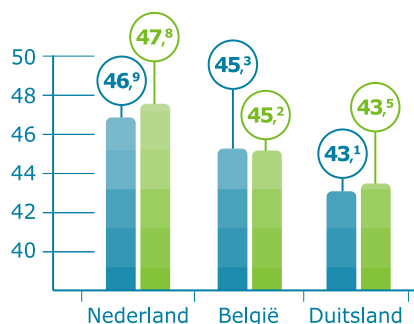
DELA is in 2022 in België en Nederland uitgeroepen tot World-class Workplace-winnaar. Als winnaar blinkt DELA uit in het thema "Bevlogenheid". We scoren hoog op de onderwerpen: "zinnig werk", "het passen van medewerkers bij de organisatie" en "het bijdragen van teams aan het succes van de organisatie".

Aantal medewerkers

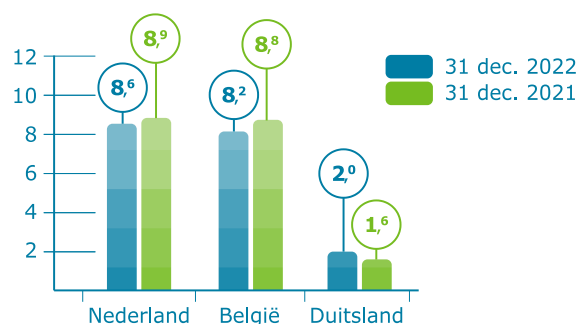
Gemiddelde leeftijd

Leeftijd in jaren

Duur dienstverband

Duur in jaren

Leeftijdsopbouw

	2022 Man			2022 Vrouw			2021 Man			2021 Vrouw		
< 25 jaar	46	3	1	115	6	0	65	3	0	115	6	1
25 < 35 jaar	77	40	4	209	48	9	92	44	1	193	49	4
35 < 45 jaar	144	57	3	311	70	6	159	60	2	294	55	6
45 < 55 jaar	173	49	6	495	74	6	197	43	5	534	75	5
55 < 65 jaar	220	37	4	468	66	2	244	38	2	542	62	3
≥ 65 jaar	35	3	0	55	2	1	44	4	0	43	0	0
Totaal	695	189	18	1653	266	24	801	192	10	1721	247	19

Medewerkers en ziekteverzuim naar sector

Sector	Aantal		FTE		Verzuim (in %)	
Nederland						
Verzekeren	288	281	233	230	6,7	6,3
Uitvaart	1.795	1.895	1.135	1.202	8,0	6,4
Holding & Stafdiensten	266	346	238	303	2,7	3,5
Totaal Nederland	2.349	2.522	1.606	1.735	6,8	6,1
België						
Verzekeren	98	99	94	95	4,1	5,5
Uitvaart	279	262	259	245	8,9	9,0
Holding-stafdiensten	78	78	77	76	6,9	4,2
Totaal België	455	439	430	416	7,5	7,5
Duitsland						
Verzekeren	42	29	38	28	5,7	5,8
Totaal Duitsland	42	29	38	28	5,7	5,8
Totaal	2.846	2.990	2.074	2.179	7,0	6,4

N.B. 1 non-binaire medewerker in Nederland is wel opgenomen in de totalen maar niet onder man of vrouw.

Verzuim

DELA stelt zich ten doel dat iedere medewerker fysiek en mentaal gezond is en in staat is om werk uit te voeren, nu en in de toekomst. Het ziekteverzuim is DELA-breed hoog en ligt op een ongewenst niveau. Het toenemend ziekteverzuim is een maatschappelijke ontwikkeling en is in Nederland nog nooit zo hoog geweest (bron: ArboNed). Dit wordt veroorzaakt door toenemende werkdruk, maar ook door de druk die mensen voelen als gevolg van stijgende kosten en polarisatie. Binnen de uitvaartsector worden medewerkers dagelijks geconfronteerd met menselijk verdriet. Dat kan emotioneel belastend werken. Daarbij komen ook de fysieke belasting, onregelmatige werkuren en de gevraagde flexibiliteit. Dit zorgt fysiek en mentaal voor uitdagingen.

Het ziekteverzuim over 2022 bedraagt in Nederland 6,8 procent, in België 7,5 procent en in Duitsland 5,7 procent. In Nederland en België is hiermee sprake van een toename ten opzichte van 2021. Er zijn diverse initiatieven gestart om het verzuim zo spoedig mogelijk verder terug te brengen. Ook blijven we sterk inzetten op re-integratie van langdurig zieke medewerkers.

Om het ziekteverzuim te adresseren hebben we onder andere de beschikking over een aanwezigheids- en re-integratiebeleid. Het is een hulpmiddel om zoveel mogelijk te voorkomen dat medewerkers uitvallen.

In het voorjaar organiseerde DELA België de sessies 'aan het stuur van je eigen energie'. We zijn binnen het uitvaartbedrijf aan de slag gegaan met het thema psychologische veiligheid. Het onderzoek naar medewerkerstevredenheid vormde hiervoor de basis. In het najaar hebben we voor leidinggevenden de praktische sessies 'Voortdurend op een constructieve wijze in gesprek gaan met je medewerkers' georganiseerd. Het uitgangspunt hierbij is dat de medewerker zelf de regie voert.

De krapte op de arbeidsmarkt speelt een rol in het ziekteverzuim. We merken dat het moeilijker wordt om mensen aan te trekken. De termijn die functies vacant zijn, loopt op. We zien dat niet alleen bij DELA, maar in de gehele markt. Daardoor is het niet eenvoudig om bijvoorbeeld flexwerkers in te zetten. Die onderbezetting leidt zo weer tot druk op de medewerkers. De inwerkperiode kost hen ook tijd, terwijl de nieuwe medewerkers nog niet volledig inzetbaar zijn. Die druk verhoogt eveneens het ziekteverzuim.

Verloop

Het totale verloop is afgelopen jaar voor zowel DELA Nederland als DELA België uitgekomen op circa 15 procent. Ook de ontwikkeling van het ongewenste verloop baart zorgen. Het ongewenste verloop is het verloop binnen twee jaar dienstverband afgezet tegen het totale verloop. Dit lag voor beide landenorganisaties boven de 30 procent. Het zwaartepunt lag bij het onderdeel Uitvaarddiensten. Er wordt momenteel besproken hoe dit het beste te adresseren.

Daarnaast is een aantal algemene maatregelen genomen. Zowel in Nederland als België is het team recruiters versterkt. We vinden het belangrijk om goede mensen te werven en te selecteren, maar ook om mensen die al bij ons werken te binden en te boeien. Er zijn daarom verschillende initiatieven gestart die ook in 2023 worden voortgezet. Om collega's extra te motiveren bij te dragen aan werving, ontvangen zij een aanbrenghpremie bij het vinden van nieuwe collega's. Daarnaast is een oproep gedaan om waar mogelijk contracturen op te hogen of door te werken na het pensioen. Aanvullend vergroten we het arbeidspotentieel door te verkennen in hoeverre mensen met afstand tot de arbeidsmarkt kunnen deelnemen. Ook zijn we gestart met het opzetten van een stagebureau: voor studenten, maar ook voor stathouders en medewerkers van andere bedrijven die niet in hun eigen werk of bedrijf kunnen re-integreren. Verder worden arbeidsmarktcampagnes geïntensiveerd. Tot slot is via het leer- en presteerprogramma aandacht voor persoonlijke groei en ontwikkeling. Door samen te groeien en resultaatgericht te werken, kunnen we de kracht van onze mensen en teams versterken.

Bedrijfsongevallen

DELA monitort bedrijfsongevallen nauwgezet. In 2022 zijn in Nederland 36 arbeidsongevallen gemeld (2021: 22). Deze ongevallen kunnen verdeeld worden in drie categorieën. Het betrof 18 bedrijfsongelukken, 11 prikincidenten en 7 overige ongevallen. In België spreken we van een arbeidsongeval wanneer er minstens één dag arbeidsongeschiktheid volgt. Een incident wil zeggen dat iets is voorgevallen, maar geen arbeidsongeschiktheid volgde. In 2022 vonden hier 10 arbeidsongevallen plaats (2021: 11) en 13 incidenten (2021: 6). Naar oorzaak zijn er in totaal 10 gerelateerd aan vallen, 5 aan verkeer en 2 aan heffen of tillen. Daarnaast was er sprake van 2 prikincidenten. Door middel van registratie en evaluatie willen we bedrijfsongevallen tot een minimum beperken.

Rol van de ondernemingsraad

DELA Nederland en DELA België hebben ieder een eigen ondernemingsraad (OR) om actief mee te denken over bedrijfseconomische en sociale onderwerpen en te adviseren over de gewenste bedrijfsvoering. De OR van DELA Nederland adviseerde over de integratie van de afdeling Inkoop & Contractmanagement van Yarden in de afdeling Inkoop van DELA in Eindhoven en over de planning van de teams in Hengelo en Oldenzaal. Daarnaast is de OR, gelet op de krapte op de arbeidsmarkt, tijdelijk akkoord gegaan met het direct plaatsen van uitzendkrachten op vacatures en met het gelijktijdig in- en extern werven van medewerkers. Verder heeft de OR afspraken aangepast omtrent het stellen van vacatures en zijn afspraken gemaakt over het informeren van de OR bij bepaalde externe inhuur. Over aanpassingen aan de Gedragswijzer, de pensioenregeling en de leaseregeling werd ook geadviseerd. Verder zijn het ziekteverzuim, de bedrijfsongevallen en de medewerkerstevredenheid continu onderwerp van gesprek.

De OR van DELA België besprak diverse onderwerpen op personeelsgebied. Niet alleen stonden de resultaten van de medewerkerstevredenheidsonderzoeken op de agenda, maar ook de toenemende werkdruk en de introductie van het performancemanagementsysteem. Bovendien is besproken wat de impact is van de Arbeidsdeal (nieuwe wetgeving) op het HR-beleid. Er is hiervoor gekeken naar werving en de ontwikkeling en inzet van HR-ontwikkeltools. Meer specifiek is aandacht besteed aan de invulling van vacatures, de resourceplanning, het verzuim en de verzuimpreventie. Uiteraard was er ook tijd voor het bedrijfsplan en het MVO-beleid.

Digitalisering

Digitale ontwikkelingen bij DELA vinden plaats om het IT-landschap actueel en veilig te houden en om, ten dienste van onze leden, verzekeren en nabestaanden, nog meer kwaliteit en maatwerk te kunnen leveren. Het is hierbij belangrijk dat wij persoonlijk en empathisch blijven communiceren met onze leden, op manieren die bij hen passen. Nieuwe digitale kanalen worden naast vertrouwde vormen van communicatie ingezet. Binnen DELA raakt digitalisering de hele organisatie.

Binnen DELA raakt digitalisering de hele organisatie

Voor de forse digitaliseringsopgave investeert DELA niet alleen in systemen en processen, maar vooral ook in mensen. Vervanging van systemen doen we stap voor stap, omdat de onderlinge afhankelijkheid van projecten groot is. Voor de continuïteit zorgen we ervoor dat allereerst de applicaties voor de verzekeringsketen vernieuwd worden.

We bouwen nieuwe systemen om nog meer in te kunnen spelen op de behoefte van onze leden, verzekerden en nabestaanden. In 2022 hadden we daarvoor in Nederland drie prioriteiten: 1) de integratie van Yarden, 2) de migratie van het depositoproduct en 3) de migratie van het DELA Coöperatie spaarPlan naar een nieuw platform.

Voor wat betreft het IT-project rondom de integratie van Yarden zijn er grote stappen gemaakt. De lijnorganisatie pakt veel van de dagelijkse werkzaamheden op. Voor de voormalige Yarden-locaties en -medewerkers betekent deze afronding dat zij op DELA-systemen werken. De samenwerking met en de hoge betrokkenheid van de Yarden-medewerkers hebben geleid tot een succesvol eindresultaat. Het verdelen van werk over de bestaande IT-teams volgens het portfoliomanagementproces heeft hierbij goed gewerkt. De migratie van het depositoproduct is afgerond. De migratie van het DELA Coöperatie spaarPlan naar het nieuwe platform was eind 2022 voorzien, maar wordt in 2023 afgerond. Deze projecten hebben veel beslag gelegd op de (IT-)organisatie.

In België ging het IT-project Coöperatie in 2022 live. Doel hierbij was onder andere het lidmaatschap van Belgische klanten te kunnen registreren. Ook zijn de voorbereidingen voor een nieuw CRM-systeem gestart, dat naar verwachting in 2023 zal worden geïntroduceerd. Verder is aandacht uitgegaan naar de verdere verbetering van compliance met betrekking tot datakwaliteit en procesbeheer, waaronder het strikter hanteren van bewaartermijnen. In 2022 is op groepsniveau besloten het gehele IT-beheer van DELA België door DELA Groep vanuit Eindhoven te laten plaatsvinden. Dit zal naar verwachting in 2023 zijn beslag krijgen.

In Duitsland lag het accent op de IT-technische ondersteuning van het tijdig kunnen integreren en administreren van de voormalige Monuta-portefeuille die door DELA Duitsland is overgenomen.

Maatschappelijk verantwoord ondernemen

DELA is opgericht vanuit de kracht van het collectief en de gedachte dat we zorgen voor elkaar. Wij maken maatschappelijk verantwoorde keuzes, zodat we de wereld zo schoon en eerlijk mogelijk doorgeven aan volgende generaties. Onze ambitie is dat we in 2030 een netto positieve impact leveren op mens en milieu met onze producten, diensten en bedrijfsvoering.

Om deze ambitie te realiseren, hebben we onszelf een vijftal doelstellingen gesteld:

- Vermindering van onze eigen CO₂ uitstoot.
- Verduurzamen van onze beleggingen.
- Meer gebruik van duurzame materialen.
- Bevorderen inclusiviteit.
- Met duurzame uitvaarten de autoriteit zijn.

'In 2030 leveren we een positieve impact op mens en milieu'

Hieronder worden de belangrijkste resultaten per doelstelling toegelicht.

Vermindering van onze eigen CO₂-uitstoot

We verlagen de CO₂-uitstoot van onze bedrijfsvoering en dienstverlening. Dit doen we omdat CO₂ een broeikasgas is dat sterk bijdraagt aan de opwarming van de aarde ook wel klimaatverandering genoemd. In het Europees parlement is klimaatneutraal in 2050 en 55 procent vermindering broeikasuitstoot in 2030 als langetermijndoelstelling van het Klimaatakkoord van Parijs vastgesteld. DELA is ambitieuzer en wil haar CO₂-voetafdruk sneller terugbrengen, namelijk met 100 procent in 2030.

Jaarlijks bepalen we onze CO₂-voetafdruk volgens het internationale Greenhouse Gas protocol (GHG protocol). In 2015 bepaalden we voor het eerst de CO₂-voetafdruk voor DELA Nederland. Sinds 2021 bepalen we de voetafdruk voor de hele DELA-groep voor zowel onze eigen bedrijfsvoering als voor de producten en diensten die wij aanbieden. Naast de directe emissies in scope 1 en 2, spannen we ons in om ook de scope 3 emissies (indirecte uitstoot van CO₂, veroorzaakt door bedrijfsactiviteiten van een andere organisatie) zo goed mogelijk inzichtelijk te maken. Dat vormt namelijk een grote impact. Met toenemende transparantie van en samenwerking met leveranciersketens verwachten we de komende jaren een verfijning te kunnen doorvoeren in het bepalen van de scope 3 emissies.

Onze scope 1 en 2 CO₂-emissie wordt hoofdzakelijk veroorzaakt door transport en energiegebruik van onze gebouwen en installaties. De belangrijkste maatregelen die bijdragen aan het verlagen van de scope 1 en 2 CO₂-uitstoot:

- Inkoop van groene stroom uit Nederlandse zonne- en windenergie en door bossen gecompenseerd aardgas. Het aandeel groene stroom was in 2022 52 procent, in komende jaren zal dit bij contractvernieuwingen stijgen.
- Energiebesparing in gebouwen en processen.
- Vervanging van gas crematieovens naar elektrische ovens; in Nederland zijn 5 van onze 46 crematieovens elektrisch.
- Eigen opwekking van groene stroom; op 6 locaties zijn zonnepanelen geïnstalleerd.

Onze scope 3 CO₂-emissie wordt hoofdzakelijk veroorzaakt door de producten en diensten die we gebruiken voor onze bedrijfsvoering of voor de uitvaarten die we organiseren. De belangrijkste maatregelen die bijdragen aan het verlagen van de scope 3 CO₂-uitstoot zijn:

- FSC spar massief uitvaartkist binnen het verzekerd pakket.
- Aanpassing in het horeca-assortiment naar meer vegetarisch en lokale, seizoensgebonden producten.
- Elektrisch rouwvervoer in plaats van dieselwagens; in Nederland bieden we in 7 van de 15 regio's elektrisch rouwvervoer als basis aan.
- Elektrificering van de leasewagenvloot. Van het Nederlandse leasewagenpark is ultimo 2022 38 procent elektrisch, voor België was dit 9 procent.

CO₂-uitstoot

Netto, excl. beleggingen

x 1 ton	2022	verschil	2021
Scope 1	4.520	-1.245	5.765
Scope 2	2.172	-380	2.552
Scope 3	23.574	-3.431	27.005
Totaal	30.266	-5.056	35.322
Nederland	22.070	-3.699	25.769
België	8.130	-1.320	9.450
Duitsland	66	-37	103
Totaal*	30.266	-5.056	35.322

* Aanpassing ten opzichte van eerdere publicaties als gevolg van overstap naar nieuwe, GHG-approved tooling.

De CO₂-voetafdruk is in 2022 gedaald met 14 procent ten opzichte van 2021. De daling van scope 1 en 2 emissies komt vooral door een daling in het gebruik van aardgas en elektriciteit in onze gebouwen. De scope 3 emissies zijn zowel upstream als downstream gedaald. De daling werd voor een belangrijk deel veroorzaakt door een verlaging van vervoer, zoals staatsie vervoer en bezoekersvervoer.

Aanvullend is in 2022 voor DELA België en DELA Nederland een routekaart gemaakt voor CO₂-reductie voor de periode tot 2030. In deze routekaart staat het concrete plan weergegeven hoe de komende jaren verdere verlaging van de CO₂-uitstoot gerealiseerd wordt. De routekaart richt zich op de grootste posten van de CO₂-voetafdruk waar DELA zelf invloed op heeft, zoals energie-inkoop, energieopwekking, energiebesparing in gebouwen en processen, transport, producten en diensten rondom de uitvaart.

Verduurzamen van beleggingen

DELA heeft een maatschappelijke verantwoordelijkheid, ook als het gaat om beleggen. We houden rekening met wet- en regelgeving, de maatschappelijke ontwikkelingen en de wensen van onze leden. Bovendien integreren wij klimaatscenario's in de periodieke ALM-studies om inzicht te verkrijgen in de impact van klimaatscenario's op de langetermijntoekomst van de balans van DELA.

Het is ons doel om in 2030 de netto CO₂-uitstoot van onze beleggingen 50 procent lager te laten zijn dan in 2019. Wij beoordelen nieuwe initiatieven en beleggingsmogelijkheden op basis van onze ambitie. Daarbij gaan wij na of deze bijdragen aan onze doelstelling. Het bepalen en vergelijken van de CO₂-uitstoot is een uitdaging. Data is afkomstig van verschillende aanbieders en externe vermogensbeheerders. Bovendien rapporteren nog niet alle bedrijven waarin wij beleggen hun CO₂-uitstoot. Er is wel een groeiend aantal bedrijven dat niet-financiële gegevens als emissiedata publiceert. DELA monitort momenteel de aangeleverde data, waarbij het streven is om voor de vergelijkbaarheid zoveel mogelijk één bron te gebruiken. De Europese Corporate Sustainability Reporting Directive (CSRD) zal naar verwachting de beschikbaarheid van data en de kwaliteit ervan verder verbeteren. Wij onderzoeken momenteel diverse marktinitiatieven om te kijken of wij ons hierbij kunnen aansluiten. Bovendien zijn wij in gesprek met onze externe vermogensbeheerders om te komen tot een eenduidige rapportage over niet-financiële gegevens als de CO₂-uitstoot.

Wet- en regelgeving vormt de basis voor duurzaam beleggen. Sinds 2015 onderschrijft coöperatie DELA de Principles for Responsible Investment (PRI). DELA Groep kan meer impact maken door samen te werken met andere grote beleggers. Daarom zijn wij aangesloten bij het convenant Internationaal Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen (IMVO). Het IMVO is een samenwerking van overheid, vakbonden, maatschappelijke organisaties en vele andere verzekeraars waarbij de deelnemers zich verbinden aan internationale standaarden op het gebied van mensenrechten en verantwoord ondernemingsbestuur. In de uitvoering van ons beleggingsbeleid houden we bovendien rekening met de standaarden vanuit de Verenigde Naties zoals Global Compact Principles en Guiding Principles, maar ook de OESO-richtlijnen voor Multinationale Ondernemingen en de Duurzame ontwikkelingsdoelen, ook wel Sustainable Development Goals (SDG's) genaamd. Door onderschrijving van standaarden zoals de Global Compact Principles en OESO-richtlijnen verwacht DELA van de bedrijven waarin wordt belegd dat zij hun activiteiten en strategieën in lijn te brengen met tien universeel aangenomen principes op het gebied van mensenrechten, arbeid, milieu, en anti-corruptie.

Om te sturen op energie-efficiëntie voor de vastgoed- en infrastructuurfondsen gebruikt DELA de Global Real Estate Sustainability Benchmark (GRESB). Dit is een onafhankelijke benchmark die vastgoedfondsen en -portefeuilles wereldwijd beoordeelt en vergelijkt op hun duurzaamheidsprestaties. In onze verantwoording gebruiken wij de richtlijnen van de Task Force on Climate-related Financial Disclosures (TCFD). Vanaf verslagjaar 2022 rapporteert DELA ook op basis van de EU-taxonomie. De taxonomie is vastgesteld door de Europese Commissie en maakt duidelijk welke activiteiten al dan niet duurzaam mogen worden genoemd en gelabeld.

Sanctiewetgeving raakt de beleggingsportefeuille. Bedrijven en landen die internationale wetgeving, sancties en richtlijnen op het gebied van duurzaamheid schenden, sluiten we uit. Ook beleggen we niet in bedrijven die betrokken zijn bij de ontwikkeling, productie of onderhoud van alle soorten controversiële wapens. Bedrijven die een substantieel deel van hun omzet halen uit de volgende sectoren, sluiten wij eveneens uit:

- Teerzanden
- Kolen
- Schalie-energie
- Olie- en gaswinning op de Noordpool
- Tabak, bont & speciaal leer
- Roofzuchtige leningen
- Walvisvlees
- Aanvalswapens voor particulieren
- Recreatieve cannabis

DELA houdt daarnaast met de beleggingen rekening met het milieu, maatschappelijke onderwerpen en goed ondernemingsbestuur. Hiervoor zetten we naast de eerder genoemde uitsluiting van bedrijven en sectoren, nog een aantal andere instrumenten in.

ESG-integratie

ESG staat voor environmental (milieu), social (maatschappelijke kwesties) en governance (goed ondernemingsbestuur). De externe vermogensbeheerders die wij inzetten, moeten rekening houden met onze ambitie en doelstelling op het gebied van duurzaam beleggen. Wij beoordelen dan ook hoe deze vermogensbeheerders rekening houden met het milieu, maatschappelijke kwesties en goed ondernemingsbestuur. Dit wordt ook wel ESG-integratie genoemd.

Engagement

Wij voeren een dialoog met bedrijven waarin DELA belegt om invloed uit te oefenen hoe deze met duurzaamheid omgaan, verbeteringen op het gebied van duurzaamheid door laten voeren en duurzaamheidsrisico's mitigeren.

Uitoefening van stemrecht

DELA heeft een eigen stembeleid. Ons beleid is dat we op zoveel mogelijk aandeelhoudersvergaderingen van de bedrijven in onze beleggingsportefeuille onze stem uitbrengen. Een actief stembeleid maakt onderdeel uit van de dialoog die met de betreffende ondernemingen wordt gevoerd. Ook gaan we samen met andere grote beleggers de dialoog aan met bedrijven waar wij verbeteringen willen zien op het vlak van ESG.

Impactbeleggen

Uiteindelijk wil DELA met haar beleggingen een positieve impact op mens en milieu maken. De positieve impact is door het inzetten van dit instrument belangrijker dan alleen het realiseren van een positief rendement.

2022-activiteit

Eind 2022 hebben wij via het online coöperatiepanel ons huidige duurzame beleggingsbeleid getoetst onder de leden. Ook hebben we aan het online coöperatiepanel gevraagd of onderwerpen ontbraken in ons huidige beleid en hebben we een aantal dilemma's voorgelegd. De uitkomsten zullen gebruikt worden in een stakeholderdialoog in het eerste kwartaal 2023.

In onze dialoog met bedrijven (engagement) hebben wij in 2022 241 bedrijven binnen de aandelen- en bedrijfsobligatieportefeuille aangesproken. De belangrijkste onderwerpen van gesprek waren klimaatverandering (25%), milieu standaarden (19%), goed ondernemingsbestuur (17%) en arbeidsomstandigheden (17%). Dit heeft 111 keer tot resultaat geleid. Ons stemrecht hebben we op 4621 aandeelhoudersvergaderingen uitgeoefend. In 19,4% van de gevallen hebben we tegengestemd. Het ging hier met name over onderwerpen als bestuursamenstelling (45%), bezoldiging (25%) en overige zaken (19%). Onze uitsluitingen zijn uitgebreid als gevolg van sanctiewetgeving tegen Rusland. Eind 2022 sluiten we 493 bedrijven en 17 overheden/landen uit (2021: 494 en 16).

We beleggen ook in zorgvastgoed. Met het zorgvastgoedfonds streeft DELA een passend financieel rendement en hoog maatschappelijk rendement na. December 2022 is Syntrus Achmea Real Estate & Finance aangesteld om 100 miljoen euro te beleggen in het Achmea Dutch Health Care Property Fund (ADHCPF).

Meer gebruik van duurzame materialen

Om in 2030 positieve impact te kunnen hebben op mens en milieu, moeten we inzichtelijk maken welke impact we realiseren met de producten en diensten die we gebruiken. In 2022 keken we hiervoor bijvoorbeeld naar de totale levenscyclus van producten, dus naar de grondstoffenfase, de productiefase, de gebruiksfase en de afdank- of hergebruikfase. Door deze brede impactanalyse weten we hoe we onze producten en diensten duurzamer kunnen maken. De impactanalyse voeren we deels uit in samenwerking met onze partners en leveranciers, om zo de hele keten goed inzichtelijk te maken. De impactanalyse wordt in toekomstige inkooptrajecten gebruikt, naast het staande beleid op Duurzaam In- en aankopen.

In de MVO-inkoopcode, gepubliceerd op de website, vraagt DELA leveranciers deze code te onderschrijven. Hiermee verplichten leveranciers zich op een constructieve manier met MVO-aandachtgebieden om te gaan. Specifiek wordt verwezen naar arbeidsrechten en mensenrechten zoals deze zijn verwoord in de Universele Verklaring voor de Rechten van de Mens van de Verenigde Naties. Leveranciers dienen dit ook te eisen van eventuele subcontractors en wijst hen op het belang wat DELA aan het onderwerp hecht. Deze MVO-code maakt een onlosmakelijk deel uit van alle overeenkomsten tussen de leverancier en DELA.

De belangrijkste resultaten die we in 2022 behaalden op het vlak van duurzame materialen:

- In Nederland is nieuwe bedrijfskleding in gebruik genomen, deze bestaat uit 70 procent gerecycled polyester.
- Het inkoop- en aankoopbeleid is aangescherpt met specifieke MVO-criteria.
- Loop Living Cocoon kist, gemaakt van mycelium is opgenomen in het assortiment. Door dit innovatieve product in het assortiment op te nemen dragen we bij aan de ontwikkeling van nieuwe varianten van kisten die een positieve impact op mens en milieu hebben.
- 100% gecertificeerd milieuvriendelijk en CO₂-neutraal papiergebruik.

Nieuwe duurzame bedrijfskleding van DELA

Bevorderen van inclusiviteit

Iedereen, ongeacht achtergrond, moet zich welkom voelen als lid, klant, medewerker en leverancier. We zijn er voor iedereen en daar zetten we ons actief voor in. Voor het bevorderen van inclusiviteit binnen en buiten DELA is een initiatief gestart binnen DELA Nederland. Er wordt hierbij onder andere gekeken naar gendergelijkheid en aanspreekvormen. Naar aanleiding van maatschappelijke ontwikkelingen in de media, verrichtte DELA Nederland een intern onderzoek naar diversiteit, inclusie en het respecteren van grenzen. In 2023 zal het onderwerp verder uitgewerkt worden en wordt er een plan van aanpak opgesteld.

Met duurzame uitvaarten de autoriteit zijn

Elke uitvaart die we verzorgen is uniek, persoonlijk en van hoge kwaliteit. En tegelijkertijd dragen we er zorg voor dat we met duurzame producten werken en partnerships sluiten met de juiste leveranciers. We zijn aanjager en innovator in de branche op het domein duurzame uitvaart en kunnen als grote speler een serieuze impact leveren.

De belangrijkste resultaten in 2022 op dit gebied zijn:

- Het stimuleren van de ontwikkeling en inzet van elektrische rouwauto's.
- Ondersteunen van innovatie Loop Living Cocoon, door deze op te nemen in ons assortiment.
- Bijdragen aan kennisuitwisseling op het gebied van duurzame uitvaart, onder andere door het geven van een presentatie op een BGNU event over duurzame uitvaart en goede informatievoorziening op de website, ledenmagazine en social media.

Verbouwing en verduurzaming crematorium Den en Rust

In 2021 werd in crematorium Den en Rust in Bilthoven gestart met een grondige verbouwing. Met de renovatie zijn grote stappen gezet op het gebied van duurzaamheid. Zo zijn twee elektrische crematieovens, een nieuwe klimaatinstallatie en zonnepanelen geplaatst. De tuin werd groener, zodat het pand meer opgaat in het landschap. Ook is de ontvangstruimte vergroot. In maart 2022 vond de heropening plaats.

DELA fonds en sponsoring

Zowel in Nederland als België heeft DELA een eigen DELA fonds. DELA is ontstaan uit solidariteit en draagt maatschappelijke betrokkenheid hoog in het vaandel.

We vinden het belangrijk om onze bijdrage te leveren aan de samenleving en er te zijn voor elkaar. Daarom werden beide DELA Fondsen opgericht. Iedereen kan hierbij projecten indienen die aansluiten bij de thema's van de fondsen. In Nederland is dat het verbinden van generaties. In België is het thema het draaglijker maken van moeilijke momenten van afscheid nemen.

Het Nederlandse fonds kreeg in 2022 ruim 300 aanvragen van verenigingen en stichtingen en honoreerde 167 projecten. 115 projecten werden gesteund met een bedrag tot € 1.500 en 52 projecten met een bedrag van € 1.500 tot € 10.000. 18 donaties zijn gedaan aan verenigingen en stichtingen die zich inzetten voor hulp aan oorlogsslachtoffers uit Oekraïne. 16 van deze aanvragen betreffen initiatieven van collega's. Deze aanvragen varieerden van het kopen van schoolmateriaal en kleding tot vergoeding van benzinekosten om goederen naar de grens te brengen. DELA heeft ook laptops gedoneerd aan een school in Eindhoven die les geeft aan leerlingen die uit Oekraïne zijn gevlucht. Tot de overige projecten behoren de volgende initiatieven: studenten die ouderen ontvangen, lunches en dansen met ouderen, maar ook museumbezoeken en bakwedstrijden voor jong en oud.

DELA fonds zet zich in voor opvang Oekraïners

In België werd tot en met 2022 het project Boven de Wolken gesteund. Boven de Wolken biedt iedere ouder van een sterrenkindje, een voor de geboorte overleden kind, de mogelijkheid om kosteloos een fotoreportage van het sterrenkindje te laten maken. Het project is gestart in Vlaanderen, maar dankzij de hulp van DELA kunnen sterrenouders in heel België hiervan gebruik maken.

In totaal hebben beide DELA fondsen met ruim € 330.000 diverse maatschappelijke projecten ondersteund.

Ook is DELA hoofdsponsor van de Roparun. Met deze estafetteploeg leveren mensen in teamverband een sportieve prestatie om geld op te halen voor mensen met kanker. DELA nam met één team van medewerkers deel. Met de 31e editie is een bedrag van ruim € 3,4 miljoen opgehaald.

Tot slot werkt DELA samen met Voetbalclub PSV op maatschappelijk gebied. Als twee Eindhovense organisaties willen we op dit vlak nog meer voor de regio betekenen. Het hoofddoel van de samenwerking is om de komende jaren nog meer bij te dragen aan de verbondenheid en saamhorigheid binnen de regio en daarbuiten.

In België wordt voetbalclub KAA Gent gesponsord met een herinneringsmuur, waar supporters hun overleden dierbaren kunnen herdenken.

Bestuursverslag

Onze financiën

DELA is gericht op zekerheid, zorg en continuïteit; niet op winstmaximalisatie. Onze leden en verzekerden moeten de toekomst zo zorgeloos mogelijk tegemoet kunnen zien met een waardevaste uitkering tegen een premie die wij zo laag mogelijk houden. Wij streven hierbij naar een optimaal evenwicht tussen beleggen, de winstdeling en solvabiliteit. Onze financiële positie is heel sterk, zodat we leden altijd een passende uitvaart kunnen geven.

De keuze tussen meer of minder premieverhoging is een consequentie van de uitvoering van een beleidsinstrument vastgesteld door de algemene vergadering. Het ledenbelang staat ook bij het vaststellen van de premie centraal. Bij coöperatie DELA vormt het ledencollectief de aandeelhouder. We delen in de lusten én in de lasten. Dat is de kracht van onze coöperatie.

Premie-inkomen

Na aftrek van de herverzekeringspremie ontving DELA € 669,0 miljoen aan premie-inkomen (2021: € 592,5 miljoen). De groei ten opzichte van een jaar eerder kwam hiermee uit op 13 procent (2021: 15 procent). Een belangrijke oorzaak voor de groei in Nederland is de overname van Yarden. In 2021 was de premie van Yarden vanaf augustus geconsolideerd, in 2022 geldt dat voor het gehele jaar. In België bedroeg het premie-inkomen € 146,1 miljoen (2021: € 136,3 miljoen), een stijging van 7 procent. In Duitsland steeg het premie-inkomen met ruim 60 procent tot € 35,3 miljoen (2021: € 21,7 miljoen). Vanaf november steeg het premie-inkomen hier als gevolg van de overname van de Duitse Monuta-portefeuille.

Premie-inkomen na aftrek van herverzekeringspremie:

<i>Bedragen x € 1.000</i>	2022	verschil	2021
Nederland	487.609	+53.091	434.518
België	146.089	+9.831	136.258
Duitsland	35.313	+13.617	21.696
Totaal	669.011	+76.539	592.472

Operationeel resultaat

Het operationeel resultaat is het resultaat dat wordt behaald uit de kernactiviteiten van DELA, met uitzondering van bijzondere baten en lasten, winstdeling en belastingen. Het operationeel resultaat over 2022 bedraagt € 47,6 miljoen. In 2021 bedroeg het operationeel resultaat € 54,5 miljoen.

<i>Bedragen x € 1.000</i>	2022	verschil	2021
Verzekeraar			
Premieopbrengsten	669.011	13%	592.472
Oprenting technische voorziening	178.841	12%	160.094
Verzekeringstechnische lasten	-616.002	12%	-551.425
Technische marge	231.850	15%	201.141
Apparaatskosten	141.906	19%	119.144
Acquisitiekosten	17.746	16%	15.294
Operationeel resultaat Verzekeraar	72.198	8%	66.703
Uitvaartbedrijf			
Omzet uitvaartbedrijf	369.949	16%	317.723
Inkoopkosten	-153.612	12%	-137.242
Bruto marge uitvaartbedrijf	216.337	20%	180.481
Apparaatskosten	217.003	22%	177.444
Financiële baten (-) en lasten	-716	-14%	-834
Operationeel resultaat uitvaartbedrijf	50	-99%	3.871
Operationeel resultaat Holding en Staf	-6.242	-	-
Operationeel resultaat Coöperatie	-16.790	20%	-14.018
Effect groepsgrondslagen	-1.616	-23%	-2.104
Operationeel resultaat DELA Groep	47.600	-13%	54.452

Het resultaat van de verzekeraar bedroeg € 72,2 miljoen en steeg hiermee met € 5,5 miljoen ofwel 8 procent ten opzichte van 2021. De oorzaak zit in een toename van de baten en lasten als gevolg van de overname van Yarden. Daarentegen zijn de kosten hoger door de hoge IT-investeringen voor het vervangen van verouderde systemen.

Het resultaat van het uitvaartbedrijf is met € 3,8 miljoen gedaald naar € 0,1 miljoen door extra kosten vanwege de integratie van Yarden, meer uitbestedingen als gevolg van oversterfte en het hoge ziekteverzuim, minder uitvaarten dan verwacht in België en extra uitkeringen aan medewerkers ter ondersteuning van de koopkracht.

De aan holding en staf en aan de coöperatie toegewezen kosten stegen naar € 23,0 miljoen onder andere door extra uitgaven voor de nieuwe strategie en innovatieprojecten.

Beleggingsresultaat

Over 2022 is het netto beleggingsrendement 9,5 procent negatief (2021: 9,2 procent positief). Het rendement op aandelen bedraagt circa 15 procent negatief en op vastrentende waarden 16 procent negatief. Op de beleggingen in vastgoed en infrastructuur is een positief rendement behaald. Deze rendementen waren mede door een waardestijging van de dollar ten opzichte van de euro positief. Het netto beleggingsresultaat kwamen in 2022 uit op een verlies van ruim € 840 miljoen (2021: winst van bijna € 650 miljoen).

De volatiliteit van de waarde van onze beleggingen is een direct gevolg van onze strategische beleggingskeuzes. Die zijn erop gericht om op de lange termijn het rendement te behalen waarop de premie is gebaseerd en daar bovenop de uitvaartkosteninflatie te verslaan. Door de aard van de verzekeringen -in de meeste gevallen: uitkeren bij overlijden- zijn de verplichtingen langlopend. Een dergelijke lange horizon vraagt om een meer offensieve beleggingsstrategie. Door een gecalculeerd risico te accepteren in onze beleggingsstrategie kunnen we over de jaren heen een beter resultaat te behalen. Een consequentie van dit beleid zijn de soms forse schommelingen in de waarde van onze beleggingsportefeuille. Daarom kan het beleggingsresultaat niet over de jaren heen worden vergeleken zonder rekening te houden met bijvoorbeeld fluctuaties op financiële markten.

Ontwikkeling technische voorzieningen

De stijgende rente is bepalend voor de waardedaling van onze beleggingen. In de resultatenrekening zien we negatieve opbrengsten uit beleggingen met een omvang van € 0,8 miljard. Tegelijkertijd zijn de technische voorzieningen toegenomen met € 300 miljoen tot € 7,5 miljard. De technische voorzieningen op onze balans zijn gebaseerd op een vaste rekenrente. De impact van de stijging van de rente in 2022 op de technische voorzieningen is daarom niet op deze balanspositie zichtbaar. Deze blijkt ook uit de overwaarde van de toereikendheidstoets op de technische voorzieningen. Die is met € 1,7 miljard gestegen van € 0,6 miljard naar € 2,3 miljard. Dit compenseert de daling van de beleggingswaarde in ruime mate. Onze solvabiliteit blijft daardoor robuust. Ook in het geval van sterke renteschommelingen wordt de continuïteit gewaarborgd.

Dekkingsgraad

De dekkingsgraad drukt de marktwaarde van de beleggingen uit in procenten van de marktwaarde van de gegarandeerde verplichtingen en hangt hiermee af van factoren als rente, sterfte- en kostenontwikkelingen. De dekkingsgraad bedroeg aan het begin van het verslagjaar 135 procent en eindigde in 2022 op 234 procent. Het is alweer een tijd geleden dat de dekkingsgraad zo hoog was, wat betekent dat er veel meer winstdeling gegeven kan worden.

In 2022 is de 20-jaars rente gestegen van 0,55 procent begin januari naar 2,87 procent eind december. De gestegen rente zorgde voor maar liefst 129 %-punt stijging van de dekkingsgraad. De negatieve beleggingsopbrengsten resulteerden in 20 %-punt daling. De toegenomen inflatie leidt tot hogere toekomstige kosten en zorgde voor 17%-punt daling. Diverse portefeuilleontwikkelingen zorgden voor een stijging met 7 %-punt. De gemiddelde dekkingsgraad over 2022 kwam uit op 195 procent (2021: 129 procent).

Het verloop van de dekkingsgraad in %-punt:

	Primo	Drukkend effect	Verruimend effect	Ultimo
Primo	135%			
Gestegen inflatie		-17%		
Beleggingsopbrengsten		-20%		
		<u>-37%</u>		
Gestegen rentecurve			129%	
Portefeuille-ontwikkelingen (incl. overname Duitse Monuta-portefeuille)			<u>7%</u>	
			136%	
Ultimo				234%

Waardevaste uitvaart

De gemiddelde dekkinggraad over een jaar is (mede)bepalend voor de winstdelingregeling voor het opvolgende jaar voor alle winstdelende producten in Nederland, België en Duitsland.

DELA wil haar leden een waardevaste uitvaart bieden. De kosten van een uitvaart stijgen over tijd als gevolg van inflatie. De premie stijgt dan mee, niet alleen door de inflatie, maar ook door de zogenaamde backservice. Dat zit zo: als een uitvaart in prijs stijgt gedurende de looptijd van de uitvaartverzekering, is de inleg over achterliggende jaren gebaseerd op een te lage verzekerde waarde. Dit verschil moet in de toekomst worden bijgelegd. Deze correctie noemen we backservice. Zo leidt een prijsstijging van een uitvaart in beginsel tot een hogere procentuele stijging van de premie. Met winstdeling wil DELA deze hogere procentuele stijging beperken.

De omvang van de winstdeling hangt samen met de inflatie: hoe hoger de inflatie, hoe hoger de backservice en hoe meer winstdeling we in principe willen geven. Er gelden wel bepaalde beperkingen aan de mate waarin winstdeling in een jaar kan worden ingezet. Eén van de beperkingen wordt bepaald door de hoogte van de gemiddelde dekkinggraad gedurende de afgelopen twaalf maanden. Wanneer de gemiddelde dekkinggraad 210 procent of hoger is, dan volgt een volledige winstdeling. Bij een gemiddelde dekkinggraad tussen 120 procent en 210 procent is er een gedeeltelijke winstdeling. Onder de 120 procent is er geen winstdeling. Als de 20-jaarsrente onder de 1 procent duikt én de dekkinggraad lager is dan 120 procent dan wordt er een premiemaatregel (additionele premieverhoging) toegepast.

Winstdeling

In 2022 kwam de winstdeling uit op € 43,7 miljoen (2021: € 5,9 miljoen). De winstdeling valt veel hoger uit, ondanks de negatieve resultaten als gevolg van de waardedaling van de beleggingen. In 2021 was de winstdeling relatief laag omdat de gemiddelde dekkinggraad over 2020 met 122 procent nog net boven het minimum gewenste niveau uitkwam. Hierdoor bleek het nemen van een premiemaatregel weliswaar niet noodzakelijk, maar kon slechts in beperkte mate winstdeling worden gegeven. Door de stijging van de gemiddelde dekkinggraad tot 129 procent over 2021 kon DELA in 2022 in beginsel 10 procent winstdeling geven. De winstdeling werd verder discretionair tot 50 procent verhoogd, vanwege het bereiken van twee bijzondere mijlpalen: 1) de overname en integratie van Yarden en 2) het 85-jarig bestaan van DELA. De algemene vergadering heeft daarmee ingestemd.

Premie-aanpassing

Het DELA UitvaartPlan in Nederland is het product van DELA met het grootste aandeel in aantal verzekerden: in totaal zo'n 56 procent.

De premieverhoging van het Uitvaartplan in Nederland per 1 januari 2023 bedraagt 2,96 procent (per 1 januari 2022: 3,46 procent) en bestaat uit drie factoren:

- verhoging in verband met de inflatie van de uitvaartkosten. Deze component van de premie-aanpassing wordt jaarlijks vastgesteld door de algemene vergadering. De verwachte inflatie in het volgende jaar is in beginsel bepalend voor het voorstel tot premie-aanpassing per 1 januari in het opvolgend jaar. Die verwachte inflatie bedroeg 1,73 procent. In verband met de aanhoudende onzekerheid over de inflatieontwikkeling ten tijde van besluitvorming (in het voorjaar van 2022) is 0,27 procent toegevoegd waardoor de verhoging 2,00 procent bedroeg. Dit percentage is voorgesteld aan de algemene vergadering als component voor premie-aanpassing per 1 januari 2023. De vergadering heeft dit voorstel aangenomen;
- verhoging in verband met het niet volledig toekennen van de winstdeling voor de dekking van de backservice. De totale premie voor de backservice die hoort bij 2,00 procent inflatie van de uitvaartkosten bedraagt 1,92 procent. Daarvan is 50 procent als winstdelingspercentage toegekend. De overige 50 procent komt voor rekening van de polishouders. Dat maakt de verhoging in verband met het niet volledig toekennen van de winstdeling 0,96 procent;

- verhoging in verband met de premiemaatregel als gevolg van een structureel lage rentestand en lage dekkingsgraad. Omdat de twaalfmaands gemiddelde dekkingsgraad in 2021 boven de 120 procent lag, was een premiemaatregel niet aan de orde.

Solvabiliteitsratio

DELA bepaalt de solvabiliteit op basis van Solvency II, vandaar de naam Solvency-II-ratio. Het gaat hier om Europese rekenregels waarbij voor het bepalen van de solvabiliteit rekening wordt gehouden met de risico's die in de balans van de verzekeraar zijn opgenomen. De Solvency-II regelgeving vereist voldoende solvabiliteit als randvoorwaarde voor de winstdeling.

De solvabiliteitsratio is gedaald van 236* procent tot 226 procent ultimo jaar en blijft daarmee robuust.

Door economische ontwikkelingen in rente, inflatie, volatiliteiten etc. steeg de Solvency-II ratio met 6 %-punt. Portefeuilleontwikkelingen zoals nieuwe productie en de overname van de Duitse Monuta portefeuille kostten solvabiliteit en daardoor daalde de Solvency-II ratio met 27 %-punt. Het resultaat op beleggingen was negatief, maar mede als gevolg van dalingen in de aandelenkoersen en aanpassingen in onze beleggingsmix, nam het kapitaalbeslag af. Dit resulteerde per saldo in een stijging van de ratio met 22 %-punt. Overige ontwikkelingen leidden tot een daling met 11 %-punt.

Het verloop van de solvabiliteitsratio in %-punt:

	Primo	Drukkend effect	Verruimend effect	Ultimo
Primo*	236%			
Portefeuille-ontwikkelingen (incl. overname Duitse Monuta-portefeuille)		-27%		
Overige ontwikkelingen		-11%		
		<u>-38%</u>		
Beleggingsopbrengsten en aanpassing beleggingsmix			22%	
Ontwikkeling economie (rente, inflatie, volatiliteit etc.)			6%	
			<u>28%</u>	
Ultimo				226%

* Aanpassing solvabiliteit ten opzichte van eerdere publicaties in verband met modelaanpassing, zie 4.1.1. in jaarrekening.

Bestuursverslag

Onze toekomst

Solidariteit en continuïteit blijven de kern van onze coöperatie. Wat wij willen laten zien is dat solidariteit werkt, binnen het domein van 'overlijden en doorgeven' maar ook daar buiten. In 2030 is de verbondenheid in de samenleving via onze coöperatie versterkt.

Waar wij naar streven is dat leden zich daadwerkelijk verbonden voelen. Dit realiseren wij niet alleen doordat zij blij zijn met een veelzijdige en betekenisvolle dienstverlening, maar ook omdat zij zich onderdeel voelen van een sterk, maatschappelijk gericht collectief. Waar solidariteit de drijvende kracht is voor wat de coöperatie voor haar leden kan betekenen, zorgt het aantal leden voor continuïteit en impact. We richten ons op de groei van het aantal verzekerden, maar die zal de komende jaren vooral uit België en Duitsland komen. Zo houden we onze coöperatie vitaal. Solidariteit kan niet zonder continuïteit en andersom.

Klantgedrevenheid blijft centraal staan. De behoeften van onze leden zijn leidend bij de ontwikkeling van nieuwe producten en diensten.

'Waar wij naar streven is dat leden zich daadwerkelijk verbonden voelen'

In 2023 wordt vanuit Nederland gewerkt aan de introductie van meerdere vormen van lidmaatschap. Tegelijkertijd breiden we in België het lidmaatschap uit naar bestaande Belgische verzekerden en onderzoeken wij in Duitsland hoe het lidmaatschap verder kan worden vormgegeven.

Met de Voor Elkaar Holding verkennen wij nieuwe domeinen, zoals die van mantelzorg, om te ontdekken hoe solidariteit ook daar een verschil kan maken. Wij richten ons hierbij niet alleen op leden / verzekerden, maar ook op de rol van een gemeente, werkgever of hulpverlener. Onze inspanningen zullen we met een Investeringsadviescommissie met externe experts extra kracht geven.

Er worden nieuwe stappen gezet in cultuur- en organisatieontwikkeling. Qua positionering zullen we de kracht en kwaliteit van de coöperatie blijven benadrukken, maar wij gaan onze lokale uitvaartdienstverlening een gezicht geven. We laten onder andere zien hoezeer onze mensen met gevoel voor ieder detail met liefde voor iedereen klaar staan. In België willen we de dienstverlening bovendien landelijk aan kunnen bieden.

Onze dienstverlening vereist een stevig digitaal fundament, om persoonlijke keuzes maximaal te ondersteunen en tegelijkertijd efficiënt en wendbaar te zijn. Dat doen we voor de gehele organisatie met oog voor meer synergie tussen onze landenorganisaties en daarmee oog voor kostenbesparingen. In Nederland wordt hard gewerkt aan een digitale transitie van de verzekeringsactiviteiten naar een nieuw IT-landschap dat in 2025 gereed moet zijn.

Zo'n transitie is een enorme uitdaging en vergt veel van onze organisatie. In 2023 denken we een versnelling aan te kunnen brengen met behulp van onze goed opgeleide en toegewijde teams en een veel intensievere samenwerking met onze implementatiepartners. Daarnaast is de migratie van de overgenomen Monuta-portefeuille een belangrijk project in Duitsland.

DELA Waalstede in Nijmegen in een prachtige landelijke omgeving

Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen (MVO) blijft een prioriteit. Door het MVO-beleid centraal te verankeren in de organisatie geven we invulling aan onze doelstellingen op het gebied van CO₂-reductie, duurzaam beleggen, duurzame materialen, biodiversiteit en inclusiviteit. Via een routekaart zorgen we ervoor dat we uiteindelijk een positieve impact op mens en milieu realiseren. Tegelijkertijd bereiden we ons in 2023 voor op toekomstige regelgeving in het kader van de Corporate Sustainability Reporting Directive (CSRD).

We gaan alles op alles zetten om de werkdrukbeleving na drie drukke jaren met oversterte te verbeteren. Onze mensen zijn daar aan toe. Het risico van overcapaciteit nemen we daarbij voor lief. In een moeilijke arbeidsmarkt timmeren wij al aardig aan de weg, maar we gaan onze inspanningen verder opschroeven. Tegelijkertijd is werkdrukbeleving niet alleen een kwestie van werkaanbod, maar ook van hoe het werk georganiseerd is. Ook dat heeft onze volle aandacht.

Financieel verwachten wij dat onze solvabiliteit op peil blijft en dat de beleggingsportefeuille volgens onze laatste economische veronderstellingen gemiddeld 5 procent aan rendement op jaarbasis oplevert. Of dit dan ook voor 2023 betekent dat we daarmee de uitvaartkosteninflatie kunnen bijhouden, is nog maar de vraag. Dat zal moeilijk worden, want de inflatieverwachtingen zijn nu nog steeds behoorlijk hoog. Kijken we echter naar de periode tot en met 2025 dan zijn we met de kennis van nu positief gestemd over de ontwikkeling van onze solvabiliteit en winstgevendheid, en over de premieontwikkeling voor onze leden.

Al met al blijft Coöperatie DELA een organisatie die groeit en bloeit, met de ambitie om steeds meer voor haar leden te kunnen betekenen en de samenleving te laten zien dat solidariteit werkt.

Eindhoven, 21 april 2023

Coöperatie DELA

Het bestuur

drs. E. (Edzo) Doeve, CEO / voorzitter

Ir. J.A.M. (Jack) van der Putten, CCO / vicevoorzitter

J.L.R. (Jon) van Dijk RA, CFRO

Met het oog op Titel 9, Boek 2 BW en RJ400.104 maakt de weergegeven informatie in 'In het kort', 'Corporate Governance', 'Risicomanagement' en 'Bijlagen' onderdeel uit van het hoofdstuk 'Verslag van het bestuur'. Om presentatieredenen wordt deze informatie niet in dit hoofdstuk herhaald.

Governance & risicomangement

Governance en Risicomanagement

Verslag rvc

Geachte leden van de algemene vergadering en overige belanghebbenden, geachte lezer,

De raad van commissarissen (rvc) biedt hierbij het jaarverslag 2022 aan. In het jaarverslag zijn het verslag van het bestuur, het verslag van de rvc en de jaarrekening opgenomen. Het verslag van het bestuur en de jaarrekening zijn door het bestuur opgesteld en met de rvc besproken. De jaarrekening is door de externe accountant onderzocht en van een goedkeurende controleverklaring voorzien. De rvc keurt de jaarrekening goed.

De rvc neemt de gelegenheid om kort stil te staan bij de speerpunten en overige aandachtspunten die in 2022 aan de orde kwamen. Ook licht de rvc in dit verslag de wijzigingen in de samenstelling die dit jaar plaatsvonden toe.

Speerpunten 2022

De rvc hield toezicht op het algemene beleid van DELA en de aan haar gelieerde ondernemingen in Nederland, België en Duitsland. 2022 is wederom een bijzonder jaar geweest waarbij COVID-19, een krappe arbeidsmarkt en de overname van Yarden een grote rol speelden. Het operationeel resultaat is redelijk op peil gebleven en met name de integratie van Yarden is goed verlopen. De rvc is tevreden over de manier waarop het bestuur onder deze bijzondere omstandigheden het bedrijf goed draaiende heeft weten te houden. De ontwikkelingen op het gebied van risicobeheersing, IT (waaronder de digitale transitie), de strategie, in het bijzonder het lidmaatschap alsook de speerpunten op het gebied van maatschappelijk verantwoord ondernemen en de resultaten van vermogensbeheer waren terugkerende onderwerpen.

Yarden-integratie

De integratie van Yarden is regelmatig onderwerp van gesprek geweest. Door middel van voortgangsrapportages is in de vergaderingen van de rvc van Yarden Holding uitgebreid gerapporteerd. Na de fusie van Yarden Holding met DELA Holding wordt over de Yarden-gerelateerde dossiers tijdens de reguliere rvc gerapporteerd. Door deze fusie is er geen aparte rvc meer voor Yarden Holding en is de heer Pieterse daarom als commissaris afgetreden. De rvc dankt de heer Pieterse voor de prettige samenwerking in het afgelopen jaar.

De begroting is in 2022 herzien in samenspraak met de rvc. De impact van Yarden bleek hierin groot. Yarden heeft in 2022 eveneens veel aandacht van het bestuur gevergd, en de rvc is verheugd te zien dat de integratie in augustus 2022 grotendeels succesvol is voltooid.

Strategie

De rvc heeft zich in 2022 uitgebreid laten informeren over de strategie, de koers en het gewaagde doel van de coöperatie. De missie en het gewaagde doel, waarbij vooral vanuit solidariteit en continuïteit wordt gedacht en gehandeld, is

meerdere keren onderwerp van gesprek geweest en de rvc heeft het bestuur hierover geadviseerd. De focus lag vooral ook op de verdere ontwikkeling van de principes van het lidmaatschap. Op 1 oktober 2022 zijn de eerste Belgische verzekerden lid geworden van de coöperatie.

In de algemene vergadering van 28 januari 2023 is een verdere uitwerking van de principes voorgelegd. Daarnaast is gesproken over de uitbreiding van de mogelijkheden voor het lidmaatschap van bestaande Belgische verzekerden, de algemene vergadering heeft hiermee ingestemd.

Coöperatief innoveren is een belangrijk speerpunt voor de coöperatie en om die reden heeft de rvc ermee ingestemd dat de Voor Elkaar Holding N.V. is opgericht. Voor Elkaar Holding is er om solidariteit en coöperatief ondernemen in Nederland te vergroten. Dit gebeurt door het oprichten van of investeren in partijen met sociale missies die mensen helpen. Voorbeelden hiervan zijn de eerder gedane investeringen in Salarise, Fello en The Right Meal. In 2023 zal er een speciale investeringsadviescommissie in het leven worden geroepen, waar de rvc ook regelmatig mee in gesprek zal zijn.

Digitale transitie

Met het bestuur heeft een continue dialoog plaatsgevonden over de digitale transitie, procesmanagement en de interne beheersing. De rvc heeft op deze onderwerpen uitgebreid toezicht gehouden en verzocht om verdieping op deze onderwerpen. Waar nodig heeft de rvc hierover geadviseerd. De rvc is van mening dat er nog grote stappen te zetten zijn, maar dat er wel vooruitgang is geboekt in 2022.

Risicomanagement

Over de risico's verbonden aan de activiteiten van de onderneming, de impact van de COVID-19-pandemie en de oversterfte en de impact hiervan op de medewerkers, de medewerkerstevredenheid, de omzet- en kostenontwikkeling en het (financiële en niet-financiële) verslaggevingsproces en de naleving van wet- en regelgeving is de rvc meerdere keren door het bestuur bijgepraat. Extra aandacht van de rvc is er met name geweest voor de beleggingen, de IT-projecten en de opzet en werking van de interne risicobeheersing en controlesystemen. De rvc heeft het bestuur hierover bevraagd en ondersteund.

De rvc heeft beoordeeld en vastgesteld dat op strategisch niveau de kapitaalallocatie, het beleggingsbeleid en de liquiditeitspositie in overeenstemming zijn met de risicobereidheid. De rvc heeft de risicobereidheid met het bestuur besproken, waarna deze opnieuw is vastgesteld.

Aankoop portefeuille Monuta Duitsland

In juni 2022 heeft DELA de koopovereenkomst voor de uitvaartverzekeringsportefeuille van Monuta in Duitsland gesloten. De rvc ziet deze aankoop als een belangrijke stap naar het vergroten van DELA's aandeel op de uitvaartverzekeringsmarkt in Duitsland.

Overige aandachtspunten

In januari 2022 is de variabele beloning voor de medewerkers van DELA Nederland afgeschaft. Hiervoor is een compensatie geboden. In België is er enkel een variabele beloning gebaseerd op collectieve doelstellingen. Daarnaast is DELA in 2022 gestart met het leer- en presteerprogramma, waarbij de beoordelingssystematiek is losgekoppeld van de beloning. Het bestuur ontvangt nog wel een variabele beloning en deze wordt vastgesteld aan de hand van financiële en niet-financiële resultaatgerichte afspraken. Deze afspraken zijn afgeleid van de langetermijnstrategie, de risicobereidheid, de meerjarendoelstellingen en het jaarplan van DELA.

Op basis van de door het bestuur in 2022 geleverde performance heeft de remuneratie- en benoemingscommissie voorgesteld aan de rvc om variabele beloning toe te kennen.

In 2022 bestond DELA 85 jaar en om die reden heeft de rvc evenals de algemene vergadering ingestemd met een discretionaire winstdeling voor de leden. Ook aan de medewerkers van DELA is een jubileumbonus toegekend.

Mede door de maatschappelijke ontwikkelingen is door de rvc gesproken over het instellen van een ethische commissie voor DELA. Op dit moment wordt daar nader onderzoek naar gedaan en in 2023 zal ook dit een vervolg krijgen.

Eveneens is de rvc door het bestuur geïnformeerd over de ontwikkelingen in het kader van de CSRD-wetgeving en de impact op de rapportage en verantwoording door DELA.

Dialogoog

Tijdens het verslagjaar 2022 heeft de rvc tijdens de acht belegde vergaderingen toezicht gehouden op en advies uitgebracht aan het bestuur. Enkele daarvan waren specifiek gericht op de strategie. Ook heeft de rvc de ontwikkelingen in het integratieproces met Yarden nauw gevolgd. In het verslagjaar bedroeg het aanwezigheidspercentage voor mevrouw Caderius van Veen 87,5 procent en voor de heer Van der Steen 87,5 procent. Zij waren beiden één vergadering afwezig. Voor de overige commissarissen bedroeg het aanwezigheidspercentage 100 procent.

Zoals gebruikelijk vonden er twee reguliere algemene vergaderingen plaats waarbij de rvc voltallig aanwezig was.

Gedurende het jaar is regelmatig contact geweest tussen de voorzitter van de rvc en de voorzitter van het bestuur. De raad vergaderde twee keer met de vertrouwenscommissie. Diverse commissarissen hebben ieder individueel één of meer vergaderingen van de Ondernemingsraad van DELA Nederland bijgewoond.

Tussen het bestuur en de rvc vindt een continue dialoog plaats. De voorzitters van de afzonderlijke commissies rapporteren tijdens de vergaderingen van de rvc over hetgeen in de commissies is besproken. Elke rvc-vergadering vangt aan met een voorbespreking van de rvc. De rvc evalueert het eigen functioneren eenmaal per jaar formeel, waarbij eens in de drie jaar een externe toetsing wordt uitgevoerd. Deze externe evaluatie heeft eind 2022 plaatsgevonden. Het rapport met de conclusies is in 2023 met de rvc en het bestuur besproken. De evaluatie heeft een goed en positief beeld gegeven en voorgestelde aanbevelingen zullen worden overgenomen. Onder meer in de wijze waarop de stukken worden opgesteld en aangeleverd.

'Tussen het bestuur en de rvc vindt een continue dialoog plaats'

Auditcommissie – aandachtspunten 2022

De auditcommissie bereidt het toezicht van de rvc voor op de werking van de interne risicobeheersing- en controlesystemen, het naleven van aanbevelingen en de opvolging van opmerkingen van de interne auditfunctie en de externe accountant, de financiering van de vennootschappen en de financiële verslaglegging.

In de auditcommissie zijn in 2022 net zoals eerdere jaren het jaarverslag van DELA Coöperatie en DELA Natura aan de orde geweest en voorbereid voor behandeling in de rvc. Deze zijn tevens uitgebreid geëvalueerd met de externe accountant, waarbij extra aandacht is geweest voor het proces rondom de overnamebalans Yarden. Daarnaast zijn de voortgangsrapportage Auditplan en de Auditrapportage van Internal Audit in de auditcommissie aan de orde geweest en is de kwaliteitstoetsing door de IIA van de IAD besproken.

Met de externe accountant zijn met name de management letter, de engagementletter, de Solvency II Longform report 2021 en het plan van aanpak jaarcontrole besproken.

Tijdens de vergaderingen van de auditcommissie is aandacht besteed aan de maand- en kwartaalrapportages van DELA Groep. De kwaliteit van deze rapportages is goed bevonden. De herziene begroting van DELA Groep 2022 en het Bedrijfsplan van DELA Groep 2023 zijn tevens voorbereid in de auditcommissie.

Over de ontwikkelingen op het gebied van procesmanagement binnen DELA zijn meerdere presentaties in gezamenlijkheid met de risicocommissie bijgewoond.

In het verslagjaar vergaderde de auditcommissie vier keer. Het aanwezigheidspercentage bedroeg voor iedere commissaris 100 procent.

Risicocommissie – aandachtspunten 2022

De risicocommissie bereidt het toezicht van de rvc voor op de werking van de interne risicobeheersing- en controlesystemen, waaronder het toezicht op de naleving van de relevante wet- en regelgeving en van toepasselijke gedragscodes, de opzet en effectiviteit van het interne risicomangementsysteem en het beheer van de financiële en niet-financiële risico's van de coöperatie.

In 2022 besprak de risicocommissie onder meer het functioneren en de kwartaalrapportages van de tweedelijns functies (actuarieel, operationeel, financieel en compliance) en het risicomangementbeleid. De ontwikkelingen binnen vermogensbeheer en het beleggingsbeleid zijn veelvuldig aan de orde geweest, zeker in relatie tot de maatschappelijke ontwikkelingen, zoals de oorlog in Oekraïne, de inflatie en de energiecrisis, die veel invloed hebben gehad op het resultaat van de beleggingen.

Daarnaast heeft de risicocommissie de SFCR DELA 2021 voorbereid en zijn in november 2022 de ORSA-jaarrapportages (statisch en dynamisch) uitgebreid voorbereid voor goedkeuring in de rvc.

In de risk appetite statements van DELA Groep is besproken dat er ook meer aandacht komt voor duurzaamheidsrisico's.

Andere belangrijke onderwerpen op de agenda van de risicocommissie zijn de organische analyse DELA Natura, de modelcorrectie Solvency II en diverse onderzoeken van DNB op het gebied van uitbesteding, de Sanctiewet en informatiebeveiliging. Ook is vanuit de risicocommissie veel aandacht gevraagd voor de digitalisering in de verzekeringsketen.

In het verslagjaar vergaderde de risicocommissie vier keer. Voor iedere commissaris bedroeg het aanwezigheidspercentage 100 procent.

Remuneratie- en benoemingscommissie – aandachtspunten 2022

De remuneratie- en benoemingscommissie bereidt beslissingen van de rvc voor met betrekking tot de werkgeversrol, zoals de beoordeling en beloning van de rvc en het bestuur. De commissie volgt de ontwikkelingen van sleutelposities en beoordeelt de organisatiecultuur.

In 2022 besprak de commissie onder andere de verdere aanpak met betrekking tot de toekomstige samenstelling van het bestuur. De vlootshouw van de directie- en sleutelfuncties, inclusief de mogelijke ontwikkelpaden, zijn meerdere malen onderwerp van gesprek geweest waarbij ook gekeken is naar het doorgroeipotentieel vanuit de organisatie.

De afschaffing van het 'resultaatgericht werken' en de implementatie van een nieuwe werkwijze met betrekking tot het leer- en presteerprogramma heeft geleid tot een afschaffing van de variabele beloning. Wel blijft deze commissie verantwoordelijk om toezicht te houden op de voortgang van het beloningsbeleid door middel van evaluatie en risicoanalyses, mede omdat het bestuur van de coöperatie nog wel een variabele beloning ontvangt. Met deze commissie worden de overzichten van genoten educatie door rvc, bestuur, directie en tweede echelon gedeeld. Ook wordt gekeken naar de uitgeoefende nevenfuncties door leden van deze specifieke groep.

In 2022 vonden vier vergaderingen van de remuneratie- en benoemingscommissie plaats. In het verslagjaar bedroeg het aanwezigheidspercentage voor de heer G.C.H. de Méris 75 procent. Hij was één vergadering afwezig. Voor de overige commissarissen bedroeg het aanwezigheidspercentage 100 procent.

Ontwikkelingen rvc-samenstelling

In de algemene vergadering van 5 februari 2022 van DELA coöperatie is mevrouw drs. G.M. (Georgette) Fijneman als commissaris benoemd. Per benoemingsdatum is zij toegetreden tot de raad. In diezelfde vergadering op 5 februari 2022 is mevrouw drs. W.A.P.J. (Willemien) Caderius van Veen RA voor de duur van twee jaar herbenoemd als commissaris. Zij begint hiermee aan haar derde termijn. Beide benoemingen zijn goedgekeurd door De Nederlandsche Bank (DNB). Met de benoemingen bestaat de rvc uit twee vrouwen en vier mannen en voldoet de raad aan de diversiteitsnorm van minimaal 30 procent voor zowel vrouwen als mannen.

De rvc onderschrijft het principe dat de rvc een zodanige samenstelling heeft dat zijn leden in staat zijn zich kritisch op te stellen en onafhankelijk te handelen ten opzichte van elkaar, het bestuur en eventuele specifieke belangen. Binnen de rvc van DELA wordt gestreefd naar een evenwichtige en diverse samenstelling.

Minstens één keer per jaar bespreekt de rvc zijn eigen functioneren. Eens per drie jaar doet de rvc dat onder onafhankelijke, externe begeleiding. Het referentiekader van de evaluatie wordt gevormd door diverse gedragscodes, alsmede inzichten inzake deugdelijk bestuur. De rvc is van mening dat hij adequaat functioneert. Met de samenstelling zoals deze momenteel is, meent de rvc een goede invulling van kennis, ervaring en competenties te waarborgen. Het algemene beeld is dat de rvc complementair en in basis ook pluriform is samengesteld. De rvc maakt gebruik van een profielschets voor de samenstelling van de rvc. Periodiek wordt geëvalueerd of deze profielschets nog overeenkomt met de huidige en toekomstige taken en verantwoordelijkheden van de rvc.

Permanente educatie

De leden van de rvc hebben in 2022 twee interne sessies in het kader van permanente educatie (PE) gevolgd. Het programma heeft tot doel de deskundigheid op peil te houden en daar waar nodig te vergroten. Op 11 juni 2022 vond een sessie plaats over de governance van de coöperatie. In deze sessie heeft een externe spreker van de Nationale Coöperatieve Raad de rvc, directies en bestuur een toelichting gegeven op de governancestructuur behorende bij een coöperatie. DELA is in 2022 ook lid geworden van de Nationale Coöperatieve Raad. Op 4 november is een vervolg op deze sessie gehouden, meer gericht op de governance van DELA zelf, vooral in relatie tot het gewaagd doel, de strategie en de aanpassingen in de principes van het lidmaatschap. Beide sessies werden als zeer waardevol ervaren en hebben goede inzichten opgeleverd. Daarnaast is de rvc geïnformeerd over diverse educatiesessies binnen DELA waar de leden van de rvc ook bij aan kunnen sluiten.

Voorstel aan de algemene vergadering

Conform het bepaalde in de statuten van DELA Coöperatie U.A. heeft de rvc de jaarstukken behandeld en de jaarrekening van DELA Coöperatie U.A. en de daaraan toegevoegde gegevens goedgekeurd. De rvc besprak deze stukken met het bestuur, de interne accountant en de externe accountant Deloitte en nam kennis van de goedkeurende controleverklaring van Deloitte bij de jaarrekening 2022 van DELA Coöperatie U.A. De rvc stelt de algemene vergadering voor de jaarrekening 2022 van DELA Coöperatie U.A. vast te stellen en de leden van het bestuur decharge te verlenen voor het gevoerde beleid gedurende het verslagjaar. Voorts verzoekt de raad de algemene vergadering de rvc decharge te verlenen voor het gehouden toezicht.

Tot slot

De rvc dankt alle leden, verzekeren en nabestaanden voor het gestelde vertrouwen. Een bijzonder woord van dank gaat uit naar alle DELA-medewerkers voor hun grote inzet en betrokkenheid in het afgelopen jaar.

Eindhoven, 21 april 2023

Coöperatie DELA

De raad van commissarissen

J.W.T. (John) van der Steen, voorzitter

prof. dr. J.J.A. (Hans) Leenaars RA, vicevoorzitter

G.C.A.M. (Frits) van Bree RA, secretaris

drs. W.A.P.J. (Willemien) Caderius van Veen RA

drs. G.M. (Georgette) Fijneman

mr. drs. G.H.C. (Georges) de Méris RA FCA

Governance en risicomanagement

Corporate governance

Corporate governance staat voor zorgvuldig bestuur, adequaat toezicht en transparante verantwoording. Klanten en de langetermijnbelangen van onze leden stellen wij centraal. De bijbehorende risico's worden zorgvuldig in het oog gehouden. De kracht van DELA is de coöperatieve structuur, ondernemerschap en flexibiliteit. Hieraan ten grondslag liggen onze missie, onze kernwaarden en troeven, de kwaliteit van een integere bedrijfsvoering en de principes van de lerende organisatie.

Governance charter

De governancestructuur van DELA is uitgewerkt in een governance charter.

Verordeningen en richtlijnen vanuit Europese wetgeving zoals Solvency II en de Algemene Verordening Gegevensbescherming, maar ook nationale wet- en regelgeving zoals de Wet op het financieel toezicht, beleidsregels en best practices vanuit de toezichthouders en de Gedragscode Verzekeraars bieden input voor de governancestructuur. Ook de bedrijfscultuur is een belangrijk component.

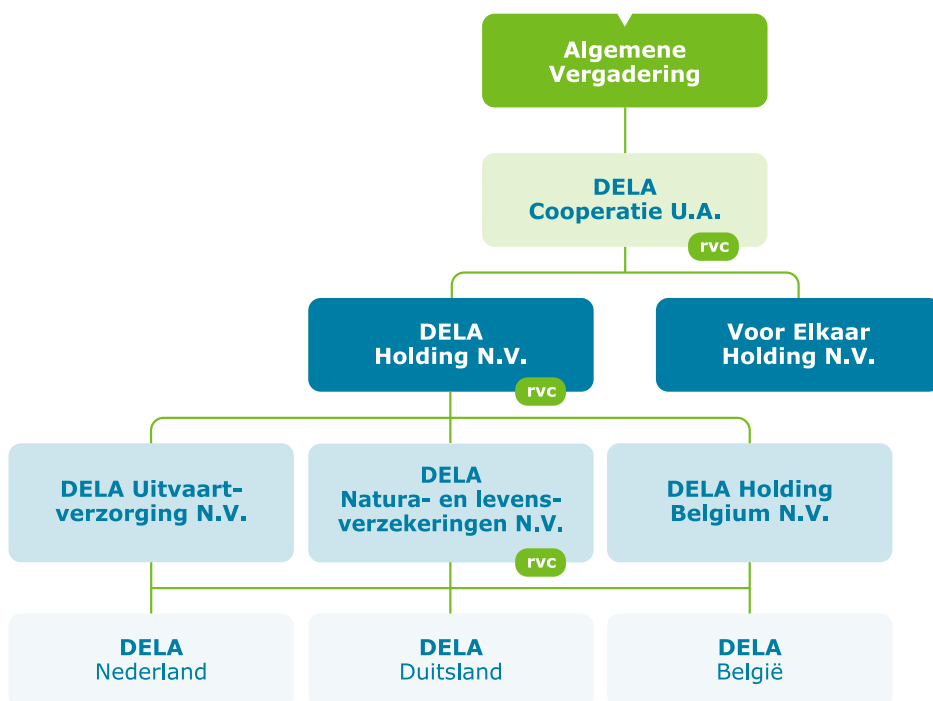
Onze governance charter wordt jaarlijks geëvalueerd en is in 2022 aangepast na de overname van Yarden.

Juridische structuur

DELA Coöperatie U.A. (verder: 'DELA coöperatie') is een coöperatie voor leden die tot doel heeft:

- haar leden met raad en daad bij te staan door de belangen van haar leden te dienen;
- voor polishouders en medeverzekerden een waardige en betaalbare uitvaart te waarborgen;
- de reputatie van de levensverzekeringsmarkt en die van het uitvaartwezen te bevorderen.

DELA is een coöperatie met uitgesloten aansprakelijkheid voor de leden. De coöperatie wordt gevormd door alle verzekerden die bij het aangaan van een verzekering die is ondergebracht in de coöperatie, tevens lid worden van de coöperatie. In de algemene vergadering van 5 februari 2022 is daar ook het Uitvaartzorgplan van DELA België aan toegevoegd en sinds 1 oktober 2022 kunnen nieuwe verzekerden in België ook lid worden van de coöperatie.

Dit is een vereenvoudigde weergave van de juridische structuur van DELA Groep. Hierin zijn de belangrijkste onderdelen met daarin de activiteiten verzekeringen, uitvaarten en coöperatief innoveren weergegeven.

Onder DELA coöperatie vallen DELA Holding N.V. en Voor Elkaar Holding N.V. De bestuurders van de coöperatie zijn tevens de bestuurders van deze twee entiteiten.

Per 31 december 2022 zijn DELA Holding N.V. en Yarden Holding B.V. juridisch gefuseerd, waarbij DELA Holding N.V. de overblijvende vennootschap is. Onder deze Holding vallen drie hoofdvennootschappen: DELA Natura- en levensverzekeringen N.V. (verder: DELA Natura), DELA Uitvaartverzorging N.V. en DELA Holding Belgium N.V.

In DELA Natura zijn alle Nederlandse, Belgische en Duitse verzekeringsactiviteiten ondergebracht. De Belgische en Duitse activiteiten worden via een bijkantoor van de Nederlandse verzekeraar uitgevoerd.

In DELA Uitvaartverzorging N.V. zijn de uitvaartactiviteiten voor Nederland ondergebracht. De Belgische uitvaartactiviteiten zijn ondergebracht bij DELA Holding Belgium N.V.

Hoofdvennootschappen kennen dochters en deelnemingen. DELA Holding N.V. is steeds bestuurder bij de hoofdvennootschappen. Elke hoofdvennootschap is steeds bestuurder bij een dochtervennootschap. Per vennootschap kan daarnaast een directeur zijn aangesteld. De bevoegdheden van de directeur zijn per vennootschap vastgelegd in de statuten van de vennootschap en in de bevoegdhedenregeling van het betreffende bedrijfs onderdeel en blijken uit de inschrijvingen bij de Kamer van Koophandel.

Voor Elkaar Holding N.V. is opgericht om solidariteit en coöperatief ondernemen in Nederland te vergroten. Dit gebeurt door het opzetten van of investeren in partijen met sociale missies die mensen helpen.

Vergunningen en toezicht

Het inschrijvingsnummer van DELA coöperatie bij de Kamer van Koophandel is 17012026.

DELA Natura staat onder toezicht van de Autoriteit Financiële Markten (AFM) en De Nederlandsche Bank (DNB) en is geregistreerd onder vergunningsnummer 12000437. Het inschrijvingsnummer van DELA Natura bij de Kamer van Koophandel is 17078393.

DELA België bestaat uit verzekeringsactiviteiten die zijn ondergebracht in een bijkantoor van de Nederlandse vennootschap DELA Natura en uitvaartactiviteiten die onderdeel zijn van Belgische vennootschappen. Overige activiteiten in België vinden plaats binnen de entiteit DELA Enterprises N.V. De verzekeringsactiviteiten worden gevoerd onder de vergunning die is afgegeven door De Nederlandsche Bank. Het prudentieel toezicht wordt ook in België gehouden door De Nederlandsche Bank. Voor wat betreft het gedragstoezicht legt DELA België verantwoording af aan de Belgische Autoriteit voor Financiële Diensten en Markten, de Financial Services and Markets Authority (verder: 'FSMA').

De marketing- en salesactiviteiten in Duitsland vinden plaats via een bijkantoor in Düsseldorf, Duitsland (artikel 2:115 Wft). Alle overige activiteiten vinden op het hoofdkantoor van DELA Natura in Eindhoven plaats. De activiteiten in Duitsland vallen onder het zelfstandige bedrijfsonderdeel DELA Nederland. Het gedragstoezicht in Duitsland vindt plaats door de Bundesanstalt für Finanzdienstleistungsaufsicht (BaFin).

Leden

Alleen natuurlijke personen kunnen lid zijn van de coöperatie. Om lid te kunnen zijn, dienen zij een door de algemene vergadering aangewezen (verzekerings)overeenkomst te hebben gesloten. De coöperatie is verdeeld in 40 geografische afdelingen. Het aantal, de namen en grenzen van de afdelingen worden in het huishoudelijk reglement beschreven. Ieder lid van de coöperatie behoort tot een afdeling.

Met ingang van februari 2022 kunnen ook Belgische verzekerden lid worden van de coöperatie. Zij worden voornamelijk lid van de afdeling Eindhoven. Bij het bereiken van 100.000 Belgische leden wordt een separate afdeling voor België ingesteld.

Ereliden coöperatie DELA

De heer F.H.J. Boons

De heer J.A.G. Dirks

De heer dr. W.M. van den Goorbergh

De heer prof. mr. S.C.J.J. Kortmann

De heer dr. J. Kremers

De heer drs. A.J.M. Lauenberg

De heer C.C.M. Libregts

De heer drs. J.P. de Pender

Op 7 februari 2023 bereikte ons het droevige bericht dat erelid en ex-commissaris de heer A.W.M. van de Zande is overleden. Hij heeft zich jarenlang met veel enthousiasme voor de coöperatie ingezet.

Algemene vergadering

De algemene vergadering van DELA coöperatie fungeert als 'hoogste niveau aandeelhouder' en wordt gevormd door personen die uit de leden van de coöperatie zijn gekozen. Om lid van de algemene vergadering te kunnen worden, is het wenselijk dat de kandidaat vijf jaar of langer lid is van DELA coöperatie.

De algemene vergadering bestaat voor iedere afdeling uit één lid en één plaatsvervangend lid.

Het complete en meest actuele overzicht van de leden per afdeling is terug te vinden op de DELA-website: via <https://www.dela.nl/over-dela/over-cooperatie-dela/governance/algemene-vergadering>

Zowel de leden als plaatsvervangende leden wonen de algemene vergadering bij, die in beginsel twee keer per jaar plaatsvindt.

In de vergadering worden de belangrijke zaken over DELA coöperatie besproken. Dit zijn bijvoorbeeld:

- Het bedrijfsplan van het komende jaar;
- Het jaarverslag van het afgesloten boekjaar;
- Het vaststellen van de jaarrekening en het verlenen van decharge aan het bestuur en de rvc;
- Goedkeuring van aanpassingen in de DELA-verzekeringsproducten, die betrekking hebben op alle verzekerden. Een voorbeeld hiervan is de jaarlijkse premieverhoging van het DELA-Uitvaartplan;
- Benoemingen van bestuurders en commissarissen.

Verder wordt de algemene vergadering gevraagd om mee te denken over belangrijke ontwikkelingen voor de coöperatie. Daarnaast staan bijvoorbeeld zaken als het DELA fonds, de klachtenafhandeling of de werkwijze van uitvaartverzorging op de agenda.

Vertrouwenscommissie

Naast de algemene vergadering is een vertrouwenscommissie aangesteld. Deze commissie bestaat uit vier leden uit de algemene vergadering die door de algemene vergadering zijn gekozen.

De vertrouwenscommissie heeft tot taak om, binnen het kader van de bevoegdheden van de algemene vergadering, een goede samenwerking te bevorderen tussen de algemene vergadering en het bestuur en de raad van commissarissen. De vertrouwenscommissie wordt met het oog op haar taak door de raad van commissarissen uitgenodigd om voorafgaand aan iedere te houden algemene vergadering met de raad van commissarissen te vergaderen. Daarnaast vergadert de vertrouwenscommissie minimaal 1 keer per jaar met alleen het bestuur van de coöperatie.

Elk lid van de vertrouwenscommissie wordt gekozen voor een periode van maximaal vier jaar. Ieder jaar treedt één lid af volgens een door de commissie op te stellen rooster van aftreden. Een aftredend lid is direct herkiesbaar. De maximale zittingstermijn in de vertrouwenscommissie is twaalf jaar.

Raad van commissarissen

De raad van commissarissen (rvc) bestaat uit een door die raad te bepalen aantal van ten minste vijf en ten hoogste zeven natuurlijke personen. Indien mogelijk zijn twee commissarissen afkomstig uit de leden of plaatsvervangend leden van de algemene vergadering. De samenstelling van de rvc is gebaseerd op ervaring, deskundigheid en onafhankelijkheid van zijn leden. Deze samenstelling voldoet aan de profielschets en stelt de raad in staat om aan diverse verplichtingen te voldoen. De commissarissen worden op voordracht van de rvc benoemd door de algemene vergadering.

Tot de taken en verantwoordelijkheden van de rvc wordt onder meer gerekend het houden van toezicht en controle op en het adviseren van het bestuur omtrent:

- de realisatie van de doelstellingen van de coöperatie;
- de strategie en de risico's verbonden aan de ondernemingsactiviteiten;
- de opzet en werking van de interne risicobeheersing en controlesystemen;
- het financiële verslaggevingsproces;
- de naleving van de wet- en regelgeving en het risicobeleid.

Daarnaast zorgt de rvc voor:

- het naleven en handhaven van de corporate-governancestructuur;
- het goedkeuren van de jaarrekening, de begroting en materiële kapitaalinvesteringen;
- het selecteren en aanstellen van de externe accountant en actuaaris;
- het goedkeuren van de risicobereidheid;
- het voordragen van leden van het bestuur voor benoeming en ontslag; en
- het vaststellen van het beloningsbeleid.

De raad toetst het beloningsbeleid en evalueert het functioneren van het bestuur. De voorzitter van de rvc is aanspreekpunt voor vermeende onregelmatigheden die het functioneren van leden van het bestuur betreffen.

Bij de vervulling van hun taak richten de commissarissen zich naar het belang van de coöperatie en de met haar verbonden ondernemingen. Zij maken een zorgvuldige afweging van de belangen van de diverse stakeholders van de coöperatie. De rvc is zelf verantwoordelijk voor de kwaliteit van zijn functioneren.

Reglement

De rvc kent een intern reglement, waarbij regels worden gegeven omtrent de besluitvorming. Het reglement wordt opgesteld door de rvc en vastgesteld door de algemene vergadering. Het reglement dient ter aanvulling op de regels en voorschriften die op de rvc van toepassing zijn op grond van Nederlands recht en de statuten van de coöperatie.

Benoeming, zittingstermijn

Elke commissaris wordt benoemd voor een periode van maximaal vier jaar. Een commissaris treedt uiterlijk af na afloop van de eerstvolgende algemene vergadering nadat de laatste benoeming is verstreken. Een aftredend lid is direct herbenoembaar, mits de maximale zittingsperiode van twaalf jaar niet is of wordt overschreden.

Commissies

De rvc kent een auditcommissie, een risicocommissie en een remuneratie- en benoemingscommissie.

Deelnemingen

De rvc-leden van DELA Coöperatie zijn tevens aangesteld als commissaris bij DELA Holding N.V. en DELA Natura. Bij DELA Natura is de aanstelling van een rvc verplicht gesteld op grond van de Wet financieel toezicht (Wft).

Personalia rvc

John van der Steen
voorzitter

Hans Leenaars
vicevoorzitter

Frits van Bree
secretaris

Willemien Caderius van Veen

Georgette Fijneman

Georges de Méris

De rvc telt zes leden. Voor alle commissarissen geldt dat zij in de rvc van DELA Coöperatie U.A., DELA Holding N.V. en DELA Natura- en levensverzekeringen N.V. zitting hebben.

J.W.Th. (John) van der Steen (1954), voorzitter

Man, Nederlandse nationaliteit. Benoemd in 2019. In eerste termijn. Functie: beroepsmatig toezichthouder, DGA Ansteen Holding B.V. Overige nevenfuncties: voorzitter rvc BinckBank N.V., voorzitter rvc Princess Sportsgear & Traveller B.V., lid bestuur Stadhold (Randstad) Insurances S.A. en Stadhold Reinsurances S.A., bestuurslid vereniging AEGON, ambassadeur Koninklijk Concertgebouw Orkest.

Prof. dr. J.J.A. (Hans) Leenaars RA (1952), vicevoorzitter

Man, Nederlandse nationaliteit. Benoemd in 2015. In tweede termijn. Functie: beroepsmatig toezichthouder. Overige nevenfuncties: lid raad van bestuur Stichting John van Geunsfonds, voorzitter raad van toezicht stichting Het Klooster Breda, voorzitter bestuur van stichting Via Nobel, voorzitter raad van advies ILFA B.V.

G.C.A.M. (Frits) van Bree RA (1952), secretaris

Man, Nederlandse nationaliteit. Benoemd in 2021, vanuit de leden van de algemene vergadering. In eerste termijn. Functie: beroepsmatig toezichthouder. Overige nevenfuncties: ledenraadslid Vereniging Eigen Huis.

Drs. W.A.P.J. (Willemien) Caderius van Veen RA (1959)

Vrouw, Nederlandse nationaliteit. Benoemd in 2014. In derde termijn. Functie: beroepsmatig toezichthouder, DGA Caadje BV. Overige nevenfuncties: lid rvc Unilever Nederland Holdings BV, voorzitter visitatiecommissie Pensioenfonds Lloyds Register Nederland, lid rvc Woningcorporatie Trivire, voorzitter rvt Ondernemingspensioenfonds Capgemini.

Drs. G.M. (Georgette) Fijneman (1966)

Vrouw, Nederlandse nationaliteit. Benoemd in 2022. In eerste termijn. Functie: directievoorzitter zorgverzekeraar Zilveren Kruis. Overige nevenfuncties: vice-voorzitter van Zorgverzekeraars Nederland, bestuurslid van het Kansfonds.

Mr. drs. G.H.C. (Georges) de Méris RA FCA (1961)

Man, Nederlandse nationaliteit. Benoemd in 2019, vanuit de leden van de algemene vergadering. In eerste termijn. Functie: extern adviseur Corporate Finance, Forensics & Recovery Joanknecht. Overige nevenfuncties: lid raad van toezicht (rvt) Omroep Brabant, voorzitter rvc Hy2Care B.V., lid rvc Caelus B.V., voorzitter rvc Matisse B.V., lid rvt Theaterfestival Boulevard (tot 2022), lid bestuur Stichting SFO.

Bestuur

De coöperatie heeft een bestuur. Dit bestaat uit een door de rvc te bepalen aantal natuurlijke personen. Het bestuur is, uitgezonderd de beperkingen in de statuten, belast met het besturen van de coöperatie en het beheer van haar vermogen. Het bestuur kan bepalen met welke taak elke bestuurder in het bijzonder is belast. De taakverdeling dient goedgekeurd te worden door de rvc.

Personalia bestuur

Edzo Doeve
CEO, voorzitter

Jack van der Putten
CCO, vicevoorzitter

Jon van Dijk
CFRO

Drs. E. (Edzo) Doeve MAIA (1956), CEO, voorzitter

Man, Nederlandse nationaliteit. CEO DELA Groep en voorzitter bestuur (sinds 2004). Aandachtsgebieden: strategie, internationalisering, geheel beleid. Tevens algemeen directeur DELA Nederland (sinds 2004). Dienstverband: onbepaalde tijd. Nevenfuncties: voorzitter bestuur Nationaal Uitvaartmuseum Tot Zover, Voorzitter raad van toezicht Eindhoven 365, voorzitter Stichting Promotors Van Abbemuseum, voorzitter vereniging Impact 040, bestuurslid Stichting DELA Fonds, lid raad van advies Brabantse Dag, lid raad van advies ORMIT.

Ir. J.A.M. (Jack) van der Putten MMO (1959), CCO, vicevoorzitter Man, Nederlandse nationaliteit. CCO DELA Groep en plaatsvervangend voorzitter bestuur (sinds 2010). Aandachtsgebieden: strategie en Voor Elkaar Holding. Tevens directeur DELA Nederland (sinds 2010). Dienstverband: onbepaalde tijd. Nevenfuncties: voorzitter Stichting Onbeperkt Genieten, lid raad van commissarissen UNC Holding B.V. (tot 1-1-2023).

Dhr. J.L.R. (Jon) van Dijk RA (1957), CFRO Man, Nederlandse nationaliteit. CFRO DELA Groep, lid bestuur (sinds 2014). Aandachtsgebieden: strategie, finance, beleggingen en risk management. Dienstverband: onbepaalde tijd. Nevenfuncties: penningmeester stichting Los Niños (tot januari 2023), bestuurslid Stichting Dergengelden Muntenburg Advocatuur (met ingang van april 2022), lid raad van toezicht en voorzitter auditcommissie Financiën en Vastgoed van Stichting Oktober (tot juni 2022).

Zelfstandige bedrijfsonderdelen en directies

De groep kent zelfstandige bedrijfsonderdelen (ZBO's). Per datum dagtekening van dit jaarverslag kent DELA Groep twee ZBO's: DELA Nederland en DELA België. Een ZBO kent een eigen directieteam, dat rapporteert aan het bestuur. Binnen het bestuur is één bestuurslid aangewezen dat als eerstverantwoordelijke optreedt richting een ZBO. Het directieteam heeft een reglement waarin verantwoordelijkheden en bevoegdheden van het team zijn vastgelegd.

Directie DELA Nederland

Van links naar rechts: Jack van der Putten (vice-voorzitter/uitvaartdiensten), Véronique Klaassen (uitvaartverzorging), Roos Fleuren (HR), Edzo Doeve (CEO), Alfo Melisse (IT), Godelieve van Velsen (CFO) en Chris Beaulen (verzekeren)

Het directieteam van een ZBO draagt zorg voor en legt verantwoording af over het uitvoeren van de strategie, stuurt aan en verzorgt managementinformatie ten behoeve van de consolidatie van de groep, draagt zorg voor het afhandelen formele/juridische zaken en voor juiste besluitvorming zoals opgenomen in de statuten van het bedrijfsonderdeel en het reglement. Met dit besturingsmodel is een deskundige en evenwichtige bedrijfsvoering met adequate checks en balances gewaarborgd.

Directie DELA België

Van links naar rechts: Hanna Zijlstra (HR), Bruno Moors (CFO), Sandra Schellekens (CEO), Wim Delplace (funerals) en Geert Deschoolmeester (verzekeren)

Beleid

Beleid dat geldt voor de gehele groep valt onder de verantwoordelijkheid van het bestuur en is groepsbeleid. Beleid dat betrekking heeft op een ZBO valt onder de verantwoordelijkheid van het directieteam van het ZBO. De directieteams van de ZBO's stellen binnen deze kaders een eigen beleid op. Als groepsbeleid is onder andere het beleid aangemerkt ten aanzien van: merken, IT, datamanagement, security, privacy, beleggingen, kapitaalmanagement, ORSA, ALM, fiscaal/tax, reporting & control, communicatie, MVO, beloning, risicomangement en interne beheersing.

Beleggingen

De beleggingsactiviteiten voor DELA Groep vinden vanuit Nederland door de afdeling Vermogensbeheer plaats. DELA heeft een beleggingsadviescommissie (BAC). De BAC heeft een adviserende en toetsende rol richting het bestuur op het gebied van beleggingen omtrent beleidsvoorstellen, beleidswijzigingen, en uitvoering van het beleid op dit gebied. Als de BAC een advies geeft dat door het bestuur wordt afgewezen, dan dient dit door het bestuur bij de rvc te worden gemeld. De BAC heeft expliciet de rol van adviseur en toetst of de voorstellen consistent, compleet en deugdelijk zijn op rendement en risico. Het bestuur en de rvc behouden hun eigen verantwoordelijkheden. De BAC is samengesteld uit minimaal drie externe leden. De leden worden benoemd door de rvc op voordracht van het bestuur.

Integriteit

DELA vindt het van belang dat er voortdurend sprake is van een deskundige en evenwichtige bedrijfsvoering met adequate checks en balances in een juiste cultuur. De cultuur van DELA kenmerkt zich door de kernwaarden betrokken, integer en ondernemend.

Een belangrijk onderdeel van het integriteitsbeleid van DELA is waarborgen dat elke medewerker van DELA integer handelt. Integer houdt in dat medewerkers eerlijk, open, duidelijk en zorgvuldig zijn. Om nader invulling te geven aan het begrip integriteit door medewerkers is de gedragswijzer opgesteld. In de gedragswijzer wordt voor diverse aandachtsgebieden nader aangegeven welke regels alle medewerkers in acht dienen te nemen ter bevordering van integer handelen. Deze regels zijn onder meer opgesteld over belangenverstrengeling en corruptie, ongewenst gedrag, melden van misstanden, ongeoorloofde mededinging en privé beleggingstransacties.

De gedragswijzer en onderliggende regelingen zijn gebaseerd op interne en externe regelgeving. De gedragswijzer en regelingen zijn opgesteld voor DELA medewerkers in Nederland. DELA België kent een code integriteit met onderliggende regelingen, die specifiek geënt zijn op de Belgische situatie en markt, inclusief Belgische regelgeving. DELA Duitsland heeft voor integriteit een handboek opgesteld dat is geënt op de Nederlandse gedragswijzer en tevens in lijn is met Duitse regelgeving.

Het bestuur is verantwoordelijk voor het verwezenlijken van toereikende waarborgen met betrekking tot een integere bedrijfsvoering. Alle medewerkers zijn verantwoordelijk voor het uitvoeren van een integere bedrijfsvoering.

Governance en Risicomanagement

Risicomanagement

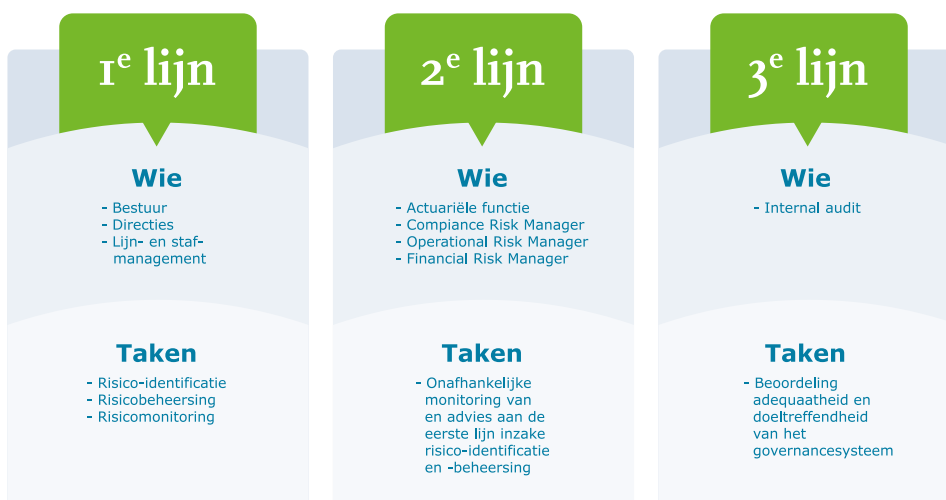
Het managen van risico's draagt bij aan de langetermijndoelstellingen en zorgt voor inzicht in de gevoeligheden en correlaties van zowel de strategische, financiële, operationele als compliancegerelateerde risico's. Hierdoor kan DELA adequaat en daadkrachtig anticiperen op ontwikkelingen door vroegtijdig acties te ondernemen. Het doel is het realiseren van de doelstellingen en borgen van de continuïteit van de organisatie.

Model

DELA gebruikt voor de sturing en beheersing van risico's het zogenaamde "Three lines of defense-model". Dit houdt in dat:

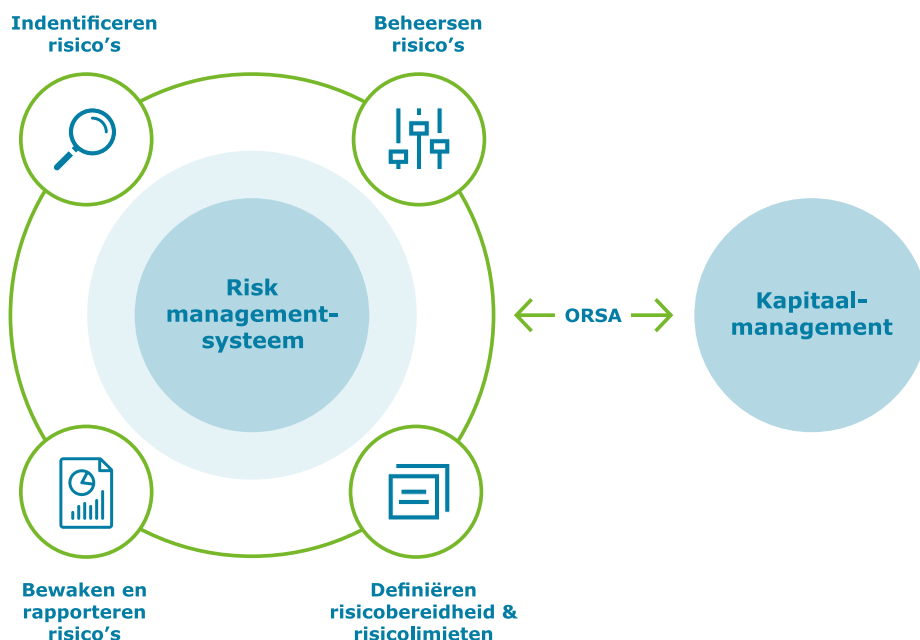
- De eerste lijn primair verantwoordelijk is voor het realiseren van de geformuleerde bedrijfsdoelstellingen en de aantoonbare uitvoering van interne controlemaatregelen en effectieve beheersing van risico's. De eerste lijn is onder andere verantwoordelijk voor de dagelijkse activiteiten, resultaten, definitie van de risicobereidheid, beheersing en naleving van interne controlemaatregelen.
- De tweede lijn adviseert, coördineert, bewaakt en beoordeelt -onafhankelijk van de eerste lijn- of die eerste lijn ook daadwerkelijk de verantwoordelijkheid hiervoor neemt en daarbij opereert binnen de risicobereidheid.
- De derde lijn via audits aanvullende zekerheid geeft over de kwaliteit van de interne beheersing.

Om een goede werking van dit model te borgen, is de onafhankelijkheid van de tweede en derde lijn een belangrijk uitgangspunt. Deze is dan ook geborgd. In het onderstaande overzicht is het model schematisch weergegeven.

Proces

DELA kent een risicomanagementproces dat ervoor zorgt dat in alle omstandigheden inzicht bestaat in de belangrijkste risico's en kansen. Ook zorgt het proces ervoor dat de in te richten beheersmaatregelen zorgvuldig afgewogen worden. Het risicomanagementproces is een continu proces dat wordt samengevat in onderstaande figuur.

Identificeren van risico's

Risico-identificatie is primair de verantwoordelijkheid van de eerste lijn. De tweede lijn inventariseert periodiek de door de eerste lijn geïdentificeerde risico's en vult deze waar nodig aan. Hierbij is ook aandacht voor potentiële risico's. In het periodieke overleg tussen de tweede en derde lijn wordt deze inventarisatie besproken.

Definiëren risicobereidheid en -limieten

Het bestuur evalueert jaarlijks het risicoprofiel. Basis hiervoor vormen de vastgestelde bedrijfsdoelstellingen en de draagkracht van de organisatie. Daarnaast bepaalt het bestuur het risico dat DELA wil lopen om de strategische doelen te behalen. Dit doet het bestuur op basis van het risicoprofiel en passend binnen de zogenaamde risicobereidheid. Naast de te behalen doelen is borging van de continuïteit van de organisatie essentieel. De risicobereidheid wordt verwoord in specifieke statements, die zijn vertaald in risicolimieten en -toleranties om doorlopende monitoring en sturing mogelijk te maken.

De belangrijkste kwalitatieve statements over de risicobereidheid zijn:

- DELA accepteert geen premieverhogingen die buitenproportioneel zijn.
- DELA accepteert in belangrijke mate het marktrisico aangezien het nemen van marktrisico expliciet onderdeel uitmaakt van het businessmodel.
- DELA accepteert geen zeer significante kostenoverschrijdingen als gevolg van haar reguliere bedrijfsvoering.
- DELA accepteert geen enkele vorm van interne en externe fraude.
- DELA accepteert geen risico's die de reputatie van DELA wezenlijk in gevaar brengen.
- DELA accepteert geen verhoogde risico's met betrekking tot informatiebeveiliging en cybersecurity.

Een uitgebreide toelichting op de risicocategorieën die DELA hanteert, is opgenomen in de jaarrekening.

Risicobeheersing

Om ervoor te zorgen dat de risico's binnen de gewenste bandbreedtes blijven, neemt DELA risicomitigerende maatregelen. In de meeste situaties is sprake van een adequate mix tussen:

- stoppen met activiteiten of uitbesteding van activiteiten;
- vermindering van risico's door preventieve acties te nemen;
- overdracht van het risico door (her)verzekeren en/of toepassen van contractmanagement;
- het accepteren van risico's die de organisatie zelf kan dragen.

Als risico's zich bevinden buiten de gestelde risicolimieten en dus groter zijn dan gewenst, neemt het management aanvullende risicomitigerende maatregelen. Bewuste overschrijding van risicolimieten is alleen toegestaan na goedkeuring van het bestuur en mag alleen van tijdelijke aard zijn. De risicobereidheidsstatements zijn eind 2022 geëvalueerd en geoptimaliseerd door bijvoorbeeld grenswaardes aan te passen.

Bewaken en rapporteren

Het bewaken en beoordelen van risico's en het risicomanagementsysteem zijn belangrijke voorwaarden voor een lerende organisatie, zoals DELA die wil zijn.

Bij de beoordeling van een risico wordt gekeken of het risico buiten het niveau van de risicobereidheid blijft. Uitgangspunt is dat risico's die de genoemde risicobereidheid te boven gaan via een adequate mix van risicomitigerende oplossingen tot een lager risiconiveau worden teruggebracht.

Als invulling van de voortdurende monitoring stelt het management voor elk risico binnen het risicoprofiel zogenaamde KRI's (key risk indicatoren) op. Het management bewaakt ten minste eenmaal per kwartaal de ontwikkeling van deze indicatoren en beoordeelt de mate waarin risicolimieten en –toleranties worden overschreden. In geval van overschrijding worden aanvullende acties gedefinieerd. Daarnaast rapporteert de tweede en derde lijn periodiek aan het bestuur.

Het management doorloopt periodiek het Risico Control Self Assessment (RCSA)-proces. Dit proces resulteert in een In Control Statement (ICS). Daarnaast beoordeelt Internal Audit de opzet en effectieve werking van het systeem van risicomanagement.

Own Risk and Solvency Assessment

In het kader van Solvency II wordt vereist dat aanwijsbaar een gebalanceerde afweging bestaat tussen risico- en kapitaalmanagement alsook de bedrijfsstrategie. De processtructuur voor het gebalanceerd afwegen is de ORSA. De naleving hiervan blijkt uit het ORSA-rapport. De inhoud van de (stress)scenario's wordt voor aanvang van de ORSA door het bestuur vastgesteld, waarbij advies vanuit de tweede lijn wordt ingewonnen.

Ten minste jaarlijks en bij het optreden van ontwikkelingen die het risicoprofiel significant kunnen beïnvloeden, beoordeelt het management in de Own Risk and Solvency Assessment (ORSA) of het risicoprofiel nog passend is. Hierbij wordt gekeken naar de bedrijfsdoelstellingen, risicobereidheid en aanwezige kapitaalbuffers. Daarbij wordt rekening gehouden met diverse (stress)scenario's.

De resultaten van de ORSA 2022 tonen aan dat de solvabiliteit robuust is. De dekkingsgraad is in 2022 significant gestegen als gevolg van de rentestijging die in 2022 heeft plaatsgevonden. Dit is in lijn met het kwalitatieve statement "DELA accepteert geen premieverhogingen die buitenproportioneel zijn".

DELA heeft geen invloed op de rente of op de inflatiecurves. DELA kan echter wel in een bepaalde mate sturen op de hoogte van de uitvaartkosten. We hebben in de ORSA 2022 gezien dat in scenario's met lage uitvaartkosteninflatie (in combinatie met lage rentestanden) de solvabiliteit en/of de premiestijging onder druk kan komen te staan.

Kapitaalmanagement

Het kapitaalbeleid is gericht op het handhaven van een solide solvabiliteitspositie. DELA is hierbij continu op zoek naar een goede balans tussen de hoeveelheid kapitaal (vermogen) die zij aanhoudt en de risico's die zij loopt. In dit kader heeft DELA de zogenaamde normsolvabiliteit gedefinieerd. Dit is het solvabiliteitsniveau waar DELA te allen tijde boven wil blijven. Indien de solvabiliteitsratio onder de normsolvabiliteit uitkomt, zijn er in het kapitaalbeleid meerdere mogelijke acties gedefinieerd. De normsolvabiliteit voor iedere vergunningsplichtige entiteit (DELA coöperatie en DELA Natura) is vastgesteld op 150 procent.

Gedurende 2022 is de solvabiliteitsratio continu hoger geweest dan de normsolvabiliteit.

Voor een nadere toelichting op de risico's en het management ervan verwijzen we naar de jaarrekening. Zie 'Geconsolideerde jaarrekening', 'Toelichting op de geconsolideerde balans en resultatenrekening', '4. Risicoparagraaf'.

Jaarrekening

Geconsolideerde jaarrekening

Geconsolideerde balans per 31 december 2022

Bedragen x € 1.000	Ref.	31-12-2022	31-12-2021
ACTIVA			
Immateriële vaste activa	5.1	134.910	140.940
Beleggingen	5.2		
Onroerende zaken		521.889	672.637
Deelnemingen		4.464	3.999
Overige financiële beleggingen:			
- Aandelen en andere niet-vastrentende waardepapieren		1.792.117	2.968.913
- Obligaties en andere vastrentende waardepapieren		2.226.270	2.695.781
- Derivaten		64.574	-
- Hypothecaire leningen		163.879	192.457
- Overige leningen		243.278	359.668
- Vastgoedfondsen		1.891.058	1.345.465
- Infrastructuurfondsen		1.002.657	554.968
- Land- en bosbouwfondsen		103.686	-
- Hypotheekfondsen		298.979	209.616
- Beleggingen in liquide middelen		72.667	64.057
- Andere financiële beleggingen		10.894	12.644
		8.396.412	9.080.205
Vorderingen	5.3	191.267	87.211
Overige activa	5.4		
Onroerende zaken eigen gebruik		96.116	99.580
Overige vaste bedrijfsmiddelen		26.025	26.198
Voorraden		2.238	2.880
		124.379	128.658
Overlopende activa			
Nog te ontvangen huur en rente		1.164	1.189
Overlopende activa		29.466	23.396
		30.630	24.585
Liquide middelen		107.707	218.856
TOTAAL ACTIVA		8.985.305	9.680.455

<i>Bedragen x € 1.000</i>	Ref.	31-12-2022	31-12-2021
PASSIVA			
Groepsvermogen			
Eigen vermogen	5.5, 5.7	1.037.582	1.778.413
Aandeel derden	5.6	3.164	3.229
		1.040.746	1.781.642
Vorzieningen	5.8	9.631	206.885
Technische voorzieningen	5.9	7.531.734	7.172.312
Langlopende schulden	5.11	168.559	171.239
Kortlopende schulden en overlopende passiva	5.12	234.635	348.377
TOTAAL PASSIVA		8.985.305	9.680.455

Geconsolideerde resultatenrekening over 2022

<i>Bedragen x € 1.000</i>	Ref.	2022	2021
Opbrengsten			
Premieopbrengsten	6.1	669.011	592.472
Bruto beleggingsresultaat	6.2	-805.658	685.295
Omzet uitvaartbedrijf	6.1	191.776	156.521
Overige omzet	6.1	39	3.236
		55.168	1.437.524
Kosten			
Verzekeringstechnische lasten	6.3	437.829	389.374
Acquisitiekosten	6.4	17.746	15.294
Externe kosten uitvaartbedrijf		148.860	137.084
Personeelskosten	6.5	236.134	192.263
Afschrijvingen	6.6	41.377	32.621
Beheerskosten beleggingen	6.2	35.809	38.875
Overige bedrijfskosten	6.7	104.009	87.154
		1.021.764	892.665
Groepsresultaat uit gewone bedrijfsuitoefening voor rente en belastingen		-966.596	544.859
Rente			
Rentebaten		-335	594
Rentelasten		4.494	5.202
		-4.829	-4.608
Groepsresultaat uit gewone bedrijfsuitoefening voor belastingen		-971.425	540.251
Winstdeling	5.9	43.654	5.940
Groepsresultaat voor belastingen		-1.015.079	534.311
Belastingen	6.10	273.801	-99.625
Resultaat aandeel derden		177	195
Groepsresultaat na belastingen		-741.101	434.881

Geconsolideerd kasstroomoverzicht over 2022

Bedragen x € 1.000	Ref.	2022	2021
Resultaat na belasting	5.5	-741.101	434.881
Aanpassingen voor:			
Waardemutaties immateriële vaste activa	5.1	29.725	21.279
Waardemutaties vaste bedrijfsmiddelen	5.4	11.652	11.379
Afschrijving toegerekende acquisitiekosten	5.9	15.771	13.736
Toevoeging technische voorziening	5.9	343.651	267.988
Waardemutaties beleggingen	5.2	914.193	-501.964
Waardemutaties belang derden	5.6	-177	-195
Overige mutaties in het eigen vermogen	5.5	270	281
Mutatie overige voorzieningen	5.8	-410.847	123.011
Mutatie in vaste bedrijfsmiddelen	5.4	-	-28.809
		904.238	-93.294
Mutatie werkkapitaal:			
Mutatie voorraden		642	50
Mutatie vorderingen	5.3	109.537	-50.848
Mutatie overlopende activa		-6.319	-9.249
Mutatie kortlopende schulden	5.12	-32.220	184.215
		71.640	124.167
		975.878	30.873
Totaal kasstroom uit bedrijfsoperaties		234.777	465.754
Ontvangen interesten		274	150
Betaalde interesten		-1.550	-1.697
Betaalde winstbelasting		-79.972	-46.760
		-81.248	-48.307
Kasstroom uit operationele activiteiten	(a)	153.529	417.447
Investerings en aankopen			
- in immateriële vaste activa	5.1	-23.695	-23.492
- in deelnemingen	5.2	-	-1.793
- in onroerende zaken	5.2	-22.137	-18.764
- in geldleningen en effecten	5.2	-3.728.231	-3.630.829
- in vaste bedrijfsmiddelen	5.4	-11.552	-11.752
- in overige financiële beleggingen	5.2	-288	-228
- in overname Yarden Holding B.V.		-	-1.402
		-3.785.903	-3.688.260

Geconsolideerd kasstroomoverzicht over 2022, vervolg

<i>Bedragen x € 1.000</i>	Ref.	2022	2021
Desinvesteringen, aflossingen en verkopen:			
- in immateriële vaste activa	5.1	-	5.344
- in deelnemingen	5.2	-465	-13
- in onroerende zaken	5.2	129.669	102.345
- in geldleningen en effecten	5.2	3.391.052	3.210.476
- in vaste bedrijfsmiddelen	5.4	3.537	1.543
- in overige financiële beleggingen	5.2	-	-
		3.523.793	3.319.695
Kasstroom uit investerings- en beleggingsactiviteiten	(b)	-262.110	-368.565
Kasstromen minderheidsbelang	5.6	112	213
Aflossingen langlopende schulden	5.11	-2.680	-27.678
Opname langlopende schulden	5.11	-	-
Kasstroom uit financieringsactiviteiten	(c)	-2.568	-27.465
Per saldo mutatie liquide middelen	(a)+(b)+(c)	-111.149	21.417
Liquide middelen op 1 januari		218.856	143.070
Liquide middelen ontvangen vanuit overname Yarden Holding B.V.		-	54.369
Liquide middelen op 31 december		107.707	218.856

Toelichting op de geconsolideerde balans en resultatenrekening

I. Algemene toelichting

I.1 Activiteiten

De activiteiten van DELA Coöperatie U.A. ('DELA coöperatie'), statutair gevestigd in Eindhoven, Oude Stadsgracht 1, KvK-nummer 17012026, en haar groepsmaatschappijen (tezamen 'DELA Groep') bestaan uit verzekeren, beleggen en het verzorgen van uitvaarten. De verzekeringsproducten betreffen uitvaartverzekeringen, overlijdensrisicoverzekeringen en spaarverzekeringen. De verzekeringsactiviteiten vinden plaats in Nederland, België en Duitsland. Uitvaartactiviteiten vinden plaats in Nederland en België. Beleggingsactiviteiten worden in Nederland verricht.

I.2 Consolidatie

DELA coöperatie staat aan het hoofd van een groep rechtspersonen. In de consolidatie worden de financiële gegevens opgenomen van DELA coöperatie, haar groepsmaatschappijen en andere rechtspersonen waarop zij een overheersende zeggenschap kan uitoefenen of waarover zij de centrale leiding heeft. Groepsmaatschappijen zijn rechtspersonen waarin DELA coöperatie overheersende zeggenschap, direct of indirect, kan uitoefenen doordat zij beschikt over de meerderheid van de stemrechten of op enig andere wijze de financiële en operationele activiteiten kan beheersen. Hierbij wordt tevens rekening gehouden met potentiële stemrechten die direct kunnen worden uitgeoefend op balansdatum.

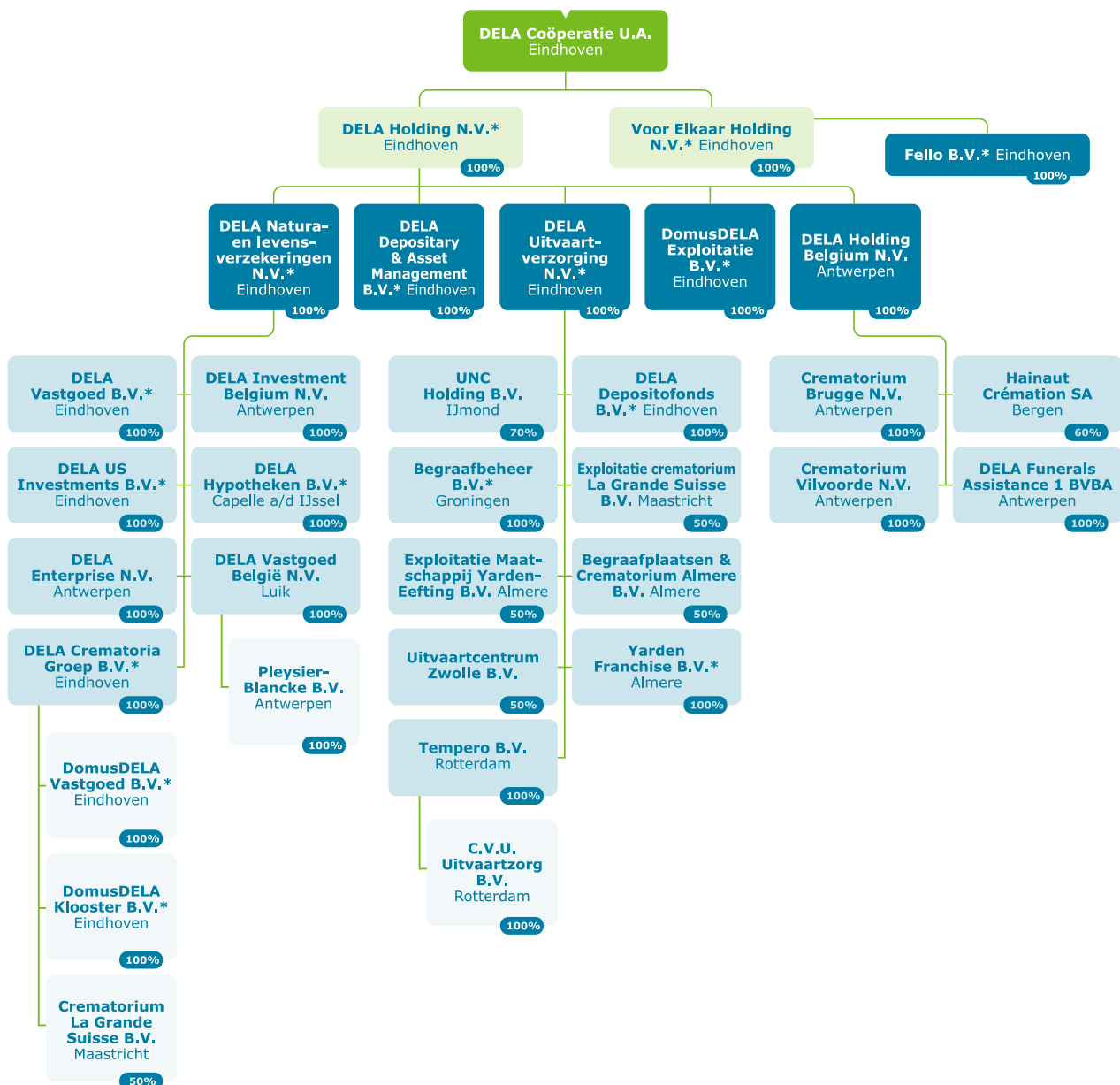
De groepsmaatschappijen en andere rechtspersonen waarop zij een overheersende zeggenschap kan uitoefenen of waarover zij de centrale leiding heeft, worden voor 100 procent in de consolidatie betrokken. Het aandeel van derden in het groepsvermogen en in het groepsresultaat wordt afzonderlijk vermeld.

Wanneer er sprake is van een belang in een joint venture wordt dit belang proportioneel geconsolideerd. Van een joint venture is sprake indien als gevolg van een overeenkomst tot samenwerking de zeggenschap door de twee aandeelhouders gezamenlijk wordt uitgeoefend.

Intercompanytransacties, -winsten en onderlinge vorderingen en schulden tussen groepsmaatschappijen en andere in de consolidatie opgenomen rechtspersonen worden geëlimineerd. Ongerealiseerde verliezen op intercompanytransacties worden ook geëlimineerd, tenzij er sprake is van een bijzondere waardevermindering. Waarderingsgrondslagen van groepsmaatschappijen en andere in de consolidatie opgenomen rechtspersonen zijn waar nodig gewijzigd om aansluiting te krijgen bij de geldende waarderingsgrondslagen van DELA Groep.

Aangezien de resultatenrekening van DELA coöperatie in de geconsolideerde jaarrekening is opgenomen, is in de enkelvoudige jaarrekening volstaan met een weergave van een beknopte resultatenrekening in overeenstemming met artikel 2:402 Burgerlijk Wetboek (hierna BW).

Hieronder is het organogram weergegeven van de vennootschappen die binnen de consolidatie van DELA Groep zijn opgenomen. Dit overzicht bevat de vereiste gegevens per 31-12-2022 op grond van de artikelen 2:379 en 2:414 B.W.

* Voor deze groepsmaatschappijen is door DELA coöperatie een aansprakelijkheidsverklaring afgegeven conform artikel 2:403 BW waardoor deze maatschappijen vrijgesteld zijn van de deponeringsplicht aangezien de cijfers geconsolideerd zijn opgenomen in deze jaarrekening.

In paragraaf 5.2 staat een overzicht van de deelnemingen die niet worden geconsolideerd.

Gedurende 2022 hebben de volgende fusies en overnames binnen DELA Groep plaatsgevonden:

- Verkoop en levering van alle aandelen in het kapitaal van Yarden Uitvaartzorg B.V. en Yarden Uitvaartfaciliteiten B.V. door Yarden Holding B.V. aan DELA Holding N.V. en vervolgens een fusie tussen Yarden Uitvaartzorg B.V. en Yarden Uitvaartfaciliteiten B.V. als verdwijnende vennootschappen en DELA Uitvaartzorg N.V. als verkrijgende vennootschap;
- Verkoop en levering van 50 procent van de aandelen in het kapitaal van Uitvaartcentrum Zwolle B.V. door Yarden Holding B.V. aan DELA Uitvaartzorg N.V.;
- Verkoop en levering van alle aandelen in het kapitaal van Yarden Depositofonds B.V. door Yarden Holding B.V. aan DELA Uitvaartzorg N.V. en vervolgens een fusie tussen Yarden Depositofonds B.V. als verdwijnende vennootschap en DELA Depositofonds B.V. als verkrijgende vennootschap;
- Verkoop en levering van alle aandelen in het kapitaal van Tempero B.V. door Yarden Holding B.V. aan DELA Uitvaartzorg N.V.;

- Moeder-dochter fusie tussen Yarden Holding B.V. als verdwijnende vennootschap en DELA Holding N.V. als verkrijgende vennootschap;
- Fusie tussen Yarden Vastgoed B.V. en Yarden Vastgoed II B.V. als verdwijnende vennootschappen en DELA Crematoria Groep B.V. als verkrijgende vennootschap;
- Fusie tussen AB Crematorium DELA B.V. als verdwijnende vennootschap en DELA Crematoria Groep B.V. als verkrijgende vennootschap;
- Fusie tussen DELA Vastgoed Management B.V. als verdwijnende vennootschap en DELA Vastgoed B.V. als verkrijgende vennootschap.

Alle hierboven genoemde fusies en overnames zijn met terugwerkende kracht (per 1 januari 2022) verwerkt conform de 'carry over accounting' methode. De fusies en overnames binnen de groep betreffen transacties met verbonden partijen en zijn op basis van boekwaarde verwerkt. Deze transacties zijn niet op basis van marktconforme voorwaarden tot stand gekomen.

Daarnaast hebben in boekjaar 2022 de volgende transacties plaatsgevonden:

- DELA Vastgoed België B.V. heeft in boekjaar 2022 alle aandelen gekocht en geleverd gekregen in het kapitaal van de volgende entiteiten: Immo JHL SRL, Les Fuéailles SRL, GHD Management SRL, Uitvaartverzorging Van Tendeloo - Verhagen BV en Van Tendeloo B.V. Tevens zijn al deze entiteiten in boekjaar 2022 gefuseerd binnen DELA Vastgoed België B.V. conform de 'carry over accounting' methode.
- DELA Vastgoed België B.V. heeft alle aandelen gekocht en geleverd gekregen in het kapitaal van Pleysier-Blancke B.V.
- Yarden Holding B.V. heeft het belang in Sassen-Dielemans B.V. verkocht.

1.3 Verbonden partijen

Als verbonden partij worden alle rechtspersonen aangemerkt waarover overheersende zeggenschap, gezamenlijke zeggenschap of invloed van betekenis kan worden uitgeoefend. Ook rechtspersonen die overwegende zeggenschap kunnen uitoefenen, worden aangemerkt als verbonden partij. Ook de statutaire bestuurs- en directieleden, andere sleutelfunctionarissen in het management van DELA Groep en nauwe verwanten daarvan zijn verbonden partijen.

Transacties van betekenis met verbonden partijen worden toegelicht voor zover deze niet onder normale marktvoorwaarden zijn aangegaan. Hiervan worden, indien van toepassing, de aard en de omvang van de transactie en andere informatie die nodig is voor het verschaffen van het inzicht toegelicht. Inzake overlijdens die bij DELA Natura- en levensverzekeringen N.V. worden gemeld, wordt de uitvoering in beginsel verzorgd door DELA Uitvaartverzorging N.V. of haar dochtermaatschappijen. Deze uitvoering geschiedt tegen vaste verrekenprijzen.

1.4 Acquisities en desinvesteringen van groepsmaatschappijen

Vanaf de overnamedatum worden de resultaten en de identificeerbare activa en passiva van de overgenomen onderneming opgenomen in de geconsolideerde jaarrekening. De overnamedatum is het moment dat overheersende zeggenschap kan worden uitgeoefend in de betreffende onderneming.

De verkrijgingsprijs bestaat uit het geldbedrag of equivalent dat is overeengekomen voor de verkrijging van de overgenomen onderneming vermeerderd met eventuele direct toerekenbare kosten. Indien de verkrijgingsprijs verschilt van het nettobedrag van de reële waarde van de identificeerbare activa en passiva, dan wordt het verschil als goodwill aangemerkt.

De maatschappijen die in de consolidatiekring betrokken zijn, blijven in de consolidatie opgenomen tot het moment dat de beslissende zeggenschap wordt overgedragen of dat de maatschappij slechts gehouden wordt om te vervreemden.

1.5 Schattingen

Om de grondslagen en regels voor het opstellen van de jaarrekening te kunnen toepassen, is het nodig dat het bestuur over verschillende zaken een oordeel vormt en dat het bestuur schattingen maakt die essentieel kunnen zijn voor de in de jaarrekening opgenomen bedragen. Indien het voor het geven van het in art. 2:362 lid 1 BW vereiste inzicht noodzakelijk is, is de aard van deze oordelen en schattingen inclusief de bijbehorende veronderstellingen opgenomen in de toelichting op de betreffende posten. Deze schattingen zijn naar beste weten door het bestuur gemaakt, maar de daadwerkelijke uitkomsten kunnen uiteindelijk afwijken van die schattingen. De belangrijkste schattingen hebben betrekking op:

- de waardering van beleggingen: onroerende zaken, vastgoedfondsen, infrastructuurfondsen en participatiemaatschappijen (zie hoofdstuk 5.2);
- de gehanteerde grondslagen voor de technische voorzieningen (zie hoofdstuk 2.14);
- de waardering van de niet-technische voorzieningen (zie hoofdstuk 2.12).

1.6 Vergelijkende cijfers

In de jaarrekening is een wijziging doorgevoerd met betrekking tot de presentatie van de kosten in de resultatenrekening. Tot en met boekjaar 2021 werd een gedeelte van de personeels- en overige bedrijfskosten (de reclame- en andere verkoopkosten) toegekend aan de acquisitiekosten. Reden van de wijziging is dat in de presentatie van de resultatenrekening de functionele en categoriale methode door elkaar heen werden gebruikt. Hieronder is de impact weergegeven op de presentatie van de resultatenrekening over boekjaar 2021.

Wijziging presentatie kosten

Bedragen x € 1.000

	Jaarrekening 2022	Jaarrekening 2021
Acquisitiekosten	15.294	65.224
Personeelskosten	192.263	171.861
Overige bedrijfskosten	87.154	57.626
Totaal	294.711	294.711

Daarnaast is in de balans ook een wijziging doorgevoerd in de vergelijkende cijfers ten opzichte van de jaarrekening 2021. Het betreft de posten actieve en passieve belastinglatenties. Deze posten dienen gesaldeerd te worden. Dit was in de jaarrekening van 2021 niet doorgevoerd, maar is nu gecorrigeerd in deze jaarrekening. Het salderen heeft tot gevolg dat de actieve en passieve latente belastingposities dalen met € 213.593 ten opzichte van de jaarrekening 2021.

1.7 Opmaken en vaststellen jaarrekening

De jaarrekening 2022 is opgemaakt door het bestuur op 21 april 2023 en zal op het moment van publicatie zijn vastgesteld in de algemene vergadering van 13 mei 2023. De jaarrekening 2021 is in de algemene vergadering van 11 juni 2022 vastgesteld.

2. Grondslagen voor balanswaardering en resultaatbepaling

2.1 Algemeen

De geconsolideerde jaarrekening is opgesteld in overeenstemming met de wettelijke bepalingen van Titel 9 Boek 2 BW en de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving (RJ). Alle bedragen luiden in duizenden euro's, tenzij anders is aangegeven.

De waardering en de bepaling van het resultaat vinden plaats op basis van historische kosten, tenzij anders vermeld. Baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop ze betrekking hebben. Winsten worden slechts genomen voor zover zij op balansdatum zijn gerealiseerd, tenzij anders vermeld. Verplichtingen en mogelijke verliezen die hun oorsprong vinden voor het einde van het verslagjaar, worden in acht genomen indien zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn.

2.2 Vreemde valuta

2.2.1 Functionele valuta

De posten in de jaarrekening van de groepsmaatschappijen worden gewaardeerd met inachtneming van de valuta van de economische omgeving waarin de groepsmaatschappij voornamelijk haar bedrijfsactiviteiten uitoefent (de functionele valuta). De euro is de functionele en presentatievaluta van DELA Groep.

2.2.2 Omrekening van vreemde valuta

Transacties in vreemde valuta gedurende de verslagperiode zijn in de jaarrekening verwerkt tegen de koers op transactiedatum. Activa en passiva in vreemde valuta die op actuele waarde worden gewaardeerd, worden omgerekend tegen de koers per balansdatum. Koersverschillen die optreden bij de afwikkeling van monetaire posten zijn in de resultatenrekening verwerkt in de periode dat zij zich voordoen.

Activa die volgens de verkrijgingsprijs worden gewaardeerd in een vreemde valuta, worden omgerekend tegen de wisselkoers op de transactiedatum (of de benaderde koers).

2.3 Herverzekeringscontracten

Uit hoofde van met herverzekeraars afgesloten contracten wordt DELA Groep gecompenseerd voor verliezen op uitgegeven verzekeringscontracten.

Herverzekeringspremies, provisies en uitkeringen evenals technische voorzieningen voor herverzekeringscontracten worden op dezelfde wijze verantwoord als de directe verzekeringen waarvoor de herverzekeringscontracten zijn afgesloten. Het aandeel van herverzekeraars in de technische voorzieningen waartoe DELA Groep uit hoofde van haar herverzekeringscontracten gerechtigd is, wordt in mindering gebracht op de bruto technische voorzieningen. De kortlopende vorderingen op herverzekeraars zijn opgenomen onder de vorderingen.

De waardering van door en aan herverzekeraars verschuldigde bedragen geschiedt in overeenstemming met de voorwaarden van de herverzekeringscontracten. Verplichtingen uit herverzekering betreffen voornamelijk te betalen premies.

De vorderingen uit hoofde van herverzekeringscontracten worden op de balansdatum beoordeeld op eventuele bijzondere waardeverminderingen.

2.4 Immateriële vaste activa

De immateriële vaste activa worden gewaardeerd op het bedrag van de bestede kosten, verminderd met de cumulatieve afschrijvingen en indien van toepassing met bijzondere waardeverminderingen. De economische levensduur en de afschrijvingsmethode worden aan het einde van het boekjaar opnieuw beoordeeld. Bij eventuele significante wijzigingen worden de afschrijvingstermijn en de afschrijvingsmethode herzien. Voor de kosten van interne ontwikkeling wordt een wettelijke reserve gevormd ter hoogte van het geactiveerde bedrag.

Om vast te stellen of er voor een immaterieel vast actief sprake is van een bijzondere waardevermindering wordt verwezen naar paragraaf 2.8.

2.4.1 Goodwill

De bij acquisities betaalde goodwill is gewaardeerd tegen de op het moment van verkrijging vastgestelde reële waarde. Deze waarde is bepaald op basis van het bedrag dat betaald zou worden tussen onafhankelijke partijen die ter zake goed geïnformeerd zijn en tot transactie bereid zouden zijn. De goodwill wordt lineair afgeschreven op basis van de verwachte economische levensduur, die jaarlijks wordt beoordeeld. De huidige verwachte levensduur voor verschillende goodwillposities ligt tussen de 20 jaar en 30 jaar.

2.4.2. Overgenomen verzekeringsportefeuilles

De toekomstige kasstromen van overgenomen verzekeringsportefeuilles zijn gewaardeerd tegen de op het moment van verkrijging vastgestelde reële waarde. Deze waarde is bepaald op basis van het bedrag dat betaald zou worden tussen onafhankelijke partijen die ter zake goed geïnformeerd zijn en tot transactie bereid zouden zijn. Deze waarde wordt lineair afgeschreven op basis van de verwachte economische levensduur, welke jaarlijks wordt beoordeeld. De huidige verwachte levensduur van overgenomen verzekeringsportefeuilles is 20 jaar, gerekend vanaf overnamedatum.

2.4.3. Concessies en vergunningen

Kosten van concessies en vergunningen worden gewaardeerd tegen de verkrijgingsprijs en lineair afgeschreven over de verwachte toekomstige gebruiksduur met een maximum van 20 jaar.

2.5 Beleggingen

Hieronder wordt per beleggingscategorie de grondslag van waardering en resultaatbepaling beschreven. Het merendeel van de beleggingen wordt gewaardeerd tegen actuele waarde. Waar een nadere toelichting nodig is op de actuele waarde, is deze in hoofdstuk 5 bij de toelichting op de balanspost gegeven. Zowel ongerealiseerde als gerealiseerde winsten en verliezen ten gevolge van verkopen en waardeveranderingen van beleggingen worden in de resultatenrekening verantwoord. Transactiekosten samenhangend met de aan- of verkoop van beleggingen worden rechtstreeks in de resultatenrekening verantwoord.

2.5.1 Onroerende zaken

Onroerende zaken worden gewaardeerd tegen de actuele waarde op balansdatum. Via de resultatenrekening worden waardeveranderingen, mits deze cumulatief positief zijn, verwerkt in de herwaarderingsreserve waarbij met latente belastingen rekening wordt gehouden. In hoofdstuk 5.2 wordt een nadere toelichting gegeven op de waarderingsmethode.

2.5.2 Deelnemingen

Deelnemingen waarin invloed van betekenis kan worden uitgeoefend, worden gewaardeerd volgens de nettovermogenswaardemethode. Wanneer 20 procent of meer van de stemrechten uitgebracht kan worden, is er sprake van een wettelijk vermoeden van invloed van betekenis.

De nettovermogenswaarde wordt berekend volgens de grondslagen die gelden voor deze jaarrekening; voor deelnemingen waarvan onvoldoende gegevens beschikbaar zijn voor aanpassing aan deze grondslagen, wordt uitgegaan van de waarderingsgrondslagen van de desbetreffende deelneming.

Indien de waardering van een deelneming volgens de nettovermogenswaarde negatief is, wordt deze op nihil gewaardeerd. Indien en voor zover DELA Groep in deze situatie geheel of gedeeltelijk instaat voor de schulden van de deelneming, wordt een voorziening getroffen. De eerste waardering van deelnemingen is gebaseerd op de reële waarde van de identificeerbare activa en passiva op het moment van acquisitie. Daarna worden, uitgaande van de waarde bij eerste waardering, de grondslagen toegepast die gelden voor deze jaarrekening.

Deelnemingen waarop geen invloed van betekenis kan worden uitgeoefend, worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs. Indien sprake is van een duurzame waardevermindering vindt waardering plaats tegen deze lagere waarde. Afwaardering vindt plaats ten laste van de resultatenrekening.

De onder financiële vaste activa opgenomen vorderingen op deelnemingen worden gewaardeerd tegen de reële waarde van het verstrekte bedrag, gewoonlijk de nominale waarde, onder aftrek van noodzakelijk geachte voorzieningen.

2.5.3 Aandelen en andere niet-vastrentende waardepapieren

Aandelen en converteerbare obligaties worden gewaardeerd tegen reële waarde aan de hand van officiële noteringen in de financiële markten. Waardemutaties worden direct in de winst- en verliesrekening verantwoord.

2.5.4 Obligaties en andere vastrentende waardepapieren

Obligaties worden gewaardeerd tegen reële waarde aan de hand van officiële noteringen in de financiële markten.

2.5.5 Derivatens

DELA Groep heeft valutatermijncontracten en een optie op extra aandelen van een deelneming. Beide worden gewaardeerd tegen reële waarde. Daarnaast heeft DELA Groep een converteerbare lening. Er is sprake van een samengesteld financieel instrument. Deze bevat een lening en een embedded derivaat, namelijk de optie om de lening om te zetten in aandelen. Dit embedded derivaat wordt op reële waarde afzonderlijk gewaardeerd. De winst of het verlies uit de herwaardering naar reële waarde per balansdatum wordt onmiddellijk in de winst-en-verliesrekening verwerkt. Het betreft alle niet-beursgenoteerde stukken en deze worden gewaardeerd op basis van financiële modellen, de 'mark-to-model' methode. Indien afgeleide financiële instrumenten een negatieve waarde hebben, worden deze op de balans gerubriceerd onder de kortlopende schulden.

2.5.6 Hypothecaire leningen

Vorderingen uit hypothecaire leningen worden gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs. De directe kosten die samenhangen met het verstrekken van een hypothecaire lening worden opgenomen als aankoopkosten. Zij zijn onderdeel van de geamortiseerde kostprijs en worden geactiveerd op de balans. Op balansdatum wordt beoordeeld of er objectieve waarnemingen zijn voor bijzondere waardeverminderingen van de vorderingen uit hypothecaire leningen. Indien dit het geval is, dient dit verlies verantwoord te worden in de resultatenrekening.

2.5.7 Overige leningen

De beleggingen in bedrijfsleningen worden gewaardeerd tegen reële waarde. Overige leningen met een vastgestelde rente worden gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs onder aftrek van een voorziening voor oninbaarheid.

2.5.8 Vastgoed- infrastructuur-, land- en bosbouwfondsen

Participaties in vastgoed- infrastructuur-, land- en bosbouwfondsen worden gewaardeerd tegen reële waarde. Deze post bevat beleggingen zonder frequente marktnotering. In hoofdstuk 5.2 wordt een nadere toelichting gegeven op de waarderingsmethode. Waardemutaties worden direct in de winst- en verliesrekening verantwoord. Voorts wordt voor de ongerealiseerde waardevermindering een herwaarderingsreserve gevormd.

2.5.9 Hypotheekfondsen

Participaties in hypotheekfondsen worden gewaardeerd tegen reële waarde. Deze post bevat beleggingen zonder frequente marktnotering. In hoofdstuk 5.2 wordt een nadere toelichting gegeven op de waarderingsmethode. Waardemutaties worden direct in de winst- en verliesrekening verantwoord.

2.5.10 Beleggingen in liquide middelen

Beleggingen in liquide middelen worden gewaardeerd tegen reële waarde die gelijk is aan de nominale waarde.

2.5.11 Overige financiële beleggingen

De overige financiële beleggingen worden gewaardeerd tegen reële waarde. Deze post bevat beleggingen zonder frequente marktnotering. In hoofdstuk 5.2 wordt een nadere toelichting gegeven op de waarderingsmethode. Waardemutaties worden direct in de winst- en verliesrekening verantwoord. Voorts wordt voor de ongerealiseerde waardevermindering een herwaarderingsreserve gevormd. Uitzondering hierop is de kunstcollectie die tegen kostprijs wordt gewaardeerd.

2.6 Vorderingen

De vorderingen worden bij eerste verwerking opgenomen tegen de reële waarde en vervolgens gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs. Noodzakelijk geachte voorzieningen voor mogelijke verliezen als gevolg van oninbaarheid worden in mindering gebracht. Deze voorzieningen worden bepaald op basis van individuele beoordeling van de vorderingen.

Latente belastingvorderingen worden opgenomen voor tijdelijke verschillen tussen de waarde van de activa en de passiva volgens fiscale voorschriften enerzijds en de in deze jaarrekening gevolgde waarderingsgrondslagen anderzijds. De berekening van de latente belastingvorderingen geschiedt tegen de op het einde van het verslagjaar geldende belastingtarieven of tegen de in de komende jaren geldende tarieven, voor zover reeds bij wet vastgesteld.

2.7 Overige activa

2.7.1 Onroerende zaken in eigen gebruik

Onroerende zaken in eigen gebruik worden gewaardeerd op verkrijgingsprijs, verminderd met de cumulatieve afschrijvingen en indien van toepassing met bijzondere waardeverminderingen. De afschrijvingen worden gebaseerd op de verwachte toekomstige gebruiksduur en worden berekend op basis van een vast percentage van 3 procent van de verkrijgingsprijs, rekening houdend met een eventuele residuwaarde. Er wordt afgeschreven vanaf het moment van ingebruikneming. Op terreinen wordt niet afgeschreven. Periodiek groot onderhoud wordt volgens de componentenbenadering geactiveerd. Hierbij worden de totale uitgaven toegewezen aan de samenstellende delen.

2.7.2 Overige vaste bedrijfsmiddelen

De overige vaste bedrijfsmiddelen waaronder inventarissen en auto's zijn opgenomen tegen de aanschafwaarde verminderd met afschrijvingen op basis van de verwachte levensduur, rekening houdend met de eventuele restwaarde. Kosten voor groot onderhoud worden conform de componentenbenadering geactiveerd en afgeschreven over de verwachte levensduur. De afschrijving vindt lineair plaats. De afschrijvingstermijnen zijn als volgt:

- installaties: 10 jaar
- inventaris: 10 jaar
- rouwauto's: 8 jaar
- overige auto's: 5 jaar
- bedrijfskleding: 2 jaar
- laptops: 4 jaar

2.7.3 Voorraden

Voorraden worden gewaardeerd op verkrijgingsprijs onder toepassing van de FIFO-methode ('first in, first out') of lagere marktwaarde. De verkrijgingsprijs omvat alle kosten die samenhangen met de verkrijging, inclusief gemaakte kosten om de voorraden op hun huidige plaats en in hun huidige staat te houden. De lagere marktwaarde is de geschatte verkoopprijs onder aftrek van direct toerekenbare verkoopkosten. Bij de bepaling van de lagere marktwaarde wordt rekening gehouden met de incourantheid van de voorraden.

2.8 Bijzondere waardeverminderingen van vaste activa

Door DELA Groep wordt op balansdatum beoordeeld of er aanwijzingen zijn dat een vast actief aan een bijzondere waardevermindering onderhevig is geweest. Indien dergelijke indicaties aanwezig zijn, wordt de realiseerbare waarde van het actief vastgesteld. Indien het niet mogelijk is de realiseerbare waarde voor het individuele actief te bepalen, wordt de realiseerbare waarde bepaald van de kasstroom genererende eenheid waartoe het actief behoort. Hierbij wordt gebruik gemaakt van schattingen. Van een bijzondere waardevermindering is sprake als de boekwaarde van een actief hoger is dan de realiseerbare waarde. De realiseerbare waarde is de hoogste van de marktwaarde en de bedrijfswaarde.

Indien wordt vastgesteld dat een bijzondere waardevermindering die in het verleden verantwoord is, niet meer bestaat of is afgenomen, wordt deze bijzondere waardevermindering teruggedraaid tot maximaal de boekwaarde die bepaald zou zijn indien geen bijzondere waardevermindering voor het actief zou zijn verantwoord.

Ook voor financiële instrumenten beoordeelt DELA Groep op iedere balansdatum of er objectieve aanwijzingen zijn voor bijzondere waardeverminderingen van een financieel actief of een groep van financiële activa. Bij aanwezigheid van objectieve aanwijzingen voor bijzondere waardeverminderingen wordt de omvang van het verlies uit hoofde van de bijzondere waardeverminderingen bepaald en direct verwerkt in de resultatenrekening.

Bij financiële activa die gewaardeerd zijn tegen aflossingswaarde, wordt de omvang van de bijzondere waardevermindering bepaald als het verschil tussen de boekwaarde van het actief en de best mogelijke schatting van de toekomstige kasstromen, contant gemaakt tegen de effectieve rentevoet van het financiële actief zoals die is bepaald bij de eerste verwerking van het instrument. Eventuele terugname van het waardeverminderingverlies wordt beperkt tot maximaal het bedrag dat nodig is om het actief te waarderen op de geamortiseerde kostprijs. Het teruggenomen verlies wordt dan in de resultatenrekening verwerkt. Een waardeverminderingverlies op goodwill zal in de toekomst niet meer worden teruggenomen.

2.9 Overlopende activa

De vorderingen worden tegen nominale waarde gewaardeerd. Noodzakelijk geachte voorzieningen voor mogelijke verliezen als gevolg van oninbaarheid worden in mindering gebracht.

2.10 Liquide middelen

Liquide middelen bestaan uit kas en banktegoeden. Rekening-courantschulden bij banken zijn opgenomen als kortlopende schulden onder schulden aan kredietinstellingen. Liquide middelen worden gewaardeerd tegen nominale waarde.

2.11 Aandeel derden

Het aandeel van derden in het groepsvermogen betreft het minderheidsbelang van derden in het eigen vermogen van geconsolideerde maatschappijen. Het aandeel van derden in het resultaat van geconsolideerde maatschappijen wordt in de winst-en-verliesrekening in mindering gebracht op het groepsresultaat.

Indien de aan het minderheidsbelang van derden toerekenbare verliezen het minderheidsbelang van derden in het eigen vermogen van de geconsolideerde maatschappijen overtreffen, komt het verschil en eventuele verdere verliezen volledig ten laste van DELA Groep, tenzij en voor zover de minderheidsaandeelhouder de verplichting heeft, en in staat is, om die verliezen voor haar rekening te nemen. Als de geconsolideerde maatschappijen vervolgens weer winst maken, komen die winsten volledig ten gunste van DELA Groep totdat de door DELA Groep voor haar rekening genomen verliezen zijn gerecupereerd.

2.12 Voorzieningen

2.12.1 Algemeen

Voorzieningen worden gevormd voor in rechte afdwingbare of feitelijke verplichtingen die op de balansdatum bestaan, waarbij het waarschijnlijk is dat een uitstroom van middelen noodzakelijk is en waarvan de omvang op betrouwbare wijze is te schatten.

De voorzieningen worden gewaardeerd tegen de beste schatting van de bedragen die noodzakelijk zijn om de verplichtingen per balansdatum af te wikkelen. De voorzieningen worden gewaardeerd tegen de contante waarde van de uitgaven die naar verwachting noodzakelijk zijn om de verplichtingen af te wikkelen, tenzij anders vermeld.

Wanneer de verwachting is dat een derde de verplichtingen vergoedt en wanneer het waarschijnlijk is dat deze vergoeding zal worden ontvangen bij de afwikkeling van de verplichting, wordt deze vergoeding als een actief in de balans opgenomen.

2.12.2 Pensioenvoorziening

Nederland

De pensioenregeling van de Nederlandse groepsmaatschappijen bestaat uit een beschikbare premieregeling. Deelnemers bouwen een pensioenkapitaal op waarmee op het moment van pensionering een pensioenuitkering aangekocht dient te worden.

De belangrijkste kenmerken van deze regeling zijn:

- werkgever betaalt maandelijks per werknemer een premie aan de uitvoerder;
- het pensioengevend loon is 1,1666 keer het in de kalendermaand uitgekeerde fulltime maandloon, met een maximum op jaarbasis. (2022: € 114.886);
- de pensioengrondslag waarover de werkgever premie inlegt is het pensioengevend loon minus de franchise (2022: € 14.802);
- de pensioenpremie die betaald wordt aan de uitvoerder is gebaseerd op een leeftijdsstaffel met oplopende premiepercentages. Voor medewerkers die vanaf 1 januari 2022 in dienst zijn getreden geldt een ongeacht leeftijd een pensioenpremie van 22 procent van de pensioengrondslag
- de eigen bijdrage van de werknemer bedraagt 4,5 procent van de pensioengrondslag. Voor medewerkers die vanaf 1 januari 2022 in dienst zijn getreden geldt een eigen bijdrage van 6 procent van de pensioengrondslag;
- de regeling leidt niet tot enige verplichting op balansdatum, met uitzondering van verplichtingen die ontstaan uit nog niet betaalde premies.

Voor deelnemers is tevens een nabestaandenpensioen verzekerd ter grootte van 1,16 procent van pensioengrondslag maal het aantal dienstjaren vanaf deelname aan de pensioenregeling tot aan de pensioenrichtdatum. Het wezenpensioen bedraagt 20 procent van het nabestaandenpensioen. Bij arbeidsongeschiktheid is er sprake van premievrijstelling voor de deelnemers. Daarnaast is een aanvullende arbeidsongeschiktheidsuitkering verzekerd waarvan de hoogte van de uitkering afhangt van de mate arbeidsongeschiktheid.

Op de Nederlandse pensioenregelingen zijn de bepalingen van de Nederlandse Pensioenwet van toepassing. Er worden door DELA Groep op verplichte, contractuele of vrijwillige basis premies aan verzekeringsmaatschappijen betaald. De premies worden verantwoord als personeelskosten zodra deze verschuldigd zijn. Vooruitbetaalde premies worden opgenomen als overlopende activa indien dit tot een terugstorting leidt of tot een vermindering van toekomstige betalingen. Nog niet betaalde premies worden als verplichting op de balans opgenomen.

België

In België is er eveneens sprake van een beschikbare premieregeling. Op het moment van pensionering heeft de deelnemer de keuze om het kapitaal eenmalig uit te laten betalen of om dit bedrag om te zetten in een periodieke pensioenuitkering. De belangrijkste kenmerken van deze pensioenregeling zijn:

- werkgever betaalt maandelijks een premie aan de uitvoerder;
- de premie bedraagt 4 procent van het referentieloon, verhoogd met 4,4 procent belasting;
- het referentieloon bedraagt 13,92 maal het bruto maandloon.

Er is tevens een overlijdensverzekering voor de werknemer afgesloten, waarbij de nabestaanden een overlijdenskapitaal ontvangen als de werknemer overlijdt vóór de einddatum. In geval van arbeidsongeschiktheid door ziekte, bevalling of een privé-ongeval, ontvangt de verzekerde een vervangingsinkomen.

Duitsland

In Duitsland worden de wettelijke pensioenpremies afgedragen middels de maandelijks sociale verzekeringspremies. Er is geen aanvullend bedrijfspensioen.

2.12.3 Voorziening jubilea

De voorziening jubilea wordt opgenomen voor verwachte lasten gedurende het dienstverband. De voor de bepaling van de voorziening gehanteerde actuariële methode staat bekend als Projected Unit Credit-methode. Hierbij wordt rekening gehouden met toekomstige salarisstijgingen, overlevings- en arbeidsongeschiktheidskansen en dergelijke. Als langetermijnbeleggingsrendement is 3,7 procent (2021: 1,2 procent) aangehouden en voor de algemene salarisstijging 2,0 procent (2021: 2,0 procent). De AG Generatietafel 2022 en de WIA/IVA-ervaringscijfers zijn toegepast. De aldus berekende verplichting is contant gemaakt tegen 3,7 procent ultimo 2022 (2021: 1,2 procent).

2.12.4 Latente belastingverplichtingen

Voor in de toekomst te betalen belastingbedragen uit hoofde van verschillen tussen commerciële en fiscale balanswaarderingen wordt een voorziening getroffen ter grootte van de som van deze verschillen vermenigvuldigd met het geldende belastingtarief. Op deze voorziening worden in mindering gebracht de in de toekomst te verrekenen belastingbedragen uit hoofde van beschikbare voorwaartse verliescompensatie, voor zover het waarschijnlijk is dat de toekomstige fiscale winsten beschikbaar zullen zijn voor verrekening. De voorziening voor latente belastingverplichtingen wordt gewaardeerd tegen nominale waarde.

De berekening van de latente belastingverplichtingen geschiedt tegen de belastingtarieven die op het einde van het verslagjaar gelden of tegen de tarieven die in de komende jaren gelden, voor zover deze al bij wet zijn vastgesteld. In Nederland bedraagt het belastingtarief 15 procent over een winst van € 395.000 en 25,8 procent daarboven per eind 2022. In België bedraagt het belastingtarief 25 procent per eind 2022. In Duitsland wordt rekening gehouden met het geldende nominale tarief van 30 procent. In 2023 zal het belastingtarief in Nederland wijzigen in 19 procent over een winst van € 200.000 en 25,8 procent daarboven. Voor België en Duitsland zijn er geen voorgenomen wijzigingen.

2.12.5 Reorganisatievoorziening

Deze voorziening heeft betrekking op kosten in verband met de reorganisatie van activiteiten en wordt gevormd indien voor de groep een feitelijke of juridische verplichting is ontstaan. Een voorziening wordt gevormd indien per balansdatum een plan is geformaliseerd en hetzij de gerechtvaardigde verwachting is gewekt bij de betrokkenen dat de reorganisatie zal worden uitgevoerd, hetzij is gestart met de implementatie van het reorganisatieplan. Voor reorganisaties waarvoor per balansdatum een plan is geformaliseerd, maar waarvoor pas na balansdatum hetzij de gerechtvaardigde verwachting is gewekt bij de betrokkenen dat de reorganisatie zal worden uitgevoerd, hetzij is gestart met de implementatie van het reorganisatieplan, wordt eveneens een voorziening in de balans opgenomen.

2.12.6 Overige voorzieningen

Indien het effect van de tijdswaarde van geld materieel is, worden de overige voorzieningen gewaardeerd tegen de contante waarde van de uitgaven die naar verwachting noodzakelijk zijn om de betreffende verplichtingen af te wikkelen. Discontering vindt plaats op basis van een disconteringsvoet voor belastingen die zowel de actuele marktrente als de specifieke risico's met betrekking tot de verplichting weergeeft. Indien het effect van de tijdswaarde van geld niet materieel is, worden de overige voorzieningen gewaardeerd tegen de nominale waarde. Tenzij anders vermeld, worden de overige voorzieningen gewaardeerd tegen de contante waarde.

2.13 Discretionaire winstdeling

Winstdeling wordt actuariael berekend en is discretionair. De winstdeling is op voordracht van het bestuur en de rvc vastgesteld door de Algemene Vergadering. De verwerking van de discretionaire winstdeling vindt plaats via de post technische voorzieningen. De toevoeging van het bedrag dat DELA Groep onder de technische voorzieningen voor discretionaire winstdeling heeft bestemd, geschiedt ten laste van het resultaat.

2.14 Technische voorziening

2.14.1 Algemeen

Het bepalen van de technische voorzieningen is een proces dat van nature wordt omgeven met onzekerheden. De werkelijke uitkeringen zijn afhankelijk van factoren zoals sociale, economische en demografische trends, inflatie, beleggingsrendementen, gedrag van polishouders en aannames over de ontwikkeling van sterfte. Het gebruik van andere aannames voor deze factoren dan de tariefsgrondslagen die nu in de jaarrekening zijn gebruikt, zou een materieel effect kunnen hebben op de technische voorzieningen en verzekeringstechnische lasten (zie ook 5.10 toereikendheidstoets).

2.14.2 Uitvaartverzekeringen

Voor uitkeringen uit hoofde van verzekeringspolissen die naar verwachting in de toekomst worden gedaan, wordt een verplichting opgenomen zodra de polis van kracht is. De verplichtingen voor uitvaartverzekeringen voor eigen rekening en risico bestaan uit de (met tariefsinterest) verdisconteerde waarde van de (op basis van tariefsterfte) verwachte toekomstige uitkeringen (inclusief reeds toegekende winstdeling) aan polishouders of andere begunstigden, onder aftrek van toekomstige premies.

Het overgrote deel van de technische voorziening voor uitvaartverzekeringen voor eigen rekening en risico zoals gesloten in Nederland is berekend volgens de zuivere nettomethode tegen 2,75 procent interest en op basis van de door het Actuarieel Genootschap gepubliceerde overlevingstafel GBMV 1995-2000, waarbij gebruik wordt gemaakt van grondslagen met betrekking tot sterfte en interest. Voor verzekeringen tegen tijdelijke premiebetaling is de rekenrente voor de periode na einddatum premiebetaling 2 procent.

Voor de technische voorzieningen van de in 2021 overgenomen Yarden-portefeuille worden grondslagen gehanteerd die behoren bij een waardering op reële waarde ten tijde van de overnamedatum. De rekenrente is gemiddeld 1,3 procent en de sterfte is gebaseerd op de prognosetafel 2020 van het Koninklijk Actuarieel Genootschap. Ook is rekening gehouden met onnatuurlijk verval, gebaseerd op ervaringscijfers en met het actuele kostenniveau op het moment van overname. Daarnaast zijn er twee additionele voorzieningen inzake de Yarden-portefeuille:

- DELA heeft op het moment van de overname een voorziening gevormd van € 62,4 miljoen waaruit toekomstige indexatie van de pakketpolissen van Yarden wordt gefinancierd. Er is op het moment van overname een inschatting gemaakt van deze toekomstige indexaties. De reële waarde van deze voorziening is vervolgens de contante waarde van deze onttrekkingen.
- Daarbovenop heeft DELA gegarandeerd dat nabestaanden de eerste 10 jaren na de overname het tekort aan inflatie niet hoeven te betalen. Deze tekorten zijn op het moment van overname ingeschat en verdisconteerd met als resultante de reële waarde van deze toezegging.

Het overgrote deel van de technische voorziening voor uitvaartverzekeringen voor eigen rekening en risico zoals gesloten in België is berekend volgens de zuivere nettomethode tegen de gebruikelijke interestvoeten en overlevingstafels ten tijde van de ingangsdata van de polissen, waarbij gebruik wordt gemaakt van grondslagen met betrekking tot sterfte en interest. De verwachte uitkeringen zijn gebaseerd op de grondslagen van het tarief zoals dat is vastgesteld bij het afsluiten van de polis.

De technische voorziening voor uitvaartverzekeringen zoals gesloten in Duitsland wordt berekend volgens de zuivere nettomethode tegen 2 procent interest. De sterftekansen zijn gebaseerd op sterftetafels zoals geproduceerd door de Deutsche Aktuarvereinigung.

Voor de technische voorzieningen van de in 2022 overgenomen verzekeringsportefeuille in Duitsland worden grondslagen gehanteerd die behoren bij een waardering op reële waarde ten tijde van de overnamedatum. De rekenrente is gemiddeld 2,5 procent en de sterfte is gebaseerd op de prognosetafel 2022 van het Koninklijk Actuarieel Genootschap.

2.14.3 Overlijdensrisicoverzekering

Voor het DELA LeefdoorPlan wordt de technische voorziening berekend volgens de zuivere nettomethode tegen 3 procent interest en op basis van de prognosetafels zoals deze ten tijde van de introductie van het tarief door het Koninklijk Actuarieel Genootschap zijn gepubliceerd.

De technische voorziening voor overlijdensrisicoverzekering zoals gesloten in Duitsland wordt berekend volgens de zuivere netto methode tegen 3 procent interest vermeerderd met een voorziening voor onverdiende premie. De sterftekansen zijn gebaseerd op sterftetafels zoals ten tijde van de introductie geproduceerd door de Deutsche Aktuarvereinigung.

2.14.4 Spaarverzekeringen

Voor het DELA CoöperatiespaarPlan wordt de technische voorziening berekend volgens de opgebouwde poliswaarde op grond van de ingelegde spaarpremies, de reeds toegekende winstaandelen alsmede de interestvoet behorende bij het tarief.

2.14.5 Premies

De premies bevatten opslagen voor dekking van de kosten. Wanneer de premies worden ontvangen of invorderbaar zijn geworden, vallen de opslagen vrij en zijn deze beschikbaar voor dekking van de werkelijke kosten, waaronder begrepen doorlopende kosten en acquisitiekosten.

2.14.6 Acquisitiekosten

De geactiveerde acquisitiekosten worden op de voorziening in mindering gebracht.

2.15 Langlopende schulden

Langlopende schulden hebben een looptijd van langer dan één jaar en worden bij de eerste verwerking gewaardeerd tegen reële waarde, die bij aanvang gelijk is aan de geamortiseerde kostprijs. Transactiekosten die direct zijn toe te rekenen aan de verwerving van de schulden worden in de waardering bij eerste verwerking opgenomen. Langlopende schulden worden na eerste verwerking gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs, zijnde het ontvangen bedrag rekening houdend met agio of disagio en onder aftrek van transactiekosten. Indien er geen sprake is van (dis)agio is deze gelijk aan de nominale waarde.

Het verschil tussen de bepaalde boekwaarde en de uiteindelijke aflossingswaarde wordt op basis van de effectieve rente gedurende de geschatte looptijd van de schulden in de resultatenrekening als interestlast verwerkt.

2.16 Kortlopende schulden

Kortlopende schulden worden op dezelfde manier gewaardeerd als langlopende schulden, echter hebben de kortlopende schulden een looptijd van gelijk aan of korter dan 1 jaar.

2.17 Overlopende passiva

De overlopende passiva worden tegen nominale waarde gewaardeerd.

2.18 Leasing

DELA Groep heeft geen financial leasecontracten. Leaseovereenkomsten die niet kwalificeren als financiële lease, worden aangemerkt als operationele lease. Bij operationele leases worden de leasebetalingen lineair over de looptijd van de lease ten laste van het resultaat verwerkt.

2.19 Opbrengstverantwoording

2.19.1 Premieopbrengsten

De brutopremies bestaan uit de premies die door de polishouders zijn verschuldigd voor afgesloten verzekeringscontracten. De brutopremies exclusief belastingen en andere heffingen uit hoofde van verzekeringscontracten worden als opbrengst opgenomen wanneer deze verschuldigd zijn door de polishouder. Voor koopsomcontracten wordt de premie opgenomen als bate wanneer deze verschuldigd is, waarbij de eventuele kosten- en risicodekkingen worden uitgesteld en in het resultaat worden opgenomen in een constante verhouding tot de lopende verzekering.

2.19.2 Herverzekeringspremies

De herverzekeringspremies omvatten de premies uit hoofde van afgesloten herverzekeringscontracten. Deze worden naar evenredigheid van de looptijd van het contract als last opgenomen in de resultatenrekening.

2.19.3 Omzet uitvaartbedrijf

De opbrengsten van het uitvaartbedrijf worden genomen op het moment dat de prestaties zijn geleverd.

2.19.4 Overige omzet

Onder de overige omzet zijn de opbrengsten verantwoord die voortvloeien uit andere dan operationele activiteiten van DELA Groep.

2.19.5 Netto-omzet

Netto-omzet omvat de opbrengsten uit levering van goederen en diensten onder aftrek van kortingen en dergelijke, van over de omzet geheven belastingen en na eliminatie van transacties binnen DELA Groep. Eén van deze eliminaties ziet toe op de uitkeringen bij de verzekeraar die worden aangewend voor een uitvaart bij de uitvaartverzorger.

2.20 Acquisitiekosten

Acquisitiekosten zijn de kosten die direct samenhangen met het afsluiten van verzekeringen, die afhankelijk zijn van en betrekking hebben op het verkrijgen van nieuwe of op verlenging van bestaande verzekeringscontracten. De acquisitiekosten bestaan uit aan derden betaalde provisies inzake verzekeringsproducten. De acquisitiekosten worden in mindering gebracht op de technische voorzieningen en in tien jaar afgeschreven ten laste van het resultaat. De jaarlijkse provisies worden gesaldeerd met de in het jaar teruggevorderde retourprovisies. Acquisitiekosten worden in mindering gebracht op de technische voorzieningen voor zover zij kunnen worden terugverdiend uit het verwachte brutoresultaat van de onderliggende nieuwe productie van dat jaar. De afschrijvingsperiode wordt periodiek beoordeeld. Indien van toepassing wordt de afschrijvingslast aangepast aan de kortere afschrijvingsperiode. De afschrijvingsperiode is vastgesteld op 10 jaar.

Als onderdeel van de toereikendheidstoets vindt jaarlijks een beoordeling van bijzondere waardevermindering plaats op de toegerekende acquisitiekosten, waarbij wordt vastgesteld of de toekomstige bijdrage uit de verzekeringsproducten voldoende is om de toegerekende kosten te kunnen dekken.

2.21 Personeelsbeloningen

Lonen, salarissen en sociale lasten zijn verwerkt in de resultatenrekening voor zover ze verschuldigd zijn aan werknemers en de belastingautoriteiten.

2.22 Overige baten en lasten

Dit zijn posten die voortvloeien uit de gewone bedrijfsuitoefening maar op grond van aard, de omvang, het incidentele karakter buiten het operationele resultaat worden gehouden. Dit met het doel om de analyse en de vergelijkbaarheid van het operationeel resultaat over de jaren heen te bevorderen.

2.23 Afschrijvingen op immateriële en vaste activa

Immateriële vaste activa en vaste bedrijfsmiddelen worden vanaf het moment van ingebruikneming afgeschreven over de verwachte toekomstige gebruiksduur van het actief. Op terreinen wordt niet afgeschreven.

Indien een schattingswijziging plaatsvindt van de economische levensduur, worden de toekomstige afschrijvingen aangepast.

Boekwinsten en -verliezen uit de incidentele verkoop van materiële vaste activa worden verantwoord onder de bijzondere baten en lasten.

2.24 Belastingen

De belasting over het resultaat wordt berekend over het resultaat voor belastingen in de resultatenrekening, rekening houdend met fiscaal compensabele verliezen (voor zover niet opgenomen in de latente belastingvorderingen) en vrijgestelde winstbestanddelen en na bijtelling van niet-afrekbare kosten. Tevens wordt rekening gehouden met wijzigingen in het te hanteren belastingtarief.

3. Toelichting op het kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht is opgesteld volgens de indirecte methode.

De geldmiddelen in het kasstroomoverzicht bestaan uit de liquide middelen, met uitzondering van deposito's met een looptijd langer dan drie maanden. Kasstromen in vreemde valuta zijn omgerekend tegen de koersen per maandultimo.

Ontvangsten en uitgaven uit hoofde van interest, ontvangen dividenden en huren, en winstbelastingen zijn opgenomen onder de kasstroom uit operationele activiteiten. De verkrijgingsprijs van een verworven groepsmaatschappij is opgenomen onder de kasstroom uit investeringsactiviteiten, voor zover betaling in geld heeft plaatsgevonden. De geldmiddelen die in de verworven groepsmaatschappij aanwezig zijn, zijn op de aankoopprijs in mindering gebracht.

4. Risicoparaagraaf

4.1 Solvabiliteitspositie

De solvabiliteitspositie van DELA Groep wordt op basis van het standaardmodel onder Solvency II bepaald.

4.1.1 Ontwikkeling solvabiliteitspositie

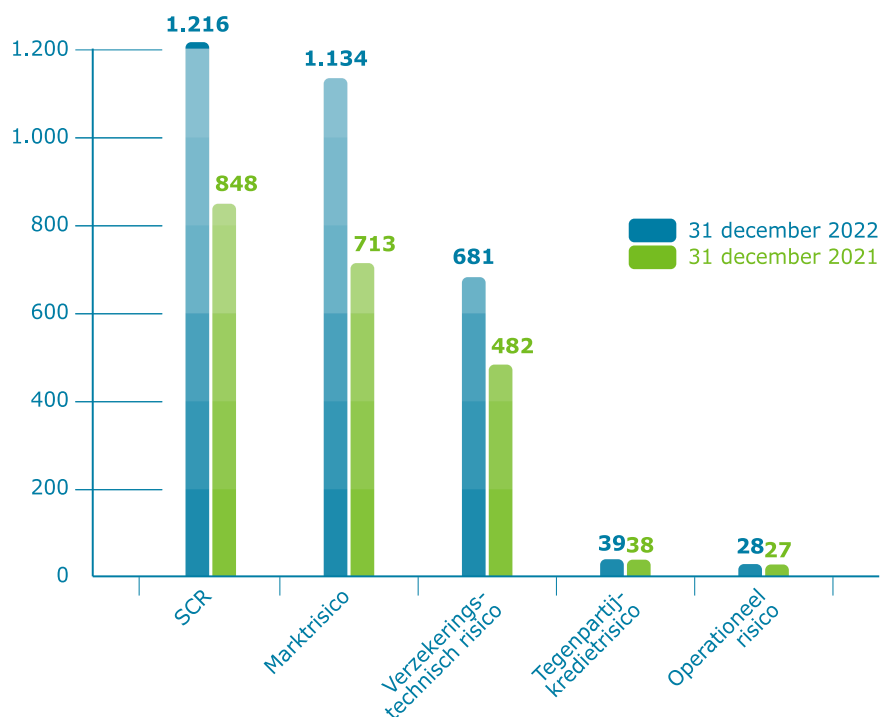
In 2022 heeft er een aanpassing plaatsgevonden in de modellen die gehanteerd worden voor de bepaling van de solvabiliteitsratio. Deze modelaanpassing was het gevolg van, uit interne controle gebleken, onjuistheid in de modellering. Als gevolg van deze aanpassing is de solvabiliteitsratio ultimo 2021 niet 266 procent maar 236 procent. In de kerncijfers zijn ook de ratio's van de afgelopen jaren aangepast. Naar aanleiding van de geconstateerde onjuistheid is door een onafhankelijke derde partij een volledige modelreview uitgevoerd. Hieruit zijn met betrekking tot de vaststelling van de solvabiliteitsratio geen verdere onvolkomenheden naar voren gekomen. De interne controleprocessen zijn verder aangescherpt.

De Solvency II-ratio is in 2022 op nagenoeg hetzelfde niveau als voorgaand jaar gebleven. Verschillende ontwikkelingen, zoals het negatieve beleggingsresultaat, de stijging van de rente maar ook een toename van de inflatie hebben tegengestelde effecten en deze heffen elkaar nagenoeg op. Uit stresstesten bleek dat de solvabiliteitspositie robuust is, maar dat DELA Groep gevoelig is voor scenario's met een lage rente en een lage inflatie.

4.1.1.1 Ontwikkeling solvabiliteitskapitaalvereiste

De samenstelling van het kapitaalvereiste is in de onderstaande grafiek weergegeven.

Samenstelling SCR

Als gevolg van een onjuistheid in de modellering is er een modelaanpassing geweest waardoor de SCR per 31 december 2021 bijgesteld is naar € 848 miljoen. Zie ook de toelichting bij paragraaf 4.1.1.

Duidelijk is dat de verzekeringstechnische risico's en de marktrisico's de grootste risico's zijn. Zowel voor de marktrisico's als voor de verzekeringstechnische risico's geldt dat de bruto posities (zonder rekening te houden met de mitigerende werking van de winstdeling) in dezelfde orde van grootte zijn als eind 2021. De mitigerende werking van de

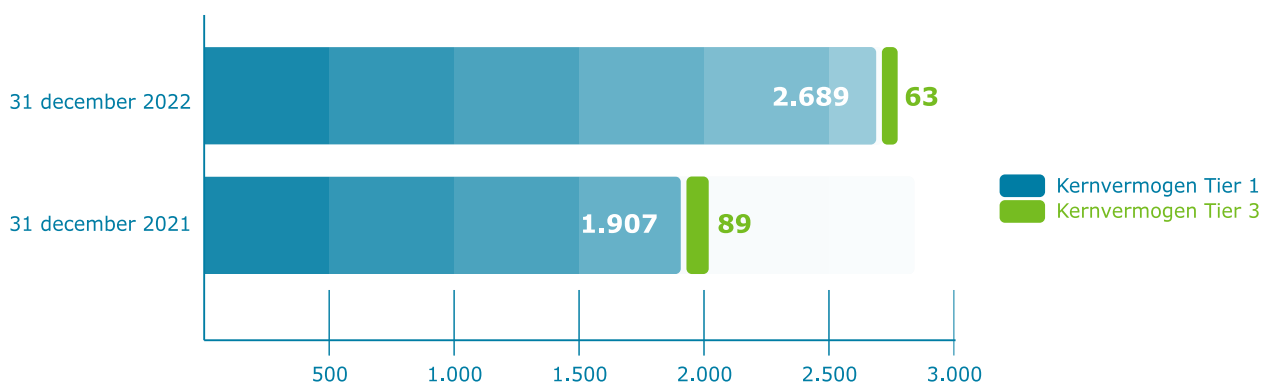
winstdeling is afgenomen. Dat is het gevolg van de forse stijging in 2022 van de rente en daarmee ook de dekkingsgraad. Die is 234 procent per eind 2022 en dat is boven het niveau van 210 procent waarbij volledige winstdeling wordt gegeven. Daardoor leiden de Solvency-II schokken gedeeltelijk tot minder winstdeling en dus is de mitigerende werking van de winstdeling lager dan eind 2021.

4.1.2 Ontwikkeling kernvermogen

Als gevolg van een onjuistheid in de modellering is er een modelaanpassing geweest waardoor het kernvermogen per 31 december 2021 bijgesteld is naar € 1.996 miljoen. Zie ook de toelichting bij paragraaf 4.1.1.

Niet alleen het kapitaalsvereiste, maar ook het kernvermogen nam in 2022 toe. Door de gestegen rente in 2022 is de waarde van de technische voorzieningen sterk afgenomen, waardoor het kernvermogen is gestegen, ondanks het negatieve beleggingsrendement. De samenstelling van het kernvermogen is in de onderstaande grafiek weergegeven (bedragen in € miljoen).

Samenstelling kernvermogen

'Kernvermogen tier 2' en 'niet in aanmerking komend' zijn nihil

4.2 Risicoprofiel

DELA Groep staat bloot aan een groot palet aan risico's. In onderstaande figuur zijn de belangrijkste risicogebieden opgenomen waarbij een onderverdeling is naar risico's met een laag, midden en hoog resterend risico.

De risicoclassificatie geeft onder andere aan de mate van managementaandacht voor het betreffende risico weer. Uitgangspunt is dat risico's in de categorie "midden" periodiek op de agenda van het verantwoordelijk management staan. Voor risico's in de categorie "hoog" geldt dat deze actief gevolgd worden en meer frequent besproken worden. Voor risico's in de categorie "laag" geldt dat deze risico's dusdanig laag worden ingeschat dat deze minder frequent worden geagendeerd. De risicoclassificatie houdt rekening met alle (risicomitigerende) maatregelen zoals die binnen DELA Groep aanwezig zijn.

De verschillende risico's en de daarmee samenhangende ontwikkelingen in 2022 worden in de onderstaande paragrafen nader toegelicht. Om de leesbaarheid te vergroten worden niet alle risico's in detailniveau besproken en zijn enkele risico's samengevoegd.

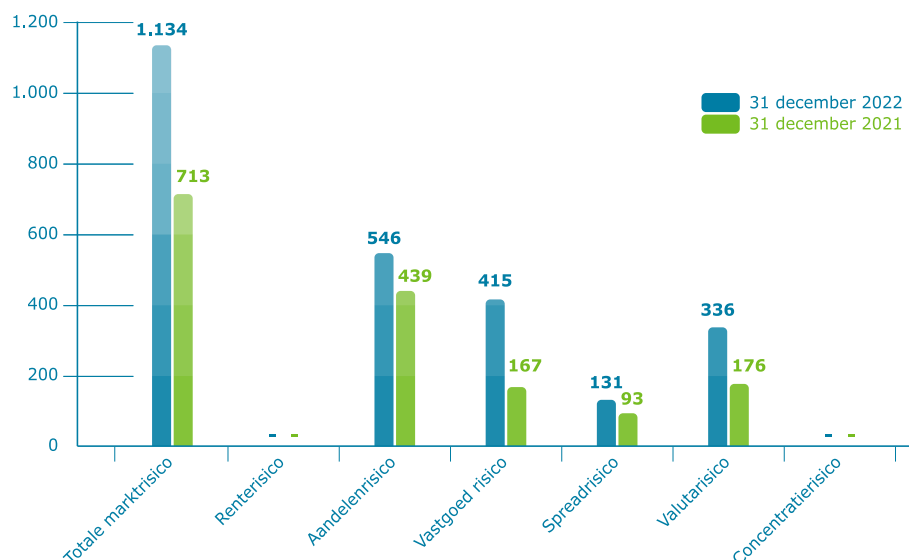
4.2.1 Marktrisico's

Het marktrisico is het risico op mogelijke verliezen door ongunstige ontwikkelingen op de financiële markten. De waarde van de beleggingen en de waarde van de verplichtingen hangen af van de ontwikkelingen op de financiële markten, de samenstelling van de beleggingsportefeuille en de kenmerken van de verzekeringsverplichtingen.

DELA Groep heeft het marktrisico in belangrijke mate gemitigeerd door haar winstdelingsregeling en premiemaatregel, maar ook door derivaten waarmee een deel van het valutarisico gemitigeerd wordt. DELA Groep hanteert met betrekking tot haar beleggingsbeleid tevens het 'prudent person'-principe en periodiek worden volledige en/of partiële ALM-studies uitgevoerd om te toetsen of het beleggingsbeleid nog passend is.

In de onderstaande grafiek is de ontwikkeling van het marktrisico, gekwantificeerd op basis van het standaardmodel gepresenteerd (bedragen in € miljoen).

Ontwikkeling marktrisico

De financiële markten waren in 2022 (net als in 2021) volatiel. De rente en de inflatie zijn ten opzichte van 2021 gestegen en het beleggingsrendement was negatief. De solvabiliteit is weliswaar bestand tegen deze omstandigheden maar betekent nog steeds de hogere risico-inschatting voor het marktrisico.

De belangrijkste ontwikkelingen met een impact op het kapitaalvereiste voor marktrisico's in 2022 waren de eerder genoemde lagere mitigerende werking van de winstdeling en een aanpassing van de beleggingsmix. Er is ten opzichte van 2021 meer in real assets (vastgoed, infrastructuur, land- en bosbouw) belegd en minder in aandelen en obligaties. Dat zorgde voor verschuivingen binnen de kapitaalsvereisten voor marktrisico's.

4.2.2 Verzekeringstechnische risico's

Het verzekeringstechnisch risico is het risico dat de omvang en het tijdstip van uitkeringen niet overeenstemmen met de verwachtingen zoals opgenomen in de premiestelling. DELA Groep mitigeert het verzekeringstechnisch risico o.a. door winstdelingsregeling en de premie maatregel maar ook door herverzekering, (medische) acceptatie en het continu aandacht hebben voor de kosten ontwikkeling.

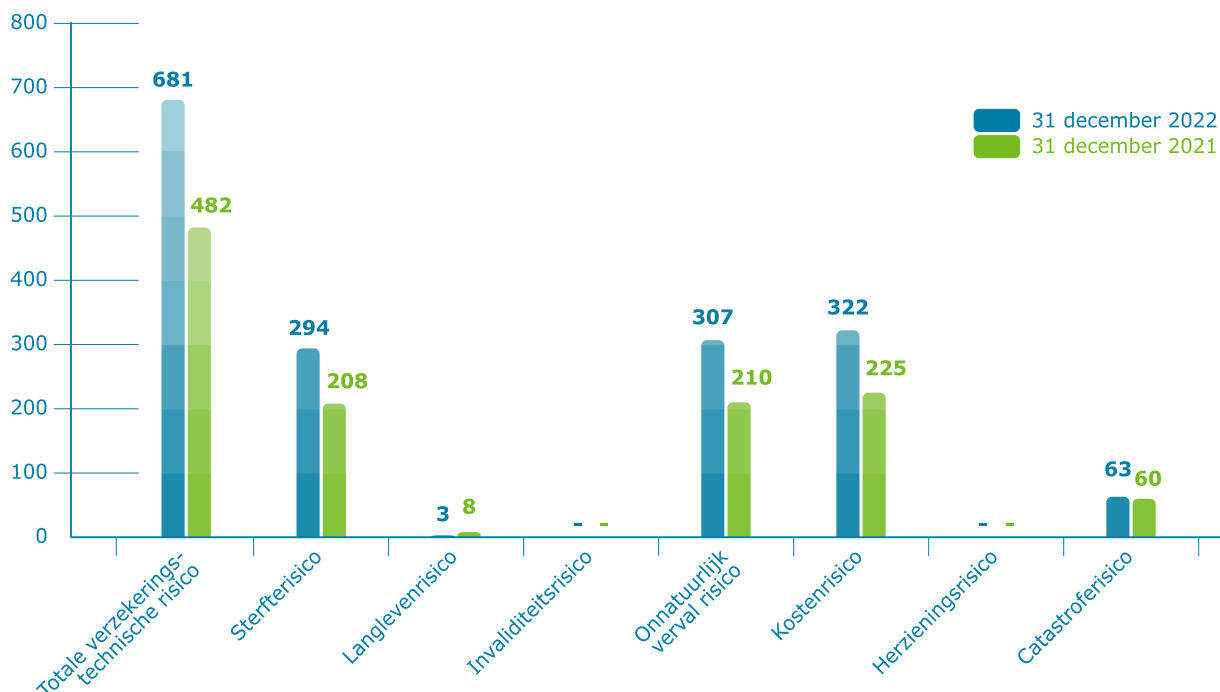
DELA Groep staat alleen bloot aan het levensverzekeringsrisico aangezien het alleen levensverzekeringen voert. De portefeuille van DELA Groep bestaat voor een belangrijk deel uit uitvaartverzekeringen. Hierbij worden aparte tarieven voor Nederland, België en Duitsland gebruikt. Deze tarieven zijn gebaseerd op de specifieke kenmerken en uitgangspunten (rekenrente, kosten, overlevingstafels) die in het betreffende land passend zijn. Jaarlijks wordt onderzocht of deze uitgangspunten passen bij de ontwikkeling van betreffende portefeuilles. De portefeuille is groot in aantal en omvang. Hierdoor is de kans op schommelingen in de resultaten beperkt. De portefeuille van DELA Duitsland is sterk gegroeid, mede doordat DELA Groep in 2022 de Duitse portefeuille uitvaartverzekeringen van Monuta heeft overgenomen.

Daarnaast voert DELA Groep in Nederland en Duitsland een tijdelijke overlijdensrisicoverzekering. De verzekerde kapitalen zijn hierbij aanzienlijk hoger dan bij de uitvaartverzekeringen. Voor deze portefeuille wordt gebruik gemaakt van herverzekering om de volatiliteit van de resultaten te beperken.

Tot slot voert DELA Groep in Nederland een spaarproduct. Het overlijdensrisico in deze portefeuille is beperkt tot 10 procent van de opgebouwde waarde.

In grafiek hieronder is de opbouw van het verzekeringstechnisch risico grafisch weergegeven (bedragen in € miljoen).

Verzekeringstechnisch risico

De verzekeringstechnische risico's zijn toegenomen en ook dat is een gevolg van de lagere impact van de mitigerende werking van de winstdeling als gevolg van de hogere rente en dekkingsgraad per 31 december 2022.

4.2.3 Kredietrisico

Kredietrisico (ook wel: tegenpartijkredietrisico) is het risico dat verliezen optreden door een onverwacht in gebreke blijven of een onverwachte verslechtering van de kredietwaardigheid van de tegenpartijen en debiteuren van een verzekeraar. Dit betreft met name vorderingen inzake hypotheek, herverzekeraars, derivaten en overige vorderingen op debiteuren. De omvang van het kredietrisico is in 2022 niet significant gewijzigd.

4.2.4 Liquiditeitsrisico

Dit is het risico dat DELA Groep op enig moment niet aan haar financiële verplichtingen jegens polishouders of andere crediteuren kan voldoen, omdat activa niet snel genoeg verhandeld kunnen worden. Het liquiditeitsrisico wordt binnen Solvency II niet in een kapitaal-eis (SCR) uitgedrukt. DELA Groep dient voldoende liquiditeiten ter beschikking te hebben om claims uit te kunnen betalen die voortvloeien uit de gesloten verzekeringsovereenkomsten, maar ook om de overige jaarlijkse lasten te kunnen betalen. DELA Groep maakt gebruik van meerdere banken om over meerdere kredietfaciliteiten te kunnen beschikken. Daarnaast heeft DELA Groep ook kredietfaciliteiten bij de custodian van de aandelen en obligaties. DELA heeft gedurende 2022 voldaan aan haar financiële verplichtingen jegens polishouders en andere crediteuren.

4.2.5 Operationele risico's

Naast de financiële risico's kent DELA Groep ook operationele risico's. Dit zijn risico's die voortkomen uit invloeden van buitenaf, uit het falen van mensen, processen en systemen. Onderstaand wordt nader ingegaan op de belangrijkste operationele risicogebieden.

Operationele risico's doen zich voor op alle niveaus binnen de organisatie. De beheersmaatregelen zijn derhalve ook vastgelegd in verschillende specifieke beleidsdocumenten, protocollen en procesbeschrijvingen.

Dit risicodomein is binnen DELA Groep opgebouwd uit de volgende subrisico's:

4.2.5.1 Interne en externe fraude

DELA Groep maakt onderscheid tussen interne fraude en externe frauderisico's. Interne fraude is fraude gepleegd door een medewerker van DELA Groep waarbij de medewerker ongeoorloofde activiteiten onderneemt om zichzelf te verrijken en DELA Groep benadeeld wordt. Hieronder vallen malversaties, onterechte onkostendeclaratie, moedwillig onjuiste urenverklaringen etc. Externe fraude is gepleegd door iemand van buiten DELA Groep (externe partijen, leveranciers, klanten etc.) waarbij ongeoorloofde activiteiten worden ondernomen waarmee DELA Groep mee wordt geconfronteerd. DELA Groep accepteert geen enkele vorm van interne en externe fraude in haar risicobereidheid. Door de aanwezigheid van diverse beheersmaatregelen die vastgelegd zijn in beleidsdocumenten (bijv. fraudebeleid) en procesbeschrijvingen worden de interne frauderisico's laag en de externe frauderisico's voor DELA Groep midden ingeschat.

4.2.5.2 Werkomstandigheden en veiligheid

De risico's die hieronder vallen, hebben betrekking op verliezen als gevolg van handelingen die niet in overeenstemming zijn met wetgeving op het gebied van werkomstandigheden, gezondheid of veiligheid of als gevolg van gebeurtenissen in verband met ongelijkheid of discriminatie. DELA Groep accepteert geen verhoogde risico's t.a.v. de gezondheid en veiligheid van haar medewerkers in haar risicobereidheid. Door de aanwezigheid van diverse beheersmaatregelen die vastgelegd zijn in beleidsdocumenten (bijv. ARBO-beleid) en protocollen worden deze risico's voor DELA Groep laag ingeschat.

4.2.5.3 Fysieke activa

Dit betreffen de risico's op verlies van of schade aan het hoofdkantoor, de uitvaartcentra en crematoria als gevolg van natuurrampen of andere gebeurtenissen. DELA Groep accepteert geen risico's met betrekking tot de beschikbaarheid van haar uitvaartfaciliteiten. Door de aanwezigheid van diverse beheersmaatregelen die vastgelegd zijn in beleidsdocumenten en procedures worden deze risico's op midden ingeschat.

4.2.5.4 Systeemfalen en procesmanagement

Dit betreffen risico's op verstoringen van bedrijfsactiviteiten als gevolg van systeemfalen. Hiertoe behoren ook de thema's cyberrisico's en informatiebeveiliging. Daarnaast zijn dit de risico's waarbij sprake is van verliezen als gevolg van falende transactieverwerking of procesbeheer of als gevolg van relaties met leveranciers. DELA Groep heeft in haar risicobereidheid een aantal statements geformuleerd:

- DELA Groep accepteert geen risico's met betrekking tot verstoringen van IT / telecomsystemen, die leiden tot substantiële verstoring van de bedrijfskritische operationele processen;
- DELA Groep accepteert geen risico's die de reputatie van DELA wezenlijk in gevaar brengen;
- DELA Groep accepteert geen risico's met betrekking tot beheerste bedrijfsvoering.

Door de aanwezigheid van diverse beheersmaatregelen die vastgelegd zijn in beleidsdocumenten (bijvoorbeeld informatiebeveiligingsbeleid en procesmanagementbeleid), procesbeschrijvingen en protocollen worden de risico's op het vlak van procesmanagement en systeemfalen als 'midden' gekwalificeerd.

Ontwikkelingen operationele risico's 2022

De verbeterinitiatieven die binnen DELA Groep opgestart waren, hebben geleid tot verbeteringen, maar als gevolg van de integratie van Yarden is op onderdelen minder vooruitgang geboekt dan oorspronkelijk gepland. Ondanks afgeronde integraties behoeft dit risicodomein aandacht op de Yarden-locaties. DELA Groep schat de risico's op het vlak van procesmanagement en systeemfalen 'en 'fysieke activa' op 'midden' in. Deze inschattingen bleven in 2022 ongewijzigd ten opzichte van 2021. In 2022 zijn diverse ontwikkelingen ingezet die tot een verbetering van de interne beheersing

hebben geleid en zullen leiden. Alles tegen elkaar afwegend, leidt dit dan tot een gelijkblijvende risico-inschatting. In 2022 zijn er in België onvolkomenheden geconstateerd ten aanzien van de inrichting van de cloud-omgeving aldaar. Het management heeft hier direct op ingegrepen waardoor er geen sprake is geweest van incidenten.

4.2.6 Integriteitsrisico's

Integriteitsrisico's gaan gepaard met het gevaar voor aantasting van de reputatie of bestaande of toekomstige bedreiging van vermogen of resultaat als gevolg van ontoereikende naleving van hetgeen bij of krachtens enig wettelijk voorschrift is voorgeschreven. Binnen DELA Groep wordt dit risico in de basis gemonitord vanuit de compliancefunctie op basis van de thema's in de systematische integriteitsrisicoanalyse (SIRA). Het resterende risico wordt derhalve als beperkt ervaren en hiervoor hoeft geen aanvullende kapitaal aangehouden te worden.

De thema's in SIRA zijn:

- **Organisatie- en medewerkers integriteit:** onder organisatie-integriteit vallen thema's als governance en uitbesteding. Medewerkersintegriteit heeft betrekking op de integriteit van het bestuur, het intern toezichhoudende orgaan en de interne en externe medewerkers. Onderwerpen die hiermee samenhangen zijn bijvoorbeeld pre-employmentscreeningen, vakbekwaamheid en belangenverstremgeling.
- **Klant-ketenintegriteit:** dit betreft zowel de integriteit van de klanten als het integere gedrag van de organisatie richting deze klanten. Daarnaast betreft het de integriteit van de keten waarin de onderneming opereert. Thema's die hieronder vallen zijn bijvoorbeeld zorgplicht en bestrijding van witwassen en terrorismefinanciering.
- **Marktintegriteit:** dit betreft de integriteit van de (financiële) markt(en). Mededinging en marktmisbruik maken hiervan onderdeel uit.
- **Integriteit verwerking persoonsgegevens:** dit betreft de integriteit van de data die binnen DELA Groep gebruikt worden (denk aan bewerking en beveiliging van persoonsgegevens).

Ontwikkelingen integriteitsrisico's 2022

Een belangrijke ontwikkeling die alle integriteitsrisico's heeft geraakt, is uiteraard de integratie van Yarden in 2022. Verder is door de komst van een fulltime Functionaris Gegevensbescherming de aandacht voor de juiste en tijdige verwerking van persoonsgegevens toegenomen. In 2022 is als gevolg van een DNB-onderzoek naar de naleving van sanctiewet- en regelgeving de aandacht binnen het domein klant-keten integriteit vergroot en is de naleving van sanctiewet- en regelgeving verbeterd. Een belangrijke ontwikkeling is ook zichtbaar binnen Inkoop en dan meer specifiek op het thema uitbesteding als onderdeel van de SIRA Organisatie Integriteit. In 2022 is het inkoop- en uitbesteding beleid geactualiseerd en is de aandacht voor uitbesteding verbeterd. In 2023 zijn wel nog stappen nodig om de huidige contracten aan te laten passen naar de nieuwe eisen en een beter inzicht te krijgen in de uitbestedingsketens.

Fiscale integriteit is in 2022 als separaat domein toegevoegd binnen de SIRA's en heeft betrekking op de fiscale beheersing binnen DELA Groep. In 2023 geeft de 2e lijn verdere invulling aan monitoring op de fiscale key risico's in afstemming met de tax manager en verantwoordelijk management.

4.2.7 Risico's welke geen onderdeel zijn van het standaardmodel

Naast de risico's die in het standaardmodel mee worden genomen bij de vaststelling van de kapitaalvereisten zijn er nog verschillende andere risico's die van belang zijn voor DELA Groep. In de onderstaande paragrafen worden deze nader toegelicht.

4.2.7.1 Strategische risico's

Dit zijn onzekerheden die een belemmering kunnen vormen voor de implementatie van de langetermijnstrategie. Deze risico's kunnen de buitenlandse expansie of het handhaven van het bedrijfsmodel waarin het kunnen geven van winstdeling essentieel is, belemmeren. Deze risico's worden vooral ondervangen door een gedegen strategieproces. Dit proces wordt begeleid door externe consultants, waarop de rvc toezicht houdt. Bij de implementatie worden business cases gehanteerd om de benodigde investeringen te toetsen en beheersbaar te houden. Daarnaast wordt in de jaarlijkse ORSA geanalyseerd welke risico's een potentiële bedreiging vormen voor de continuïteit van DELA Groep. Uit stresstesten bleek dat de solvabiliteitspositie robuust is, maar dat DELA Groep gevoelig is voor scenario's met een lage

rente en een lage inflatie. Indien nodig worden voorbereidende maatregelen getroffen of andere keuzes gemaakt. De belangrijkste randvoorwaarden en maatregelen zijn uitgewerkt in het kapitaalbeleid dat jaarlijks geëvalueerd wordt. Het risico wordt derhalve als beperkt ervaren en hiervoor hoeft geen aanvullend kapitaal aangehouden te worden.

De externe ontwikkelingen die impact kunnen hebben op de strategie worden continu gemonitord en meegenomen in het lopende strategieproces.

4.2.7.2 Reputatierisico

Het reputatierisico is het risico op schade door reputatieverlies. Het reputatierisico wordt beheerst door het actief invulling geven aan reputatiemanagement, met als belangrijke pijler het incidentenmanagement. Hierbij worden mogelijke reputatierisico's en de bijbehorende uitstralingseffecten tijdig geïdentificeerd en eventuele managementacties tijdig in gang gezet. Ook zijn de ondernemingscultuur en gewenste toon aan de top belangrijke pijlers om dit risico te mitigeren, ondersteund door opleidingsprogramma's, de administratieve organisatie en interne beheersing. Het risico wordt daarom als beperkt ervaren en hiervoor hoeft geen aanvullend kapitaal aangehouden te worden.

4.2.7.3 Uitvaartkosteninflatie

Het standaardmodel bevat geen uitvaartkosteninflatierisico. Hoewel dit inflatierisico het risico van de polishouders is, is dit risico toch van belang aangezien een stijging van de uitvaartkosten direct leidt tot een premiestijging. DELA Groep streeft naar een goede dienstverlening aan leden tegen een zo laag mogelijke premie. In de ORSA wordt hier dan ook specifiek aandacht aan besteed. DELA Groep heeft in enige mate invloed op de ontwikkeling van de uitvaartkosteninflatie en volgt de ontwikkeling van de uitvaartkosteninflatie nauwgezet gedurende het jaar.

4.2.7.4 Duurzaamheidsrisico

Onder het duurzaamheidsrisico valt onder andere het risico van klimaatwijzigingen. DELA Groep wordt hier zowel direct mee geconfronteerd als indirect via haar beleggingen. In 2022 is de impact van klimaatrisico's wederom nader geanalyseerd in de ORSA. De risico's die klimaatverandering met zich meebrengt, hebben beperkte invloed op de dekkinggraad, premiestijging en solvabiliteit. Bij de inprijzing van klimaatgerelateerde risico's zien we dat de dekkinggraad langer laag blijft en de premiestijging hoger is dan in het basisscenario. De solvabiliteit blijft in de verschillende klimaatscenario's overeind.

4.2.7.5 Financiële verslaggevingsrisico

Daarnaast heeft DELA Groep te maken met het financiële verslaggevingsrisico. Dit is het risico dat de financiële en niet-financiële rapportages van de onderneming substantieel onjuiste of onvolledige informatie bevatten. Tevens betreft dit het risico dat interne en externe belanghebbenden niet tijdig kennis kunnen nemen van de rapportages. Dit risico wordt binnen DELA Groep onder andere beheerst door maatregelen en procedures die in verschillende beleidsdocumenten zijn vastgelegd en in praktijk worden gebracht, zoals het Beleid externe verslaggeving volgens de richtlijnen van de Jaarverslaggeving (RJ) en het Beleid inzake openbaarmaking SFCR en rapportages aan de toezichthouder.

5. Toelichting op de balans

5.1 Immateriële activa

Verloop

Bedragen x € 1.000	2022	2021
Boekwaarde per 1 januari	140.940	85.916
Investeringen	17.572	23.301
Desinvesteringen	-	-5.344
Afwaarderingen	-16.377	-14.728
Verwerving als gevolg van acquisities	6.123	58.346
Afschrijvingen	-13.348	-6.551
Boekwaarde per 31 december	134.910	140.940

Immateriële vaste activa, cumulatief

Bedragen x € 1.000	31-12-2022	31-12-2021
Verrijingsprijzen	355.730	332.035
Cumulatieve waardeverminderingen en afschrijvingen	-220.820	-191.095
Boekwaarde per 31 december	134.910	140.940

Immateriële vaste activa, specificatie

Bedragen x € 1.000	Goodwill	Overgenomen verzekeringsportefeuilles	Software-systemen	Overig	Totaal
Boekwaarde 31-12-2021	92.276	10.221	33.808	4.635	140.940
Investeringen	-	-	17.572	-	17.572
Desinvesteringen	-	-	-	-	-
Afwaarderingen	-16.377	-	-	-	-16.377
Afschrijvingen	-7.477	-610	-4.654	-607	-13.348
Acquisities	6.123	-	-	-	6.123
Boekwaarde 31-12-2022	74.545	9.611	46.726	4.028	134.910

De investeringen gedurende het boekjaar 2022 hebben betrekking op investeringen in meerdere softwaresystemen. De acquisities in 2022 betreffen overnames in Belgische uitvaartactiviteiten.

In 2022 heeft een impairment plaatsgevonden op de goodwillpositie van Nederlandse en Belgische overgenomen uitvaartactiviteiten. Dit heeft geresulteerd in een afwaardering van € 16,4 miljoen. Reden is dat het vereiste rendementen zijn gestegen (hoofdzakelijk als gevolg van stijgende marktrente), waardoor het verwachte rendement niet langer toereikend is.

Per jaareinde ziet nog € 16,0 miljoen van de goodwillpositie toe op overgenomen Nederlandse en Belgische uitvaartactiviteiten. De waardering van deze goodwillpositie ultimo jaareinde is sterk afhankelijk van enerzijds het verwachte rendement alsmede ook de verwachte toekomstige exploitatieresultaten. Indien deze grootheden in de toekomst afwijken van de huidige inschattingen kan dit een effect hebben op de boekwaarde.

5.2 Beleggingen

DELA Groep beheert risicoposities met behulp van periodieke Asset & Liability Management (ALM)–studies met het doel op de lange termijn beleggingsresultaten te realiseren die de interestverplichtingen uit hoofde van verzekeringscontracten en deposito's overtreffen en daarnaast de winstdelingambities waarmaken. De belangrijkste beleggingsdoelstelling in het verzekeringsbedrijf is de maximalisatie van het beleggingsrendement binnen het toegestane risicokader.

5.2.1 Onroerende zaken

Verloop

Bedragen x € 1.000	2022	2021
Boekwaarde per 1 januari	672.637	642.785
Investeringen	22.137	18.764
Herwaarderingen	-43.216	-31.399
Desinvesteringen	-129.669	-102.345
Verwerving als gevolg van acquisitie	-	144.832
Boekwaarde per 31 december	521.889	672.637
Verkrijgingsprijzen	338.142	445.674
Cumulatieve waardemutaties	183.747	226.963
Boekwaarde per 31 december	521.889	672.637

Onroerende zaken betreffen investeringen in direct vastgoed. Op de balans van DELA Groep zijn geen vastgoedbeleggingen opgenomen vanuit operationele leasing waarbij DELA Groep de lessee is. Om een betere geografische spreiding van vastgoedbeleggingen te bewerkstelligen zijn sinds enkele jaren delen van de vastgoedportefeuille verkocht en is er geïnvesteerd in internationale vastgoedfondsen (beleggingscategorie: vastgoedfondsen). De waardering van het vastgoed (excl. crematoria) dat ultimo 2022 nog in de portefeuille zit, is in 2022 met circa 4 procent in waarde gedaald. De markthuur daalde voor deze assets met ongeveer 4,3 procent. Ultimo 2022 bedroeg de totale waarde van deze portefeuille 14,4 keer de markthuur (2021: 14,3 keer).

Over de desinvesteringen is een positief resultaat van € 7.772 gerealiseerd. Het verkoopresultaat wordt bepaald door het verschil tussen de nettoverkoopopbrengst en de waardering op de balans per verkoopdatum.

De overige onroerende zaken bevat geen activa die niet aan de bedrijfsactiviteiten dienstbaar zijn.

In het volgende overzicht is een verdeling van onroerende zaken naar soort weergegeven.

Onroerende zaken, specificatie

Bedragen x € 1.000	31-12-2022	31-12-2021
Winkels (-/- milieuvoorziening)	152.096	260.172
Woningen	6.085	18.298
Crematoria	299.234	328.607
Kantoren	35.051	35.890
Parkeren	3.410	3.570
Overig	26.013	26.100
Totaal	521.889	672.637

De beleggingen in winkels bestaan hoofdzakelijk uit winkelpanden op A-1 locaties en winkelcentra verspreid over Nederland.

Overige onroerende zaken hebben betrekking op DomusDELA. De fair value van DomusDELA Vastgoed en Klooster wordt de eerste 5 jaar gewaardeerd op basis van de stichtingskosten aangezien deze periode als opstartfase aangemerkt wordt.

Per 31-12-2022 had van de onroerende zaken € 8,510 betrekking op crematoria in ontwikkeling. Bij de waardering van vastgoed in ontwikkeling is geen rekening gehouden met eigen ontwikkelingskosten, overige indirecte kosten en rente.

Onroerende zaken, bedragen in resultatenrekening

Bedragen x € 1.000	2022	2021
Huurinkomsten	44.972	46.743
Overige baten en lasten	-37.898	-41.392
Exploitatiekosten	-13.922	-10.309
Totaal	-6.848	-4.958

De huurcontracten voor commercieel vastgoed worden opgesteld op basis van ROZ-model 2012. 93 procent van de contracten heeft een looptijd en wordt automatisch verlengd. Circa 59 procent van de contracten met looptijd heeft een verlengingsregel van 5 jaar, overige contracten hebben diverse looptijden (meestal 1 of 3 jaar). 7 procent van de contracten loopt voor onbepaalde tijd, op ieder moment opzegbaar met inachtneming van een opzegtermijn van een jaar. Er zijn geen koopopties opgenomen in de contracten.

De negatieve Overige baten en lasten komen voornamelijk voort uit een ongerealiseerde waardedaling van de onroerende zaken, dit is onderdeel van de beleggingsopbrengsten.

DELA Groep heeft aangaande leegstand een beperkte omvang aan exploitatiekosten.

Contractuele verplichtingen per balansdatum

Bedragen x € 1.000	31-12-2022	31-12-2021
Voor nieuwbouw	2.210	-
Voor herontwikkeling	-	-
Totaal	2.210	-

In de waardebeoordeling van onroerende zaken zijn schattingen opgenomen. Daarom bestaat er een mate van onzekerheid in de waardering en dient er bij de waardering altijd met een bandbreedte rekening gehouden te worden. De nauwkeurigheid van een taxatie van een courant object wordt geacht te liggen binnen een bandbreedte van 10 procent (+ / -) van de waarde. Hieronder wordt de waarderingmethode per categorie onroerende zaak toegelicht.

Waarderingsmethode van winkels, woningen, kantoren en parkeren

De waardering van de onroerende zaken wordt onder meer gebaseerd op beschikbare marktgegevens en wordt samengesteld door externe taxateurs. De taxaties worden uitgevoerd conform RICS Taxatiestandaarden en conform het reglement van de NRVT. Zowel de RICS Taxatiestandaarden als het reglement van de NRVT voldoen aan de "International Valuation Standards" en derhalve voldoen de taxaties hier ook aan. De methode is afhankelijk van het type vastgoed. In de vastgoedportefeuille is de BAR/NAR-methode, de huurwaardekapitalisatiemethode en de Discounted cashflow (DCF) methode gehanteerd. Minimaal één keer in de 3 jaar wordt de waarde door onafhankelijke, externe deskundigen vastgesteld door middel van een volledige taxatie (full valuation) op basis van onderhandse verkoopwaarde in verhuurde staat. In de tussenliggende jaren wordt de waarde gebaseerd op een hertaxatie die ook door de externe deskundigen wordt verricht. De gehele portefeuille is gewaardeerd door de externe taxateur CBRE. De taxateur beschikt over een ISAE3402 type II verklaring. De verantwoordelijke taxateurs zijn ingeschreven bij het NRVT. De gehanteerde disconteringsvoet ligt tussen de 2 procent en 7 procent, afhankelijk van de gehanteerde risico-opslag die per complex wordt vastgesteld. De Gross initial yield ligt tussen 3,6 procent en 13 procent. Indien er definitieve en onvoorwaardelijke overeenstemming is over de verkoop van een onroerende zaak wordt deze gewaardeerd tegen de overeengekomen koopsom.

Winkels

Voor het bepalen van de actuele waarde van de winkels zijn de volgende berekeningsmethoden gehanteerd: de huurwaardekapitalisatiemethode of de DCF-methode. De taxateur maakt een afweging met welke methode hij het best de waarde kan bepalen. Bij winkels wordt voornamelijk de huurwaardekapitalisatiemethode gehanteerd, bij winkelcentra voornamelijk de DCF-methode. Bij de huurwaardekapitalisatiemethode wordt de actuele waarde bepaald aan de hand van de brutomarkthuurlaai van de verhuurbare vloeroppervlakten van de gebouwen en/of terreinen, verminderd met onroerende zaak gebonden zakelijke en andere lasten en gerelateerd aan een onder de huidige marktomstandigheden reëel geacht nettorendement.

Woningen

Voor de bepaling van de actuele waarde van de woningen wordt de DCF-methode gebruikt. Bij deze berekening wordt uitgegaan van een rendement gedurende een beschouwperiode van 10 jaar. De cashflows bestaan uit huurinkomsten verminderd met onroerende zaak gebonden zakelijke en andere lasten.

Parkeren en kantoren

Voor parkeren (parkeergarages/-terreinen) en kantoren is het in de markt gangbaar om deze objecten te waarderen op basis van de inkomstenbenadering en de vergelijkingsmethodiek. Derhalve is de waardering tot stand gekomen door middel van een gecombineerde BAR/NAR-DCF rekenmethodiek.

Waarderingsmethode van crematoria

Crematoria worden gewaardeerd tegen de actuele waarde op balansdatum. Voor de bepaling van deze actuele waarde wordt bij crematoria ouder dan 5 jaar de DCF-methode en huurwaardekapitalisatiemethode gebruikt. De gehanteerde discount rates zijn marktconform en liggen tussen 9,3 procent en 10,3 procent. Minimaal één keer in de 5 jaar wordt de waarde door onafhankelijke, externe deskundigen vastgesteld. In de tussenliggende jaren wordt de actuele waarde intern vastgesteld. Het extern waarderen vindt roulerend in de tijd over de portefeuille plaats, waardoor jaarlijks altijd een gedeelte van de portefeuille door een onafhankelijke, externe deskundigen is vastgesteld.

De crematoria jonger dan 5 jaar worden gewaardeerd op basis van de stichtingskosten, aangezien deze periode als opstartfase aangemerkt wordt. Daarnaast wordt jaarlijks met een intern rekenmodel getoetst of er een bijzondere waardevermindering moet plaatsvinden.

Door het gebrek aan actuele transacties in de markt die gebruikt kunnen worden om het taxatieproces te valideren, heeft het taxeren van onroerende zaken een aanzienlijk verhoogde graad van onzekerheid. In geval er sprake is van verkooptransacties in de periode waarin de jaarrekening wordt opgemaakt waarbij er afwijkingen zijn tussen de verkoopwaarde en de taxatiewaarde, vindt waardering van de onroerende zaak plaats tegen de gerealiseerde verkoopwaarde. Verkoopresultaten en waardeveranderingen van op marktwaarde gewaardeerde onroerende zaken worden verwerkt in de resultatenrekening. Via de resultatenrekening worden deze waardeveranderingen, mits deze (op pandniveau) cumulatief positief zijn, verwerkt in de herwaarderingsreserve waarbij met latente belastingen rekening wordt gehouden. Hierbij wordt rekening gehouden met de oorspronkelijke kostprijs waarbij geen correctie wordt gemaakt voor afschrijvingen.

5.2.2 Deelnemingen

Specificatie

<i>Bedragen x € 1.000</i>	Aandeel in geplaatst kapitaal	31-12-2022	31-12-2021
- Société d'étude et de Service pour la Crémation N.V., Rue des Nutons 329, Charleroi	35%	1.242	594
- Stoppelenburg B.V., Populierenlaan 122a, Krimpen aan den IJssel	20%	712	658
- Neo Joule B.V., Sintelstraat 27, Maasbracht	18%	1.400	1.400
- The Right Meal B.V., Melkpad 49, Hilversum	16%	275	275
- Salarise B.V., Hoofdstraat 244, Driebergen-Rijsenburg	25%	657	910
- Jelsumerhof Beheer B.V., Sem Dresdenstraat 2A, Leeuwarden	25%	178	162
Totaal		4.464	3.999

Deelnemingen, verloop

<i>Bedragen x € 1.000</i>	2022	2021
Boekwaarde per 1 januari	3.999	2.038
Verwerving als gevolg van acquisities	-	155
Investerings	-	1.793
Resultaat deelneming	515	13
Dividenduitkeringen	-50	-
Boekwaarde per 31 december	4.464	3.999

- DELA Funerals Assistance 1 BVBA heeft een 35% belang in Société d'étude et de Service pour la Crémation N.V., een crematorium;
- DELA Uitvaartverzorging N.V. heeft een 20% belang in Stoppelenburg B.V., een uitvaartonderneming;
- DELA Holding N.V. heeft een 18,4% belang in deelneming Neo Joule B.V. Neo Joule B.V. is opgericht voor onderzoek naar andere crematiemethoden;
- Voor Elkaar Holding N.V. heeft een 16,2% belang in The Right Meal B.V. The Right Meal B.V. biedt persoonlijk voedingsadvies en begeleiding afgestemd op ziekte en behandeling, smaak en leefsituatie;
- Voor Elkaar Holding N.V. heeft een 25% belang in Salarise B.V. Salarise B.V. is een Peer-to-Peer leningsplatform, dat aantrekkelijke aflosbare leningen aanbiedt en oversluit voor mensen met een salaris in dienstverband. DELA Holding N.V. heeft opties om het belang in stappen uit te breiden naar 100%;
- DELA Uitvaartverzorging N.V. heeft een belang van 25% in Jelsumerhof Beheer B.V. Jelsumerhof Beheer B.V. is een uitvaartonderneming.

5.2.3 Overige financiële beleggingen

Verloop

<i>Bedragen x € 1.000</i>	Boekwaarde 31-12-2021	Aankopen	Verkopen en aflossingen	Herwaarde- ring en andere mutaties	Boekwaarde 31-12-2022
Aandelen en andere niet-vastrentende waardepapieren	2.968.913	980.831	-1.723.936	-433.691	1.792.117
Obligaties en andere vastrentende waardepapieren	2.695.781	1.513.140	-1.515.539	-467.112	2.226.270
Derivaten	-	-	-	64.574	64.574
Hypothecaire leningen	192.457	1.997	-30.358	-217	163.879
Overige leningen	359.668	66.201	-121.219	-61.372	243.278
Vastgoedfondsen	1.345.465	516.402	-	29.191	1.891.058
Infrastructuurfondsen	554.968	397.641	-	50.048	1.002.657
Land- en bosbouwfondsen	-	104.346	-	-660	103.686
Hypotheekfondsen	209.616	147.673	-	-58.310	298.979
Beleggingen in liquide middelen	64.057	-	-	8.610	72.667
Andere financiële beleggingen	12.644	288	-	-2.038	10.894
Totaal	8.403.569	3.728.519	-3.391.052	-870.977	7.870.059

Overige financiële beleggingen, overige waarderingen

<i>Bedragen x € 1.000</i>	Balans- waarde	Kostprijs	Markt- waarde
Aandelen en andere niet-vastrentende waardepapieren	1.792.117	1.676.001	1.792.117
Obligaties en andere vastrentende waardepapieren	2.226.270	2.512.815	2.226.270
Derivaten	64.574	-	64.574
Hypothecaire leningen	163.879	357.847	157.351
Overige leningen	243.278	260.165	243.278
Vastgoedfondsen	1.891.058	1.609.322	1.891.058
Infrastructuurfondsen	1.002.657	900.195	1.002.657
Land- en bosbouwfondsen	103.686	104.346	103.686
Hypotheekfondsen	298.979	354.389	298.979
Beleggingen in liquide middelen	72.667	72.667	72.667
Andere financiële beleggingen	10.894	10.894	10.894
Totaal	7.870.059	7.858.641	7.863.531

Aandelen en obligaties

Alle aandelen en obligaties zijn beursgenoteerd.

De modified duration is een maat voor de rentegevoeligheid. De modified duration van de obligaties en andere leningen bedraagt gemiddeld 6,1.

Aandelen, geografisch verdeeld

<i>Bedragen x € 1.000</i>	31-12-2022	31-12-2021
Azië-Pacific	33,4%	35,1%
Europa	25,9%	29,7%
Noord-Amerika	34,4%	32,4%
Latijns-Amerika	3,7%	1,6%
Midden-Oosten	2,7%	1,2%
Totaal	100,0%	100,0%

Aandelen, verdeling naar sector

<i>Bedragen x € 1.000</i>	31-12-2022	31-12-2021
Financiële instellingen	17,7%	18,2%
Informatie Technologie	15,9%	16,9%
Luxe consumentengoederen	11,9%	13,0%
Industrie	11,2%	10,8%
Gezondheidszorg	10,3%	9,8%
Consumptiegoederen	8,6%	7,7%
Communicatiediensten	6,5%	7,2%
Grondstoffen	6,2%	6,4%
Energie	5,7%	3,9%
Vastgoed	3,0%	3,6%
Nutsbedrijven	3,0%	2,5%
Totaal	100,0%	100,0%

Vastrentende waardepapieren, verdeling naar rating

<i>Bedragen x € 1.000</i>	31-12-2022	31-12-2021
AAA	27,5%	13,9%
AA	13,2%	7,3%
A	6,5%	7,2%
BBB	17,6%	17,0%
< BBB	25,0%	23,2%
Overige	10,3%	31,4%
Totaal	100,0%	100,0%

Niet-afgedekte valutaposities

<i>Bedragen x € 1.000</i>	31-12-2022	31-12-2021
Hong Kong dollar	145.840	189.493
Amerikaanse dollar	142.483	343.411
Zuid-Koreaanse won	76.778	106.871
Braziliaanse real	65.481	58.632
Nieuwe Taiwanese dollar	64.138	108.403
Indiase roepie	56.616	65.641
Australische dollar	54.760	46.057
Zuid-Afrikaanse rand	51.704	46.133
Mexicaanse peso	51.645	44.386
Chinese Yuan	32.852	46.566
Zwitserse franc	32.012	69.690
Indonesische rupiah	31.172	38.560
Canadese dollar	30.455	48.485
Thaise baht	29.125	21.717
Maleisische ringgit	25.007	17.678
Overig	196.603	399.205
Totaal	1.086.671	1.650.928

Derivaten

De waardering van de derivaten (valutatermijn contracten) vindt plaats op basis van de 'mark-to-model' benadering. De gemiddelde resterende looptijd van deze contracten bedraagt 2 maanden. Per 31 december 2021 waren ook derivaten (valutatermijn contracten) aanwezig, maar was de waarde negatief waardoor deze aan de passivazijde onder de kortlopende schulden zijn geënclassificeerd.

Hypothecaire leningen

De hypothecaire leningen betreffen directe investeringen in hypotheekleningen, allen met NHG verstrekt. De actuele waarde van de hypothecaire leningen bedragen € 157.351. De actuele waarde van de onderpanden op de hypothecaire leningen bedraagt € 375.103 per eind 2022.

Overige leningen

Per 31 december 2022 kent € 3,5 miljoen van de leningen een vast rentepercentage. Voor deze lening is een zekerheid verworven middels pandrecht op alle uitstaande aandelen van de betreffende tegenpartij en een borgstelling ter hoogte van € 0,5 miljoen.

Vastgoedfondsen

De vastgoedfondsen zijn niet-beursgenoteerd. De waardering van de vastgoedfondsen betreft de reële waarde, waarbij de DCF-methode is gehanteerd. Deze waardering wordt van de fondsmanagers overgenomen en betreft de waarderingmethode die ook gebruikt wordt bij het verhandelen van eigendomsstukken. De waardering voldoet aan algemene aanvaardbare waarderingmethodes. Deze waardering wordt uitgevoerd door een externe taxateur/waardeerder. Van de meeste fondsen ontvangen wij een ISAE3402 Type II rapport of equivalent daarvan. De controleverklaring van de externe accountant bij de waardering of jaarrekening van de fondsen wordt voor een aantal fondsen pas ontvangen nadat de jaarrekening van DELA Groep is vastgesteld. Analyse heeft uitgewezen dat er voldoende zekerheid bestaat over de betrouwbaarheid van de door fondsmanagers verantwoorde waarderingen, er blijft echter in beperkte mate sprake van schattingsonzekerheden die van nature aanwezig zijn bij de door het fonds gehouden investeringen.

Infrastructuurfondsen en land- en bosbouwfondsen

De infrastructuurfondsen en land- en bosbouwfondsen zijn niet-beursgenoteerd. De waardering van de fondsen betreft de reële waarde en wordt van de fondsmanagers overgenomen. Bij waardering van de fondsen is de DCF-methode gehanteerd. Bij de waardering van de fondsen worden de lokale boekhoudstandaarden gehanteerd. Vastgesteld is dat deze standaarden slechts marginaal van elkaar afwijken. De waardering wordt uitgevoerd door een externe taxateur/waardeerder. We ontvangen van de meeste fondsen een ISAE3402 Type II rapport of equivalent daarvan. De controleverklaring van de externe accountant bij de waardering of jaarrekening van de fondsen wordt voor een aantal fondsen pas ontvangen nadat de jaarrekening van DELA Groep is vastgesteld. Analyse heeft uitgewezen dat er voldoende zekerheid bestaat over de betrouwbaarheid van de door fondsmanagers verantwoorde waarderingen, er blijft echter in beperkte mate sprake van schattingsonzekerheden die van nature aanwezig zijn bij de door het fonds gehouden investeringen.

Hypotheekfondsen

Het hypotheekfonds is niet-beursgenoteerd en bestaat uit investeringen in niet-NHG hypotheekleningen. De waardering van het hypotheekfonds betreft de reële waarde en wordt van de fondsmanagers overgenomen. Bij de waardering van het hypotheekfonds is de DCF-methode gehanteerd. Het fonds past lokale boekhoudstandaarden toe die door DELA geëvalueerd worden op toepasbaarheid binnen de DELA waarderinggrondslagen. De waardering wordt intern uitgevoerd en getoetst door de externe accountant van het fonds. We ontvangen een ISAE3402 Type II rapport daarvan. De controleverklaring van de externe accountant bij de jaarrekening van het fonds wordt ontvangen voordat de jaarrekening van DELA Groep is vastgesteld. Analyse heeft uitgewezen dat er voldoende zekerheid bestaat over de betrouwbaarheid van de verantwoorde waarderingen, er blijft echter in beperkte mate sprake van schattingsonzekerheden die van nature aanwezig zijn bij door het fonds gehouden investeringen.

Per balansdatum bedraagt de loan-to-value 66,7 procent (2021: 71,3 procent).

Beleggingen in liquide middelen

Beleggingen in liquide middelen hebben betrekking op vorderingen en schulden die direct verband houden met de beleggingsportefeuilles met een afgegeven mandaat aan de vermogensbeheerder. Het betreft met name geldposities in de verschillende FGR's (Fonds Gemene Rekening).

Overige financiële beleggingen

De onder de Overige financiële beleggingen opgenomen bedragen hebben betrekking op de kunstcollectie en belangen in niet-beursgenoteerde participatiemaatschappijen. De marktwaarde van participatiemaatschappijen is gebaseerd op de DCF-methode. De kunstcollectie is tegen kostprijs of lagere marktwaarde gewaardeerd. Ultimo 2022 bedraagt deze € 2,8 miljoen (2021: € 3,5 miljoen).

Securities lending

DELA Groep leent aandelen en obligaties uit. Om het risico voor DELA Groep te beperken, dienen de leners hiervoor onderpand (collateral) te storten. Hierbij is cash-collateral niet toegestaan en aan de lenende partijen worden strenge eisen gesteld. Om het risico verder te beperken worden de volgende aanvullende restricties opgelegd:

- alleen tegenpartijen met een rating van minimaal A- volgens S&P;
- onderpand alleen staatsobligaties van OECD-landen met een rating van minimaal AA- volgens S&P;
- de marktwaarde van het onderpand dient minimaal 102 procent te bedragen van de marktwaarde van de uitgeleende effecten;
- aandelen op onze engagementlijst worden niet uitgeleend. Engagement is het proces waarbij actief gebruik gemaakt wordt van rechten als aandeelhouder.

De marktwaarde van de uitgeleende stukken per 31-12-2022 bedraagt € 518,6 miljoen (2021: € 364,1 miljoen). De waarde van het onderpand bedraagt € 536,2 miljoen (2021: € 376,2 miljoen).

5.3 Vorderingen

Specificatie

<i>Bedragen x € 1.000</i>	31-12-2022	31-12-2021
Latente belastingvorderingen	90.733	-
Vennootschapsbelasting	40.757	43.255
Belastingen en premies sociale verzekeringen	11.185	13.361
Leningen u/g bestuur	107	250
Debiteuren	17.541	20.640
Vorderingen uit verzekeren	-251	2.580
Overige vorderingen	31.195	7.125
Totaal	191.267	87.211

De overige vorderingen hebben een looptijd van korter dan een jaar, behalve de latente belastingvorderingen en de leningen u/g bestuur.

De overige vorderingen stijgen onder andere doordat per eind 2022 nog € 11,9 mln. wordt verwacht als gevolg van de verkoop van een aantal crematoria, wat in delen wordt betaald. De hoogte van deze vordering kan in de toekomst nog veranderen. Dit omdat toekomstige resultaten van de verkochte crematoria de definitieve verkoopprijs bepalen.

Op de latente belastingposities wordt saldering toegepast. In de tabel hieronder is een specificatie gegeven van de verschillende latente posities die gezamenlijk gepresenteerd zijn op de actiefzijde van de balans, waarbij als gevolg van saldering ook negatieve bedragen in zijn opgenomen.

Latente belastingvorderingen, specificatie

<i>Bedragen x € 1.000</i>	31-12-2022	31-12-2021
Inzake andere fiscale waardering van:		
- technische voorziening	109.308	-
- eerste kosten	38.222	-
- effecten	55.309	-
- onroerende zaken	-109.741	-
- overig	-2.365	-
Totaal	90.733	-

Als gevolg van de negatieve ontwikkelingen op de reële waarde van de beleggingen in boekjaar 2022 zijn de actieve latenties op de beleggingen toegenomen.

Van de totale latente belastingvorderingen wordt naar verwachting € 5.027 binnen één jaar verrekend.

Leningen u/g bestuur

De in artikel 2:383 lid 2 BW bedoelde hypothecaire lening aan een bestuurder bedraagt € 107 (2021: € 250). Van de lening aan de bestuurder is € 107 (2021: € 250) verstrekt tegen 3 procent. Deze lening moet door de betreffende bestuurder worden afgelost in het jaar waarin hij zijn functie neerlegt. In het boekjaar hebben aflossingen plaatsgevonden.

5.4 Overige activa

Onroerende zaken in eigen gebruik, verloop

Bedragen x € 1.000	2022	2021
Boekwaarde per 1 januari	99.580	68.808
Investeringen	3.752	7.506
Herwaarderings	-	-119
Verwerving als gevolg van acquisitie	45	28.894
Desinvesteringen	-2.457	-594
Afschrijvingen	-4.804	-4.997
Overige mutaties	-	82
Boekwaarde per 31 december	96.116	99.580
Aanschafwaarde	207.570	207.525
Cumulatieve waardemutaties	-111.454	-107.945
Boekwaarde per 31 december	96.116	99.580

Over de desinvesteringen is een boekverlies van € 22 gerealiseerd (2021: boekverlies € 101).

Overige vaste bedrijfsmiddelen, verloop

Bedragen x € 1.000	2022	2021
Boekwaarde per 1 januari	26.198	26.932
Investeringen	7.621	4.246
Verwerving als gevolg van acquisities	134	2.314
Desinvesteringen	-1.080	-949
Afschrijvingen	-6.848	-6.345
Boekwaarde per 31 december	26.025	26.198
Aanschafwaarde	155.344	156.777
Cumulatieve afschrijvingen	-129.319	-130.579
Boekwaarde per 31 december	26.025	26.198

Over de desinvesteringen is een boekverlies van € 330 gerealiseerd (2021: boekverlies € 3).

5.5 Groepsvermogen

Verloop

<i>Bedragen x € 1.000</i>	2022	2021
Boekwaarde per 1 januari	1.778.413	1.343.251
Resultaat na belastingen	-741.101	434.881
Overige waardemutaties	270	281
Boekwaarde per 31 december	1.037.582	1.778.413

Het totaalresultaat over het boekjaar bedraagt - € 740.831.

5.6 Aandeel derden

Verloop

<i>Bedragen x € 1.000</i>	2022	2021
Boekwaarde per 1 januari	3.229	3.211
Resultaat na belastingen	-177	-195
Overige mutaties	112	213
Boekwaarde per 31 december	3.164	3.229

5.7 Solvabiliteit

DELA Groep bepaalt de solvabiliteit op basis van Solvency II. Dat zijn Europese rekenregels waarbij voor het bepalen van de solvabiliteit rekening wordt gehouden met de risico's die in de balans van de verzekeraar zijn opgenomen. DELA Groep hanteert het zogeheten standaardmodel Solvency II voor haar berekeningen. Hierbij wordt uitgegaan van de door de Europese toezichthouder EIOPA gepubliceerde rentetermijnstructuur (inclusief Ultimate Forward Rate) per ultimo 2022. Het minimaal noodzakelijk geachte solvabiliteitspercentage is intern vastgesteld op 150 procent.

Solvabiliteit (op basis van Solvency II-richtlijnen)

<i>Bedragen x € 1.000</i>	31-12-2022	31-12-2021
Vereiste solvabiliteit	1.216.049	847.537
Aanwezige solvabiliteit	2.751.276	1.996.018
Solvabiliteitsratio	226%	236%

Als gevolg van een onjuistheid in de modellering is er een modelaanpassing geweest waardoor de Solvency II-ratio per 31-12-2021 is bijgesteld naar 236%. Zie ook de toelichting bij paragraaf 4.1.1.

De Solvency II-ratio is op nagenoeg hetzelfde niveau als voorgaand jaar gebleven. Verschillende ontwikkelingen, zoals het negatieve beleggingsresultaat, de stijging van de rente maar ook een toename van de inflatie hebben tegengestelde effecten en deze heffen elkaar nagenoeg op.

Voor een nadere toelichting op de totstandkoming van de solvabiliteitsratio's wordt verwezen naar de SFCR-rapportage (solvabiliteit en financiële toestand) die gepubliceerd is op de website van DELA.

5.8 Voorzieningen

Verloop

<i>Bedragen x € 1.000</i>	Boekwaarde 31-12-2021	Dotatie	Onttrekking	Overige waardemutaties	Boekwaarde 31-12-2022
Voorziening latente belastingverplichtingen	191.876	30.791	-223.305	8.584	7.946
Voorziening pensioenen	66	-	-6	-	60
Voorziening ambtsjubilea	1.755	79	-511	-	1.323
Voorziening reorganisatie	12.625	1.738	-12.919	-1.444	-
Overige voorzieningen	563	224	-69	-416	302
Totaal	206.885	32.832	-236.810	6.724	9.631

De voorzieningen hebben een overwegend langlopend karakter.

Op de latente belastingposities wordt saldering toegepast. In de tabel hieronder is een specificatie gegeven van de verschillende latente posities die gezamenlijk gepresenteerd zijn op de passiefzijde van de balans, waarbij als gevolg van saldering ook negatieve bedragen in zijn opgenomen.

Latente belastingen, specificatie

<i>Bedragen x € 1.000</i>	31-12-2022	31-12-2021
Inzake andere fiscale waardering van:		
- technische voorziening	-	-138.482
- onroerende zaken	-348	152.939
- verliesverrekening voorgaande jaren	-16.625	-12.725
- eerste kosten	15.309	-23.240
- effecten	7.581	209.507
- overig	2.029	3.877
Totaal	7.946	191.876

5.9 Technische voorzieningen

Specificatie

<i>Bedragen x € 1.000</i>	31-12-2022	31-12-2021
Bruto technische voorzieningen	7.663.848	7.292.420
Herverzekingsdeel	-25.281	-23.630
Toegerekende acquisitiekosten	-106.833	-96.478
Totaal	7.531.734	7.172.312

Technische voorziening, verloop

<i>Bedragen x € 1.000</i>	2022	2021
Boekwaarde per 1 januari	7.172.311	5.154.718
- Uit premies	523.206	462.962
- Interest	178.840	160.075
- Winstdeling	43.654	5.844
- Uitkeringen	-201.332	-166.418
- Deelpremie voor overlijden	-175.760	-151.533
- Onttrekking voor kosten	-17.914	-13.477
- Overige mutaties	-898	-3.308
- Toegerekende acquisitiekosten	-10.355	-12.421
- Acquisitie	19.982	1.735.870
Boekwaarde per 31 december	7.531.734	7.172.312

Nagenoeg de totale technische voorziening is als langlopend te beschouwen. De modified duration betreft 35,2. De indexatievoorziening en de voorziening voor compensatie indexatietekort pakketpolissen als gevolg van de overname van Yarden maken onderdeel uit van de technische voorziening. De waarde van deze voorzieningen bedraagt per 31 december 2022 € 53,0 miljoen (2021: € 57,7 miljoen) respectievelijk € 21,7 miljoen (2021: € 22,4 miljoen). De afname van deze voorzieningen komt voornamelijk door het toekennen van indexatie aan polishouders van pakketverzekeringen respectievelijk het compenseren van indexatietekorten m.b.t. uitkeringen bij overlijden in 2022.

Het aandeel van herverzekeraars in de technische voorzieningen en de uitkeringen waartoe DELA Groep uit hoofde van haar herverzekeringscontracten gerechtigd is, worden in mindering gebracht op de bruto technische voorzieningen.

De voorzieningen voor het levenrisico zijn in beginsel gebaseerd op tariefgrondslagen en dat zijn doorgaans bevolkingssterfetafels, een vaste rekenrente en kostenparameters voor eerste en doorlopende kosten.

Financiële grootheden levensverzekeringen 2022

Bedragen x € 1.000	Jaarpremie	Verzekerd kapitaal	Opgebouwd saldo	Voorziening verzekeringsverplichtingen	Aantal verzekerden
Uitvaartverzekering	589.388	28.904.875	-	7.100.925	4.928.579
Spaarverzekering	43.465	506.381	460.401	460.401	55.136
Overlijdensrisicoverzekering	57.527	43.558.706	-	102.522	505.747
Herverzekering	-	-	-	-25.281	-
Toegerekende acquisitiekosten	-	-	-	-106.833	-
Totaal	690.380	72.969.962	460.401	7.531.734	5.489.462

De toename van de jaarpremie en het verzekerd kapitaal komt mede doordat DELA Groep in 2022 een Duitse verzekeringsportefeuille heeft overgenomen.

Financiële grootheden levensverzekeringen 2021

Bedragen x € 1.000	Jaarpremie	Verzekerd kapitaal	Opgebouwd saldo	Voorziening verzekeringsverplichtingen	Aantal verzekerden
Uitvaartverzekering	520.610	26.807.901	-	6.806.756	4.881.135
Spaarverzekering	41.113	440.148	400.194	400.194	52.262
Overlijdensrisicoverzekering	53.438	41.429.648	-	85.469	366.694
Herverzekering	-	-	-	-23.630	-
Toegerekende acquisitiekosten	-	-	-	-96.478	-
Totaal	615.161	68.677.697	400.194	7.172.312	5.300.091

Toegerekende acquisitiekosten, verloop

Bedragen x € 1.000	2022	2021
Boekwaarde per 1 januari	96.478	84.057
Toegerekend	26.126	26.157
Afgeschreven	-15.771	-13.736
Boekwaarde per 31 december	106.833	96.478

Toerekening van acquisitiekosten heeft betrekking op betaalde provisies in België en Duitsland. Voor de Nederlandse verzekeringsportefeuille vindt alleen nog afschrijving plaats op betaalde provisie van voor 1 januari 2013.

5.10 Toereikendheidstoets

De toereikendheidstoets betreft een toets van de technische voorziening waarbij wordt aangetoond dat deze toereikend is om met een grote mate van zekerheid aan de verplichtingen jegens polishouders te kunnen voldoen. De toets houdt in dat de balansvoorziening verminderd met hiermee verband houdende toegerekende acquisitiekosten en immateriële activa wordt vergeleken met een voorziening die rekening houdt met actuele inschattingen van alle toekomstige kasstromen en met toekomstige ontwikkelingen. In deze kasstromen is de winstdeling en premiemaatregel begrepen. Bij deze actuele schatting zijn onzekerheidsmarges in acht genomen zoals voorgeschreven in Richtlijn 605 van de Raad voor de Jaarverslaggeving.

Indien deze actuele schatting lager uitkomt dan de aanwezige technische voorziening, kan gesteld worden dat de aanwezige balansvoorziening toereikend is om de toekomstige verplichtingen jegens de polishouders te voldoen.

Jaarlijks wordt deze toereikendheidstoets op de totale portefeuille verzekeringsverplichtingen uitgevoerd. Een eventueel tekort wordt onmiddellijk ten laste van de resultatenrekening gebracht door in eerste instantie de toekomstige winstmarges in overgenomen portefeuilles af te boeken, eventueel gevolgd door een afboeking van de toegerekende acquisitiekosten en vervolgens voor zover noodzakelijk een aanvullende voorziening te treffen. Afboekingen op toegerekende acquisitiekosten of toekomstige winstmarges in overgenomen portefeuilles als gevolg van deze toets worden in latere jaren niet meer teruggenomen. In het verleden zijn er geen afboekingen geweest.

Veronderstellingen toereikendheidstoets

Disconteringsvoet	Gebaseerd op door EIOPA gepubliceerde rentetermijnstructuur, waarbij rekening is gehouden met de Ultimate Forward Rate (UFR) per 31 december 2022.
Winstdeling	Er is sprake van volledige winstdeling indien de dekkingsgraad, ofwel de marktwaarde van de beleggingen uitgedrukt in procenten van de marktwaarde van de reeds toegekende verplichtingen, hoger is dan 210 procent. Indien de dekkingsgraad 120 procent of lager is, dan is er geen winstdeling. Tussen 120 procent en 210 procent is de winstdeling naar evenredigheid.
Premiemaatregel	Indien zowel de 20-jaars swaprente volgens de hierboven omschreven rentetermijnstructuur lager is dan 1 procent en als de dekkingsgraad lager is dan 120 procent, wordt er een extra premieverhoging gevraagd. De extra premieverhoging bereikt de maximale waarde bij een rente van -1 procent.
Verwachte sterfte	Gebaseerd op de prognosetafel 2022 van het Koninklijk Actuariel Genootschap voor Nederland, de prognosetafel 2020 van het Instituut van de Actuarissen in België voor België en de sterftetafel 2008T van de Deutschen Aktuarvereinigung voor Duitsland. De sterftekansen uit deze bevolkingstabellen zijn gecorrigeerd op basis van portefeuillestatistieken.
Onnatuurlijk verval	Ervaringskansen per homogene risicogroep op basis van de eigen portefeuille.
Kosten	De kosten per dekking zijn voor zowel Nederland als België bepaald op basis van de begroting 2023 en beleggingskosten die passen bij de verwachte beleggingsmix in 2023.
Garanties	Reële waarde.

Als gevolg van een onjuistheid in de modellering is er een modelaanpassing geweest waardoor de overwaarde per einde 2021 bijgesteld is naar € 608 miljoen (inclusief VOBA en overwaarde hypotheken). Zie ook de toelichting bij paragraaf 4.1.1. Het totaal van de technische voorzieningen laat bij de uitgevoerde toereikendheidstoetsen per ultimo 2022 op actuele waarde een overwaarde van € 2.341 miljoen zien. Door de gestegen rente is de actuele waarde van de technische voorzieningen afgenomen, waardoor de overwaarde die blijkt uit de toereikendheidstoets is gestegen. De uitkomsten van de toereikendheidstoets zijn op het niveau van DELA Natura- en levensverzekeringen N.V. (inclusief het Belgische en Duitse bijkantoor) uitgevoerd.

5.11 Langlopende schulden

Specificatie

Bedragen x € 1.000	31-12-2022	31-12-2021
Depot herverzekeraars	18.462	17.359
Depositofonds	139.941	141.548
Geldleningen o/g extern lang	8.948	12.332
Overig	1.208	-
Langlopende schulden	168.559	171.239

Onder de rubriek overig is een langlopende verplichting opgenomen vanuit een verlieslatend contract.

5.11.1 Depot herverzekeraars

De schulden aan herverzekeraars maken deel uit van een arrangement en hebben een langlopend karakter. De herverzekeraars zijn verplicht het herverzekerd belang in contanten bij de verzekeraars van DELA Groep te deponeren. Over het depot wordt een rente vergoed van 3 procent tot 4,5 procent per jaar (2021: 3 procent tot 4,5 procent).

Depot herverzekeraars, verloop

Bedragen x € 1.000	2022	2021
Stand per 1 januari	17.359	16.179
Ontvangen stortingen	1.103	1.180
Boekwaarde per 31 december	18.462	17.359

5.11.2 Depositofonds

Dit betreft stortingen door cliënten ten behoeve van de toekomstige verzorging van de uitvaart. Deze deposito's worden uitgekeerd bij overlijden. Hierdoor heeft deze post een overwegend langlopend karakter.

Schulden uit hoofde van het depositofonds, verloop

Bedragen x € 1.000	2022	2021
Stand per 1 januari	141.547	137.111
Bijgeschreven rente	3.756	3.549
Ontvangen stortingen	5.346	3.784
Afkopen	-744	-1.139
Verwerving als gevolg van acquisities	-	7.419
Uitkeringen	-9.964	-9.176
Boekwaarde per 31 december	139.941	141.548

De rentevergoeding over het DELA depositofonds wordt jaarlijks gebaseerd op de ECB-depositorente per 31 december van het betreffende jaar plus 0,75 procent, met een minimumvergoeding van 1,5 procent tot 3,0 procent per jaar afhankelijk van ingangsdatum en het ingelegde bedrag.

Vanuit de overname van Yarden in 2021 is ook een depositofonds overgenomen (verantwoord onder 'Verwerving als gevolg van acquisitie'). De rentevergoeding voor deze deposito's bedroeg in 2022 0,01 procent (2021: 0,01 procent).

5.11.3 Geldleningen

Het betreft leningen die door dochterondernemingen aangegaan zijn. De van toepassing zijnde rentepercentages variëren van 1 procent tot 2 procent.

Geldleningen, verloop

<i>Bedragen x € 1.000</i>	2022	2021
Stand per 1 januari	12.332	10.008
Verwerving als gevolg van acquisities	74	25.508
Aflossingen	-3.458	-23.184
Boekwaarde per 31 december	8.948	12.332

Van de geldleningen heeft € 303 een looptijd korter dan een jaar, € 1.153 een looptijd tussen 1 en 5 jaar en € 7.492 een looptijd langer dan 5 jaar.

5.12 Kortlopende schulden**Specificatie**

<i>Bedragen x € 1.000</i>	31-12-2022	31-12-2021
Vooruitontvangen premies	68.371	68.012
Crediteuren	9.229	23.732
Vennootschapsbelasting	26.371	103.714
Overige belastingen en sociale lasten	4.435	13.316
Nog te betalen uitkeringen	67.796	58.347
Kortlopend deel langlopende schulden	98	72
Afgeleide financiële instrumenten	-	40.841
Overige schulden en overlopende passiva	58.335	40.343
Boekwaarde per 31 december	234.635	348.377

Afgeleide financiële instrumenten

Onder afgeleide financiële instrumenten zijn per 31 december 2021 valutatermijncontracten opgenomen. Per 31 december 2022 zijn ook derivaten (valutatermijn contracten) aanwezig, maar daarvan is de waarde positief waardoor deze aan de activazijde onder de overige beleggingen zijn geïnclassificeerd.

Grafonderhoud (inbegrepen in de post Overige schulden en overlopende passiva)

De overlopende post (groot € 7.252) wordt bepaald op basis van de vooruitontvangen opbrengsten uit hoofde van afgesloten onderhoudsovereenkomsten inzake het onderhoud van grafmonumenten en het verwachte toekomstige verlies van de op balansdatum afgesloten onderhoudscontracten. Oude contracten worden gedurende een looptijd van 15 jaar lineair afgeschreven. Nieuwe contracten worden afgeschreven in overeenstemming met de looptijd van het contract.

5.13 Niet in de balans opgenomen activa en verplichtingen**5.13.1 Lightyear - Atlas Technologies B.V.**

DELA Groep heeft een converteerbare lening met looptijd tot 1 juli 2024 aangaan met Lightyear - Atlas Technologies B.V. ter grootte van € 30 miljoen met een rentepercentage van 6% per jaar. Er is bij deze lening zekerheid verworven middels pandrecht op de IP-portefeuille (octrooien en dergelijke). Echter op 27 januari 2023 is Atlas Technologies B.V. failliet verklaard. Het faillissement is op het moment van opmaken van de jaarrekening in afwikkeling.

Het bedrijf maakt in afgeslankte vorm een doorstart. De lening is daarbij omgezet in een aandelenbelang in een nieuw op te richten onderneming. De huidige situatie kent een dermate vorm van onzekerheid dat op basis van de actuele situatie waar de onderneming zich in bevindt een reële waardering hiervan niet op betrouwbare wijze kan worden gemaakt. Gevolg is dat niet voldaan kan worden aan de verwerkingscriteria van een activa in de jaarrekening, omdat gesteld is dat de waarde van een activa betrouwbaar dient te worden vastgesteld. Om deze reden is deze activa niet opgenomen op de balans per 31 december 2022.

5.13.2 Aansprakelijkheidsstelling

Door DELA coöperatie is ten behoeve van de meeste in de consolidatie betrokken dochterondernemingen een aansprakelijkheidsstelling afgegeven zoals bedoeld in artikel 2:403 BW. De betreffende dochterondernemingen zijn opgenomen in paragraaf 1.2.

5.13.3 Garantiestelling terrorisme

Uit hoofde van de deelname aan de collectieve verzekering van de Nederlandse Herverzekeringsmaatschappij voor Terrorismeschaden N.V. bestaat een voorwaardelijke verplichting van terreurschaden voor een bedrag van maximaal € 2,1 miljoen. Er heeft zich in het boekjaar geen terreurschade binnen deze overeenkomst voorgedaan.

5.13.4 Bankgaranties

Binnen DELA Groep zijn in totaal voor € 0,2 miljoen aan bankgaranties afgegeven. Hoofdzakelijk zijn deze afgegeven bij huurcontracten met externe partijen.

5.13.5 Meerjarige financiële verplichtingen

Specificatie

<i>Bedragen x € 1.000</i>	Korter dan één jaar	Tussen één en vijf jaar	Langer dan vijf jaar
Huurverplichtingen	4.660	14.066	3.942
Leaseverplichtingen	4.015	6.873	1

5.13.6 Kredietfaciliteiten

DELA Groep heeft een kredietfaciliteit bij Northern Trust met een maximum van € 100 miljoen of 10 procent van de waarde van de effecten die in bewaring zijn gegeven. Het onderpand bestaat dan ook uit de effecten die bij Northern Trust in bewaring liggen. Het verschuldigde rentepercentage betreft het ESTER-rentetarief plus een opslag van 1,25 procent.

DELA Groep heeft een kredietfaciliteit bij Rabobank met een maximum van € 4 miljoen. Het verschuldigde rentepercentage betreft het EONIA-rentetarief plus een opslag van 1,6 procent.

5.13.7 Investeringsverplichting

DELA Groep is in 2022 met een tegenpartij overeengekomen om € 100 miljoen te investeren in vastgoedfondsen. Ultimo 2022 zijn de resterende investeringsverplichtingen met diverse tegenpartijen € 100 miljoen en \$ 62 miljoen (per balansdatum omgerekend € 58 miljoen).

In 2022 is DELA Groep geen nieuwe overeenkomsten aangegaan voor investeringen in infrastructuurfondsen. Ultimo 2022 zijn de resterende investeringsverplichtingen € 30 miljoen en \$ 80 miljoen (per balansdatum omgerekend € 74 miljoen).

Ultimo 2022 is de resterende investeringsverplichting in ASR Hypotheekfonds € 75 miljoen.

Tenslotte is DELA Groep in 2022 met een tegenpartij overeengekomen om € 100 miljoen te investeren in land- en bosbouwfondsen. Ultimo 2022 zijn de resterende investeringsverplichtingen € 131 miljoen en \$ 80 miljoen (per balansdatum omgerekend € 74 miljoen).

5.13.8 Toekomstige contractuele huurinkomsten

DELA Groep heeft uit hoofde van lopende huurovereenkomsten recht op toekomstige huuropbrengsten.

Toekomstige contractuele huurinkomsten

<i>Bedragen x € 1.000</i>	Korter dan één jaar	Tussen één en vijf jaar	Langer dan vijf jaar
Huurinkomsten	13.117	24.857	2.497

5.13.9 Fiscale eenheid

Binnen DELA Groep zijn fiscale eenheden opgericht voor de vennootschapsbelasting (VPB) en voor de omzetbelasting (OB) in zowel Nederland als België. Iedere vennootschap binnen de fiscale eenheid is hoofdelijk aansprakelijk voor de verschuldigde belastingen. In de tabel hieronder wordt de samenstelling van deze fiscale eenheden weergegeven.

Samenstelling fiscale eenheden

	VPB Nederland	OB Nederland	VPB België	OB België
DELA Coöperatie U.A.	Ja	Ja	Nee	Nee
DELA Holding N.V.	Ja	Ja	Nee	Nee
DELA Natura- en levensverzekeringen N.V.	Ja	Ja	Nee	Nee
DELA Vastgoed B.V.	Ja	Ja	Nee	Nee
DELA Hypotheken B.V.	Ja	Ja	Nee	Nee
DELA Crematoria Groep B.V.	Ja	Ja	Nee	Nee
DomusDELA Vastgoed B.V.	Ja	Ja	Nee	Nee
DomusDELA Klooster B.V.	Ja	Ja	Nee	Nee
DomusDELA Exploitatie B.V.	Ja	Ja	Nee	Nee
DELA Uitvaartverzorging N.V.	Ja	Ja	Nee	Nee
DELA Depositofonds B.V.	Ja	Ja	Nee	Nee
DELA US Investments B.V.	Ja	Ja	Nee	Nee
Begraafbeheer B.V.	Ja	Ja	Nee	Nee
DELA Depositary & Asset Management B.V.	Ja	Ja	Nee	Nee
Yarden Franchise B.V.	Ja	Ja	Nee	Nee
Voor Elkaar Holding B.V.	Ja	Ja	Nee	Nee
Fello B.V.	Ja	Ja	Nee	Nee
UNC Holding B.V.	Nee	Nee	Nee	Nee
Crematorium La Grande Suisse B.V.	Nee	Nee	Nee	Nee
Exploitatie crematorium La Grande Suisse B.V.	Nee	Nee	Nee	Nee
Begraafplaatsen & Crematorium Almere B.V.	Nee	Nee	Nee	Nee
Exploitatie Maatschappij Yarden - Eefting B.V.	Nee	Nee	Nee	Nee
Uitvaartcentrum Zwolle B.V.	Nee	Nee	Nee	Nee
Tempero B.V.	Nee	Nee	Nee	Nee
C.V.U. Uitvaartzorg B.V.	Nee	Nee	Nee	Nee
DELA Holding Belgium NV	Nee	Nee	Ja	Ja
Crematorium Brugge N.V.	Nee	Nee	Ja	Ja
Crematorium Vilvoorde N.V.	Nee	Nee	Ja	Ja
Hainaut Crémation SA	Nee	Nee	Nee	Ja
DELA Funerals Assistance 1 BVBA	Nee	Nee	Nee	Ja
DELA Natura-en levensverzekeringen N.V. filiaal België	Nee	Nee	Ja	Ja
DELA Vastgoed België N.V.	Nee	Nee	Nee	Ja
DELA Enterprise N.V.	Nee	Nee	Ja	Ja
DELA Investment Belgium N.V.	Nee	Nee	Ja	Nee

6. Toelichting op de resultatenrekening

6.1 Opbrengsten

Specificatie

Bedragen x € 1.000	2022	2021
Premieopbrengsten		
Premieopbrengsten Nederland	487.609	434.518
Premieopbrengsten België	146.089	136.258
Premieopbrengsten Duitsland	35.313	21.696
	669.011	592.472
Omzet uitvaartbedrijf		
Omzet uitvaartbedrijf Nederland	303.408	258.431
Omzet uitvaartbedrijf België	66.541	59.292
	369.949	317.723
Interne omzet	-178.173	-161.202
	191.776	156.521
Bruto beleggingsresultaat	-805.658	685.295
Overige omzet	39	3.236
Totaal	55.168	1.437.524

Van de totale premieopbrengsten in 2022 bestaat € 11,6 miljoen uit koopsommen (2021: € 15,4 miljoen).

6.2 Beleggingsresultaten

Gerealiseerde en ongerealiseerde netto beleggingsresultaten, specificatie 2022

Bedragen x € 1.000	Gerealiseerde winst	Gerealiseerd verlies	Ongerealiseerd resultaat	Beheerskosten	Totaal
Onroerende zaken (a)	24.639	-	-13.273	18.997	-7.631
Deelnemingen (b)	471	-44	-	-	515
Overige financiële beleggingen (c):					
- Aandelen en andere niet-vastrentende waardepapieren	453.644	203.652	-619.164	5.912	-375.084
- Obligaties en andere vastrentende waardepapieren	171.340	224.229	-364.846	4.003	-421.738
- Derivaten	73.925	304.021	105.416	436	-125.116
- Hypothecaire leningen	6.718	-	-	946	5.772
- Overige leningen	17.894	7.784	-24.712	1.149	-15.751
- Vastgoedfondsen	50.112	439	29.192	337	78.528
- Infrastructuurfondsen	28.528	-	50.048	242	78.334
- Land- en bosbouwfondsen	-	-	-660	-	-660
- Hypothekenfondsen	4.093	-304	-58.310	-	-53.913
- Andere financiële beleggingen	64	308	-692	3.787	-4.724
	806.318	740.129	-883.728	16.812	-834.351
Netto beleggingsresultaat (a) + (b) + (c)	831.428	740.085	-897.001	35.809	-841.467

Gerealiseerde en ongerealiseerde netto beleggingsresultaten, specificatie 2021

<i>Bedragen x € 1.000</i>	Gerealiseerde winst	Gerealiseerd verlies	Ongerealiseerd resultaat	Beheerskosten	Totaal
Onroerende zaken (a)	29.028	-	-26.234	21.054	-18.261
Deelnemingen (b)	13	-1	-	-	14
Overige financiële beleggingen (c):					
- Aandelen en andere niet-vastrentende waardepapieren	325.919	73.607	231.453	5.837	477.928
- Obligaties en andere vastrentende waardepapieren	359.457	69.446	-260.445	4.572	24.994
- Derivaten	59.452	117.143	-76.657	409	-134.757
- Hypothecaire leningen	8.374	-	-	701	7.673
- Overige leningen	20.526	2.171	7.457	1.310	24.502
- Vastgoedfondsen	29.376	608	157.890	2.422	184.236
- Infrastructuurfondsen	11.366	-	65.982	-965	78.313
- Hypothekenfondsen	448	-	2.900	-18	3.366
- Andere financiële beleggingen	2.070	15	-90	3.553	-1.588
	816.988	262.990	128.490	17.821	664.667
Netto beleggingsresultaat (a) + (b) + (c)	846.028	262.989	102.256	38.875	646.420

Ongerealiseerde resultaten geven de wijzigingen van de marktwaarde in het boekjaar weer van de beleggingen (inclusief valuta-effecten) die op balansdatum in bezit zijn. Alle overige beleggingsopbrengsten worden toegerekend aan de gerealiseerde beleggingsopbrengsten.

Directe en indirecte netto beleggingsresultaten, specificatie 2022

<i>Bedragen x € 1.000</i>	Direct	Indirect	Totaal
Onroerende zaken (a)	-2.130	-5.501	-7.631
Deelnemingen (b)	515	-	515
Overige financiële beleggingen (c):			
- Aandelen en andere niet-vastrentende waardepapieren	61.113	-436.197	-375.084
- Obligaties en andere vastrentende waardepapieren	81.707	-503.445	-421.738
- Derivaten	-436	-124.680	-125.116
- Hypothecaire leningen	5.772	-	5.772
- Overige leningen	14.198	-29.949	-15.751
- Vastgoedfondsen	49.720	28.808	78.528
- Infrastructuurfondsen	28.528	49.806	78.334
- Land- en bosbouwfondsen	-	-660	-660
- Hypothekenfondsen	4.402	-58.314	-53.912
- Andere financiële beleggingen	-1.843	-2.881	-4.724
	243.161	-1.077.512	-834.351
Netto beleggingsresultaat (a) + (b) + (c)	241.546	-1.083.013	-841.467

Directe en indirecte netto beleggingsresultaten, specificatie 2021

Bedragen x € 1.000	Direct	Indirect	Totaal
Onroerende zaken (a)	11.305	-29.565	-18.261
Deelnemingen (b)	14	-	14
Overige financiële beleggingen (c):			
- Aandelen en andere niet-vastrentende waardepapieren	53.757	424.171	477.928
- Obligaties en andere vastrentende waardepapieren	68.493	-43.499	24.994
- Derivaten	-409	-134.348	-134.757
- Hypothecaire leningen	7.673	-	7.673
- Overige leningen	13.620	10.882	24.502
- Vastgoedfondsen	29.350	154.886	184.236
- Infrastructuurfondsen	10.960	67.353	78.313
- Hypothekenfondsen	314	3.052	3.366
- Andere financiële beleggingen	-3.212	1.624	-1.588
	180.546	484.121	664.667
Netto beleggingsresultaat (a) + (b) + (c)	191.864	454.556	646.420

Onder directe beleggingsresultaten worden alle ontvangen rente, huur- en dividendopbrengsten verstaan minus alle beleggingskosten. Alle resultaten, zowel gerealiseerd als niet-gerealiseerd die ontstaan als gevolg van marktwaardemutaties, worden toegerekend aan de indirecte beleggingsopbrengsten.

6.3 Verzekeringstechnische lasten

Specificatie

Bedragen x € 1.000	2022	2021
Uitkering bij overlijden	64.813	36.575
Uitvaartkosten	133.807	131.208
Expiratie	4.028	3.230
Uitkering pensioenverzekeringen	11	12
Kapitaaluitkeringen	70.877	67.164
Uitkeringen royementen	312	288
Afkopen	36.012	23.995
Dotatie technische voorziening	306.142	288.104
Intercompany uitkeringen verzekeraar aan uitvaartbedrijf	-178.173	-161.202
Totaal	437.829	389.374

6.4 Acquisitiekosten

Specificatie

Bedragen x € 1.000	2022	2021
Directe acquisitiekosten	28.101	27.519
Toegerekende acquisitiekosten	-26.126	-25.961
Afschrijving acquisitiekosten	15.771	13.736
Totaal	17.746	15.294

De acquisitiekosten betreffen aan derden betaalde provisies.

6.5 Personeelskosten

Specificatie

Bedragen x € 1.000	2022	2021
Salarissen	133.630	113.589
Sociale lasten	25.672	19.506
Pensioenlasten	17.904	14.687
Uitbesteed werk	41.432	34.137
Overige personeelskosten	17.496	10.344
Totaal	236.134	192.263

6.6 Afschrijvingen op en overige waardeveranderingen van immateriële en materiële vaste activa

Specificatie

Bedragen x € 1.000	2022	2021
Afschrijvingen immateriële vaste activa	29.725	21.279
Afschrijvingen materiële vaste activa	11.652	11.342
Totaal	41.377	32.621

6.7 Overige bedrijfskosten

Specificatie

Bedragen x € 1.000	2022	2021
Gebouw en inventaris	22.548	23.451
Autokosten	8.705	6.663
ICT-kosten	31.467	25.486
Reclamekosten	24.331	23.023
Diensten door derden	28.473	20.691
Kantoorkosten	10.587	9.726
Incidentele baten	-16.168	-10.769
Incidentele lasten	4.710	1.595
Gift Stichting DELA Fonds	602	468
Overige kosten	299	462
Af: Activeren softwaresystemen	-11.545	-13.642
Totaal	104.009	87.154

De incidentele lasten bestaan uit de kosten voor het 85-jarig jubileum deels gecompenseerd met een verlaging van de lasten door de definitieve berekening van het pro rata BTW-percentage.

De incidentele baten betreft voornamelijk de vrijval van negatieve goodwill ten aanzien van de overname van de Monuta-portefeuille in Duitsland. De incidentele baten in 2021 betreffen naast terugontvangen BTW over voorgaande jaren ook het verkoopresultaat van crematorium Hasselt (€ 5,4 miljoen).

6.8 Beloning bestuurders en commissarissen

De bezoldiging van de bestuurders kent een vaste en een variabele component. De bestuurders ontvangen geen representatievergoeding noch aandelen of opties, echter de variabele beloning (maximaal 20 procent) wordt voor 60 procent onvoorwaardelijk uitgekeerd en voor 40 procent voorwaardelijk. Beide delen worden volledig in geld uitgekeerd. De retentieperiode voor het voorwaardelijke deel bedraagt drie jaar. De bezoldiging van bestuurders in het boekjaar bedroeg aan vaste beloning € 1.142 (2021: € 1.148), aan uitgekeerde variabele beloning € 180 (2021: € 170) en aan bijdrage pensioenen € 241 (2021: € 217).

De bezoldiging van de commissarissen (van DELA coöperatie, DELA Holding N.V. en DELA Natura- en levensverzekeringen N.V. tezamen) in het boekjaar bedroeg € 268 (2021: € 246).

6.9 Accountants honoraria

Het honorarium voor het onderzoek van de jaarrekening betreft de totale honoraria over het boekjaar waarop de jaarrekening betrekking heeft, ongeacht of de werkzaamheden door de externe accountant reeds gedurende het boekjaar zijn verricht. In het boekjaar en voorgaand boekjaar zijn de volgende bedragen aan accountants honoraria ten laste van het resultaat gebracht:

Accountants honoraria 2022

<i>Bedragen x € 1.000</i>	Deloitte NL	Deloitte buitenland	Totaal Deloitte
Controle van de jaarrekening	853	264	1.117
Andere controlewerkzaamheden	232	-	232
Totaal	1.085	264	1.349

Accountants honoraria 2021

<i>Bedragen x € 1.000</i>	Deloitte NL	Deloitte buitenland	Totaal Deloitte
Controle van de jaarrekening	850	248	1.098
Andere controlewerkzaamheden	134	-	134
Totaal	984	248	1.232

Bovenstaande honoraria betreffen de werkzaamheden die bij DELA Groep zijn uitgevoerd door accountantsorganisaties en onafhankelijke externe accountants zoals bedoeld in art. 1, lid 1 Wta (Wet toezicht accountantsorganisaties) en de in rekening gebrachte honoraria van het gehele netwerk waartoe de accountantsorganisatie behoort. De andere controlewerkzaamheden betreffen hoofdzakelijk de controle van de kwantitatieve jaarstaten richting de toezichthouder. Daarnaast zijn er extra werkzaamheden geweest voor de doorgevoerde modelaanpassing binnen DELA. De bedragen zijn exclusief omzetbelasting.

6.10 Belastingen resultaat uit gewone bedrijfsuitoefening

De belasting over het negatieve resultaat voor belastingen ten bedrage van € 1.015.079 kan als volgt worden toegelicht:

Belastingen over het resultaat, specificatie

<i>Bedragen x € 1.000</i>	2022	2021
Verschuldigde vennootschapsbelasting verslagjaar	26.126	97.288
Voorgaande jaren	-10.990	-1.603
Acute vennootschapsbelasting	15.136	95.685
Latente vennootschapsbelasting	-288.937	-5.686
Effect aanpassing belastingpercentage	-	9.626
Totaal	-273.801	99.625

Het nominale belastingtarief in 2022 bedraagt in Nederland 25,8 procent (2021: 25 procent), in België 25 procent (2021: 25 procent) en voor Duitsland wordt rekening gehouden met het geldende nominale tarief van 30 procent (2021: 30 procent). Aangezien in Duitsland slechts beperkt belastbaar resultaat wordt bepaald, zorgt dit voor slechts een geringe afwijking tussen het toepasselijke tarief en de effectieve belastingdruk.

Belastingen over het resultaat, toelichting

<i>Bedragen x € 1.000</i>	2022	2021
Resultaat uit gewone bedrijfsuitoefening voor belastingen	-1.015.079	534.312
Nominaal belastingpercentage	25,8%	25,0%
Nominaal belastingbedrag	-261.890	133.578
Effect deelnemingsvrijstelling	-43.090	-20.166
Vennootschapsbelasting voorgaande jaren	-10.990	-1.603
Fiscale verschillen	42.169	-12.184
Totaal	-273.801	99.625

De effectieve belastingdruk wijkt af van het nominale tarief. Door belangen van meer dan 5 procent in beleggingsfondsen ontstaan hierop deelnemingsvrijstellingen. Belastingen voorgaande jaren betreft hoofdzakelijk een aanpassing op het toepassen van de deelnemingsvrijstelling op een beleggingsfonds. De fiscale verschillen zijn veroorzaakt doordat in België gerealiseerde en ongerealiseerde verliezen op aandelen niet fiscaal aftrekbaar zijn. Het effectieve belastingtarief over 2022 bedraagt 27,0 procent (2021: 18,6 procent).

7. Gemiddelde aantal medewerkers

Gedurende 2022 had DELA Groep gemiddeld 2.919 (2021: 2.543) werknemers in dienst, waarvan 447 (2021: 440) werknemers in België en 36 in Duitsland (2021: 26). Hiervan zijn 9 werknemers (2021: 12) werkzaam voor vermogensbeheer en vastgoedmanagement waarvan de personeelskosten € 989 (2021: € 1.524) vallen onder de beleggingskosten.

8. Claims

Bij of door DELA Groep is geen materiële claim aanhangig gemaakt.

Eindhoven, 21 april 2023

DELA Coöperatie U.A.*Het bestuur*

drs. E. (Edzo) Doeve, CEO / voorzitter
 Ir. J.A.M. (Jack) van der Putten, CCO / vicevoorzitter
 J.L.R. (Jon) van Dijk RA, CFRO

De raad van commissarissen

J.W.T. (John) van der Steen, voorzitter
 prof. dr. J.J.A. (Hans) Leenaars RA, vicevoorzitter
 G.C.A.M. (Frits) van Bree RA, secretaris
 drs. W.A.P.J. (Willemien) Caderius van Veen RA
 drs. G.M. (Georgette) Fijneman
 mr. drs. G.H.C. (Georges) de Méris RA FCA

Enkelvoudige jaarrekening

Enkelvoudige balans per 31 december 2022

Na resultaatbestemming				
Bedragen x € 1.000	Ref.	31-12-2022		31-12-2021
ACTIVA				
Vaste activa				
Deelnemingen	10	1.026.046		1.750.752
Vorderingen op groepsmaatschappijen	11	3.500		4.375
Overige beleggingen		3.027		2.764
			1.032.573	1.757.891
Vlottende activa				
Vorderingen op groepsmaatschappijen	11	18.254		-
Overige vorderingen		16.519		21.749
			34.773	21.749
Liquide middelen	12		330	409
TOTAAL ACTIVA			1.067.676	1.780.049
PASSIVA				
Eigen vermogen				
Herwaarderingsreserve	13	437.905		387.037
Wettelijke reserves	14	33.200		28.198
Overige reserves	15	566.477		1.363.178
			1.037.582	1.778.413
Kortlopende schulden				
Schulden aan groepsmaatschappijen		29.601		1.271
Overige schulden		493		365
			30.094	1.636
TOTAAL PASSIVA			1.067.676	1.780.049

Enkelvoudige resultatenrekening over 2022

<i>Bedragen x € 1.000</i>	2022	2021
Resultaat deelnemingen na belastingen	-725.021	445.394
Vennootschappelijk resultaat na belastingen	-16.080	-10.513
Resultaat na belasting	-741.101	434.881

Toelichting op de enkelvoudige balans en resultatenrekening

9. Algemeen

9.1 Grondslagen

De enkelvoudige jaarrekening is opgesteld in overeenstemming met de wettelijke bepalingen van Titel 9 Boek 2 BW en de stellige uitspraken van de Richtlijnen voor de jaarverslaggeving, uitgegeven door de Raad voor de Jaarverslaggeving.

De grondslagen van waardering en resultaatbepaling voor de enkelvoudige jaarrekening en de geconsolideerde jaarrekening zijn gelijk. Aangezien de resultatenrekening over 2022 van DELA Coöperatie is verwerkt in de geconsolideerde jaarrekening, is volstaan met weergave van de beknopte enkelvoudige resultatenrekening in overeenstemming met artikel 2:402 van het B.W. Deelnemingen in groepsmaatschappijen worden gewaardeerd volgens de nettovermogenswaarde in overeenstemming met paragraaf 2.5.2 van de geconsolideerde jaarrekening.

Voor de grondslagen van de waardering van activa en passiva en voor de bepaling van het resultaat wordt verwezen naar de toelichting in hoofdstukken 2 en 3 op de geconsolideerde balans en resultatenrekening.

9.2 Vergelijkende cijfers

De vergelijkende cijfers van 2021 bevatten de cijfers uit de vastgestelde jaarrekening 2021.

10. Deelnemingen

De deelnemingen betreffen een 100%-belang in DELA Holding N.V. en een 100%-belang in Voor Elkaar Holding N.V.

Deelnemingen, verloop

<i>Bedragen x € 1.000</i>	2022	2021
Stand per 1 januari	1.750.752	1.305.077
Resultaat deelneming	-725.021	445.394
Investerings	45	-
Overige waardemutaties	270	281
Stand per 31 december	1.026.046	1.750.752
Aanschafwaarde	607.409	607.364
Cumulative mutaties	418.637	1.143.388
Stand per 31 december	1.026.046	1.750.752

II. Vorderingen

Vorderingen op groepsmaatschappijen, verloop

<i>Bedragen x € 1.000</i>	31-12-2022	31-12-2021
<i>Vaste activa</i>		
DELA Holding N.V.	3.500	4.375
<i>Vlottende activa</i>		
DELA Holding N.V.	18.254	-
Totaal	21.754	4.375

Over het gemiddeld saldo van deze rekening courantverhoudingen wordt 0,5 procent (kort) en 3,5 procent (lang) rente berekend.

12. Liquide middelen

De liquide middelen staan ter vrije beschikking van de rechtspersoon. De liquide middelen bestaan volledig uit banktegoeden.

13. Herwaarderingsreserve

Verloop

<i>Bedragen x € 1.000</i>	2022	2021
Stand per 1 januari	387.037	240.740
Van overige reserves inzake waardemutatie beleggingen zonder frequente marktnotering	98.970	174.085
Naar overige reserves inzake verkoop beleggingen zonder frequente marktnotering	-48.102	-27.788
Stand per 31 december	437.905	387.037

14. Wettelijke reserves

Ter hoogte van de geactiveerde kosten van intern ontwikkelde softwaresystemen is een wettelijke reserve gevormd.

Wettelijke reserves, verloop

<i>Bedragen x € 1.000</i>	2022	2021
Stand per 1 januari	28.198	24.976
Naar overige reserves inzake vrijval wettelijke reserve bij deelnemingen	-2.562	-2.949
Van overige reserves inzake vorming wettelijke reserve bij deelnemingen	7.564	6.171
Stand per 31 december	33.200	28.198

15. Overige reserves

Verloop

<i>Bedragen x € 1.000</i>	2022	2021
Stand per 1 januari	1.363.178	1.077.535
Uit bestemming resultaat boekjaar	-741.101	434.881
Naar herwaarderingsreserve inzake waardemutatie beleggingen zonder frequente marktnotering	-98.970	-174.085
Van herwaarderingsreserve inzake verkoop beleggingen zonder frequente marktnotering	48.102	27.788
Vorming wettelijke reserve	-5.002	-3.222
Overige waardemutaties	270	281
Stand per 31 december	566.477	1.363.178

16. Mutatieoverzicht eigen vermogen

Voorstel tot resultaatbestemming 2022

Voorgesteld wordt het negatieve resultaat na belastingen van € 741.101 te onttrekken van de overige reserves. Vooruitlopend op de vaststelling door de algemene vergadering is deze resultaatbestemming reeds in de jaarrekening verwerkt.

Resultaatbestemming 2021

De jaarrekening 2021 is vastgesteld in de algemene vergadering van 11 juni 2022. De algemene vergadering heeft de bestemming van het resultaat vastgesteld conform het daartoe gedane voorstel.

Mutatieoverzicht eigen vermogen

<i>Bedragen x € 1.000</i>	2022	2021
Stand per 1 januari	1.778.413	1.343.251
Uit bestemming resultaat boekjaar	-741.101	434.881
Overige waardemutaties	270	281
Stand per 31 december	1.037.582	1.778.413

17. Niet in de balans opgenomen activa en verplichtingen

DELA Coöperatie maakt deel uit van een Nederlandse fiscale eenheid voor de vennootschapsbelasting (VPB) en voor de omzetbelasting (OB). Iedere vennootschap binnen de fiscale eenheid is hoofdelijk aansprakelijk voor de verschuldigde belastingen.

18. Gemiddeld aantal werknemers

Gedurende 2022 had DELA Coöperatie 1 (2021: 1) werknemer in dienst, waarvan geen (2021: geen) werknemers in het buitenland.

Eindhoven, 21 april 2023

DELA Coöperatie U.A.

Het bestuur

drs. E. (Edzo) Doeve, CEO / voorzitter

Ir. J.A.M. (Jack) van der Putten, CCO / vicevoorzitter

J.L.R. (Jon) van Dijk RA, CFRO

De raad van commissarissen

J.W.T. (John) van der Steen, voorzitter

prof. dr. J.J.A. (Hans) Leenaars RA, vicevoorzitter

G.C.A.M. (Frits) van Bree RA, secretaris

drs. W.A.P.J. (Willemien) Caderius van Veen RA

drs. G.M. (Georgette) Fijneman

mr. drs. G.H.C. (Georges) de Méris RA FCA

Overige gegevens

Statutaire resultaatverdeling

Volgens artikel 26 van de statuten stelt het bestuur de jaarrekening over het afgelopen boekjaar op, inclusief het voorstel tot resultaatbestemming.

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan de ledenraadvergadering en de raad van commissarissen van DELA Coöperatie U.A.

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening 2022

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2022 van DELA Coöperatie U.A. te Eindhoven gecontroleerd.

Naar ons oordeel geeft de in dit jaarverslag opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van DELA Coöperatie U.A. op 31 december 2022 en van het resultaat over 2022 in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW.

De jaarrekening bestaat uit:

1. De geconsolideerde en enkelvoudige balans per 31 december 2022.
2. De geconsolideerde en enkelvoudige winst-en-verliesrekening over 2022.
3. De toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van DELA Coöperatie U.A. zoals vereist in de Europese verordening betreffende specifieke eisen voor de wettelijke controles van financiële overzichten van organisaties van openbaar belang, de Wet toezicht accountantsorganisaties (Wta), de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Informatie ter ondersteuning van ons oordeel

Wij hebben onze controlewerkzaamheden bepaald in het kader van de controle van de jaarrekening als geheel en bij het vormen van ons oordeel hierover. Onderstaande informatie ter ondersteuning van ons oordeel en onze bevindingen moeten in dat kader worden gezien en niet als afzonderlijke oordelen of conclusies.

Materialiteit

Op basis van onze professionele oordeelsvorming hebben wij de materialiteit voor de jaarrekening als geheel bepaald op € 20.800.000. De materialiteit is gebaseerd op 2% van het eigen vermogen. Wij beschouwen het eigen vermogen als de meest geschikte benchmark, omdat hiervan ook de SCR-ratio is afgeleid, en deze ratio over het algemeen door de stakeholders als belangrijk kengetal wordt gezien voor de financiële robuustheid van de organisatie. Wij houden ook rekening met afwijkingen en/of mogelijke afwijkingen die naar onze mening voor de gebruikers van de jaarrekening om kwalitatieve redenen materieel zijn.

Wij zijn met de raad van commissarissen overeengekomen dat wij aan de raad tijdens onze controle geconstateerde afwijkingen boven € 1.040.000 rapporteren, alsmede kleinere afwijkingen die naar onze mening om kwalitatieve redenen relevant zijn.

Reikwijdte van de groepscontrole

DELA Coöperatie U.A. staat aan het hoofd van een groep met onderliggende entiteiten. De financiële informatie van deze groep is opgenomen in de jaarrekening van DELA Coöperatie U.A.

De groepscontrole heeft zich met name gericht op de significante onderdelen DELA Coöperatie U.A., DELA Holding N.V., DELA Natura- en Levensverzekeringen N.V. (waarin begrepen de Nederlandse, Belgische en Duitse verzekeringsactiviteiten), DELA Vastgoed B.V., DELA Crematoria Groep B.V., DELA Hypotheken B.V., DELA Holding Belgium N.V. en DELA Uitvaartverzorging N.V. Bij de onderdelen DELA Coöperatie U.A., DELA Holding N.V., DELA Vastgoed B.V., DELA Crematoria Groep B.V., DELA Uitvaartverzorging N.V. en DELA Natura- en Levensverzekeringen N.V. (Nederlandse en Duitse activiteiten) hebben wij zelf controlewerkzaamheden uitgevoerd. Bij de significante onderdelen DELA Natura- en Levensverzekeringen N.V. (Belgische activiteiten), DELA Hypotheken B.V. en DELA Holding Belgium N.V. hebben de accountants van de groepsonderdelen werkzaamheden uitgevoerd op basis van instructies van ons. Bij andere onderdelen hebben wij beoordelingswerkzaamheden of specifieke controlewerkzaamheden uitgevoerd.

Door bovengenoemde werkzaamheden bij (groeps)onderdelen, gecombineerd met aanvullende werkzaamheden op groepsniveau, hebben wij voldoende en geschikte controle-informatie met betrekking tot de financiële informatie van de groep verkregen om een oordeel te geven over de jaarrekening.

Controle-aanpak frauderisico's

Wij hebben risico's geïdentificeerd en ingeschat op een afwijking van materieel belang op de jaarrekening die het gevolg is van fraude. Wij hebben tijdens onze controle inzicht verkregen in de entiteit en haar omgeving, de componenten van het interne beheersingssysteem, waaronder het risico-inschattingsproces en de wijze waarop het bestuur inspeelt op frauderisico's en het interne beheersingssysteem monitort en de wijze waarop de raad van commissarissen toezicht uitoefent, alsmede de uitkomsten daarvan. Wij hebben de opzet en de relevante aspecten van het interne beheersingssysteem en in het bijzonder de frauderisicoanalyse geëvalueerd alsook bijvoorbeeld de gedragscode, klokkenluidersregeling, de rapportages van de sleutelfuncties en de incidenten- en klachtenregistratie. Wij hebben de opzet en het bestaan geëvalueerd, en voor zover wij noodzakelijk achten, de werking getoetst van interne beheersmaatregelen gericht op het mitigeren van frauderisico's.

Als onderdeel van ons proces voor het identificeren van risico's op een afwijking van materieel belang in de jaarrekening die het gevolg is van fraude, hebben wij frauderisicofactoren overwogen met betrekking tot frauduleuze financiële verslaggeving, oneigenlijke toe-eigening van activa en omkoping en corruptie in nauwe samenwerking met onze forensische specialisten. Hierbij hebben wij gebruik gemaakt van de elementen die tot fraude kunnen leiden: Rationalisatie, druk (motivatie) en gelegenheid. Wij hebben geëvalueerd of deze factoren een indicatie vormden voor de aanwezigheid van het risico op afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude.

Het door ons geïdentificeerde frauderisico en de uitgevoerde specifieke werkzaamheden zijn als volgt:

Het risico dat het management maatregelen van interne beheersing doorbreekt

Omschrijving:

Het management bevindt zich in een unieke positie om fraude te kunnen plegen, omdat het in staat is de administratieve vastleggingen te manipuleren en frauduleuze overzichten op te stellen door intern beheersingsmaatregelen te doorbreken die anderszins effectief lijken te werken.

Wijze waarop door ons is gecontroleerd:

Wij hebben de opzet en het bestaan geëvalueerd van de interne beheersingsmaatregelen en de processen aangaande het genereren en verwerken van journaalposten en het maken van schattingen, uitgaande van een risico op doorbreking van dat proces. Ook hebben wij de processen rondom totstandkoming van financiële verslaggeving en het identificeren van significante transacties buiten de normale bedrijfsvoering beoordeeld. Tevens hebben wij specifieke aandacht gegeven aan de toegangsbeveiliging in de IT-systemen en de mogelijkheid dat hierin functiescheiding kan worden doorbroken.

Daarnaast hebben wij specifieke aandacht gegeven aan:

- **Schattingen door management:**
Het identificeren en toetsen van de belangrijkste schattingen onderliggend aan de waardering van beleggingen in onroerende zaken. Hierbij hebben wij specialisten ingezet op het gebied van vastgoedwaardering. Tevens hebben wij de gehanteerde waarderingsgrondslagen voor de technische voorzieningen gecontroleerd, waarbij wij actuariële specialisten als onderdeel van het audit team hebben ingezet. Wij hebben specifieke aandacht besteed aan mogelijke tendenties vanuit management bij het opstellen van deze schattingen.
- **Genereren en verwerken van journaalposten:**
Het selecteren en toetsen van journaalposten op basis van risicocriteria, zoals memoriaalboekingen en journaalposten met frauduleuze kenmerken of omschrijvingen.
- **Significante transacties buiten de normale bedrijfsuitoefening:**
Het verrichten van werkzaamheden om na te gaan of er sprake is van significante transacties buiten de normale bedrijfsuitoefening, waaronder het doornemen van notulen van bestuursvergaderingen en het kritisch beoordelen van de verantwoorde cijfers op indicaties van significante transacties buiten de normale bedrijfsuitoefening.

In onze controle bouwen wij een element in van onvoorspelbaarheid. Ook hebben wij de uitkomst van andere controlewerkzaamheden beoordeeld en overwogen of er bevindingen zijn die een aanwijzing geven voor fraude of het niet-naleven van wet- en regelgeving.

Wij hebben kennis genomen van de beschikbare informatie en om inlichtingen gevraagd bij leden van het bestuur en de raad van commissarissen, tweedelijns risk managers, manager internal audit, coördinator fraudebeheersing en de interne bedrijfsjurist.

Hieruit volgden geen signalen van fraude die kunnen leiden tot een afwijking van materieel belang.

Controle-aanpak naleving van wet- en regelgeving

Wij hebben een algemeen inzicht verworven in het wet- en regelgevingskader dat van toepassing is op de entiteit door het lezen van notulen, correspondentie met de toezichthouders en rapporten van internal audit, alsmede door het inwinnen van inlichtingen bij de sleutelfuncties (risk, compliance en actuariel). Wij hebben forensisch deskundigen betrokken in deze evaluatie.

Voor zover materieel voor de gerelateerde financiële overzichten, hebben wij op basis van onze risicoanalyse, en rekening houdende met dat het effect van niet-naleving van wet- en regelgeving aanzienlijk varieert, naleving van het (vennootschaps)belastingrecht en regelgeving voor financiële verslaggeving, de vereisten in het kader van Titel 9 van Boek 2 BW en de regelgeving van Solvency II aangemerkt als wet- en regelgeving met een directe invloed op de financiële overzichten.

Wij hebben voldoende en geschikte controle-informatie verkregen omtrent het naleven van de bepalingen van die wet- en regelgeving die gewoonlijk wordt geacht van directe invloed te zijn op de financiële overzichten.

Daarnaast is DELA Coöperatie U.A. onderworpen aan overige wet- en regelgeving, zoals ook benoemd in de NBA Handreiking 1143 Specifieke verplichtingen vanuit de toezichtwet- en regelgeving voor de interne auditor en de externe accountant bij (her)verzekeraars, waarvan de gevolgen van niet naleving een van materieel belang zijnde invloed kunnen hebben op de financiële overzichten, bijvoorbeeld ten gevolge van boetes of rechtszaken.

Gezien de aard van de activiteiten van DELA Coöperatie U.A. en de complexiteit van deze regelgeving bestaat het risico dat niet wordt voldaan aan de vereisten van deze wet- en regelgeving.

Ten aanzien van deze wet- en regelgeving die geen direct effect hebben op de vaststelling van de bedragen en de toelichtingen in de jaarrekening, zijn onze werkzaamheden beperkter. Naleving van wet- en regelgeving kan van fundamenteel belang zijn voor de operationele aspecten van een entiteit, voor de mogelijkheid van een entiteit om haar activiteiten voort te zetten, dan wel voor het voorkomen van sancties van materieel belang (bijv. het naleven van de voorwaarden van een vergunning voor het uitvoeren van een activiteit, of het naleven van regelgeving betreffende het milieu); niet-naleving van dergelijke wet- en regelgeving kan daarom van materieel belang zijnde invloed hebben op de financiële overzichten. Onze verantwoordelijkheid is beperkt tot het uitvoeren van gespecificeerde controlewerkzaamheden ter bevordering van het identificeren van niet-naleving van wet- en regelgeving die een invloed van materieel belang kan hebben op de financiële overzichten. Onze werkzaamheden ter bevordering van het identificeren van gevallen van niet-naleving van overige wet- en regelgeving die een invloed van materieel belang kan hebben op de financiële overzichten, zijn beperkt tot (i) het management en, in voorkomend geval, de met governance belaste personen vragen of de entiteit dergelijke wet- en regelgeving naleeft; (ii) de eventuele correspondentie met de desbetreffende vergunningverlenende of regelgevende of toezichthoudende instanties inspecteren.

Uiteraard zijn wij gedurende de controle alert op indicaties van (vermoedens) van niet-naleving van wet- en regelgeving.

Ten slotte hebben wij een schriftelijke bevestiging verkregen dat alle bekende gevallen van niet-naleving of vermoede niet-naleving van wet- en regelgeving, ons ter kennis zijn gebracht.

Controle-aanpak continuïteit

Het bestuur heeft de jaarrekening opgemaakt uitgaande van de continuïteit van het geheel van de werkzaamheden voor de periode van twaalf maanden vanaf de datum van opmaken van de jaarrekening. Onze werkzaamheden om de continuïteitsbeoordeling van het bestuur te evalueren omvatten onder andere:

- Overwegen of de continuïteitsbeoordeling van het bestuur alle relevante informatie bevat waarvan wij als gevolg van onze controle kennis hebben en het bestuur bevragen over de belangrijkste veronderstellingen en uitgangspunten. Wij hebben hierbij onder andere aandacht besteed aan de solvabiliteitspositie, liquiditeitsratio's en inbaarheid van de vorderingen.
- Nagaan of het bestuur gebeurtenissen of omstandigheden heeft geïdentificeerd die gereede twijfel kunnen doen ontstaan over de mogelijkheid van de entiteit om haar continuïteit te handhaven (hierna: continuïteitsrisico's).
- Evalueren van de in de toelichting van de jaarrekening opgenomen informatie gerelateerd aan Solvency II in relatie tot de door ons uitgevoerde werkzaamheden op de Solvency II staten.
- Evalueren van de begrote operationele resultaten en daaraan gerelateerde kasstromen voor de periode van twaalf maanden vanaf de datum van opmaken van de jaarrekeningrekening rekening houdend met onze kennis uit de controle en ontwikkelingen in de branche.
- Inwinnen van inlichtingen bij het bestuur over haar kennis van continuïteitsrisico's na de periode van de door het bestuur verrichte continuïteitsbeoordeling.
- Het kennismaken van de uitkomsten van de door het management opgestelde ORSA inclusief de beoordeling van de onderkende stress-scenario's.

Onze controlewerkzaamheden hebben geen informatie opgeleverd die strijdig is met de veronderstellingen en uitgangspunten die het bestuur in de continuïteitsbeoordeling heeft betrokken.

De kernpunten van onze controle

In de kernpunten van onze controle beschrijven wij zaken die naar ons professionele oordeel het meest belangrijk waren tijdens onze controle van de jaarrekening. De kernpunten van onze controle hebben wij met de raad van commissarissen gecommuniceerd, maar vormen geen volledige weergave van alles wat is besproken.

Wij hebben onze controlewerkzaamheden met betrekking tot deze kernpunten bepaald in het kader van de jaarrekeningcontrole als geheel. Onze bevindingen ten aanzien van de individuele kernpunten moeten in dat kader worden gezien en niet als afzonderlijke oordelen over deze kernpunten.

Schattingen gehanteerd bij de bepaling en de toetsing van de toereikendheid van de verplichting voor verzekeringscontracten

Beschrijving van het kernpunt:

DELA Coöperatie U.A. heeft een significante technische voorziening van € 7,5 mld. Het bepalen van de verzekeringstechnische voorzieningen is een proces dat van nature wordt omgeven met onzekerheden. De technische voorzieningen zijn afhankelijk van factoren zoals sociale, economische en demografische trends, inflatie, beleggingsrendementen, de gehanteerde rentecurve, het gedrag van polishouders en aannames over de ontwikkeling van sterfte, verval en kosten.

Het gebruik van andere aannames voor deze factoren dan de grondslagen die nu in de jaarrekening zijn gebruikt, zou een materieel effect kunnen hebben op de verzekeringstechnische voorzieningen en de verzekeringstechnische lasten.

Het risico bestaat dat de technische voorzieningen niet juist gewaardeerd zijn.

De wijze waarop dit kernpunt door ons is gecontroleerd:

Om het risico te ondervangen hebben wij onder meer de volgende werkzaamheden verricht:

Interne beheersing

- Beoordelen van de opzet en het bestaan van de interne beheersingsomgeving van de totstandkoming van de technische voorzieningen, waarbij tevens de werkzaamheden van de tweedelijns actuariële functiehouders zijn beoordeeld.

Gegevensgerichte werkzaamheden

- Uitvoeren van verschillende detailcontroles waaronder controles op de betrouwbaarheid van de data opgenomen in de polisadministratie en die ten grondslag ligt aan de technische voorziening, controles op de juistheid van de premies op polisniveau en het verrichten van data-analyse op de gegevens uit de polisadministratie.
- Kritisch beoordelen en het uitvoeren van een retrospectieve analyse op de gehanteerde uitgangspunten en de actuariële resultaten waarvoor in het auditteam actuariële specialisten zijn opgenomen. Hierbij is specifiek aandacht besteed aan de gehanteerde kosten-, sterfte- en vervalassumpties die ten grondslag liggen aan de toereikendheidstoets en het effect van de rentecurve op de waardering van de technische voorzieningen. Bij de beoordeling van de uitgangspunten en de actuariële resultaten is tevens het effect van sociale, economische en demografische trends en de beleggingsopbrengsten op de actuariële resultaten geëvalueerd.
- Beoordelen van de door DELA Coöperatie U.A. per jaareinde opgestelde toereikendheidstoets in overeenstemming met de Wet op het financieel toezicht (Wft). Onze werkzaamheden inzake de toereikendheidstoets omvatten het beoordelen van de redelijkheid van geprojecteerde toekomstige kasstromen, het kritisch reviewen van gehanteerde assumpties en de input data, waarbij wij tevens hebben beoordeeld of er sprake was van mogelijke management bias.
- Controleren van de juistheid van de aanpassing in de modellering van de optionaliteiten (winstdeling en premiemaatregel) die van invloed zijn op de waardering van de Solvency-II voorziening.
- Uitvoeren van gegevensgerichte werkzaamheden met betrekking tot de betrouwbaarheid van de informatie afkomstig uit de IT-systemen.
- Wij hebben de opgenomen toelichtingen in de jaarrekening beoordeeld.

Onze observatie bij dit kernpunt:

Wij achten de door DELA Coöperatie U.A. toegepaste methodiek en gehanteerde veronderstellingen voor de vaststelling van de technische voorzieningen aanvaardbaar en hebben geen significante bevindingen geconstateerd. Tevens achten wij de toelichting 2.14, 5.9 en 5.10 toereikend.

De waardering van de beleggingen in onroerende zaken

Beschrijving van het kernpunt:

Op 31 december 2022 had de coöperatie een portefeuille van beleggingen in onroerende zaken met een reële waarde van € 522 miljoen. De portefeuille bestaat uit winkel-, woning-, crematoria-, kantoor- en overig vastgoed.

Aan het einde van elke verslagperiode stelt het bestuur de reële waarde van zijn vastgoedbeleggingenportefeuille vast in overeenstemming met de vereisten van RJ 213. De coöperatie maakt gebruik van externe taxatierapporten van externe onafhankelijke gekwalificeerde taxateurs om de reële waarde van zijn vastgoedbeleggingen te bepalen. Voor de waardering van de crematoria maakt de coöperatie gebruik van een combinatie van externe taxatierapporten en interne waarderingsmodellen.

Aangezien in de waardering van vastgoedbeleggingen een inherente schattingsonzekerheid is opgenomen, kan elke wijziging in de belangrijkste veronderstellingen/aannames een significant effect hebben op het resultaat; dit in relatie tot de relatieve omvang van de vastgoedbeleggingen positie op de balans en vanwege het gebruik van veronderstellingen/aannames die zeer gevoelig zijn. De belangrijkste veronderstellingen en parameters die hierbij gehanteerd worden, gezien de gevoeligheid en impact op het resultaat, zijn de disconteringsvoet en de markthuurniveaus.

De wijze waarop dit kernpunt door ons is gecontroleerd:

Om het risico te ondervangen hebben wij onder meer de volgende werkzaamheden verricht:

Interne beheersing

- Beoordelen van de opzet en bestaan van de relevante beheersmaatregelen van de coöperatie met betrekking tot de gegevens en de inzet van externe taxateurs die worden gebruikt bij de waardering van de vastgoedportefeuille.

Gegevensgerichte werkzaamheden

Wij hebben de vakbekwaamheid van de externe taxateurs van de coöperatie geëvalueerd, waarbij ook rekening is gehouden met hun kwalificaties en expertise. Wij hebben de gemaakte veronderstellingen met betrekking tot de kredietwaardigheid van belangrijke huurders, huurincentives en leegstandsperiodes verder geëvalueerd en aan een kritische analyse onderworpen in de waarderingberekeningen.

Met betrekking tot de belangrijke veronderstellingen bij de waardering van vastgoedbeleggingen hebben we:

- Vastgesteld dat de waarderingmethoden zoals toegepast door het bestuur, zoals opgenomen in de externe taxatierapporten en interne waarderingsmodellen, passend zijn.
- De belangrijke aannames die zijn gehanteerd (zoals disconteringsvoet, markthuuropbrengsten, marktafgeleide disconteringsvoet) aan een kritische analyse onderworpen met relevante marktgegevens. Bij deze analyses hebben wij onze interne vastgoedwaarderingdeskundigen betrokken.
- De gevoeligheidsanalyse op de belangrijkste inputgegevens en aannames beoordeeld om inzicht te krijgen in de impact van redelijke wijzigingen in aannames op de waardering en andere belangrijke prestatie-indicatoren (m.n. solvabiliteitsratio's).
- De geschiktheid beoordeeld van de toelichtingen met betrekking tot de veronderstellingen die zijn gehanteerd in de waarderingen en de gevoeligheidsanalyse zoals opgenomen in de toelichting op de geconsolideerde jaarrekening.

Onze observatie bij dit kernpunt:

Wij hebben geconstateerd dat, met de (significante) aannames die in de taxatierapporten zijn gehanteerd, de vastgoedbeleggingen binnen een aanvaardbare bandbreedte zijn gewaardeerd. Tevens achten wij de toelichting 2.5.1 en 5.2.1 toereikend.

Overige financiële beleggingen gewaardeerd tegen reële waarde die zijn gebaseerd op waarderingstechnieken met belangrijke niet in de markt waarneembare inputs

Beschrijving van het kernpunt:

DELA Coöperatie bezit overige financiële beleggingen (€ 3,3 mld.) die wegens hun illiquide karakter tegen reële waarde gewaardeerd worden met gebruikmaking van waarderingstechnieken die zijn gebaseerd op belangrijke, veelal niet direct in de markt waarneembare inputs. Deze zogenaamde categorie 3-instrumenten betreffen voornamelijk niet-genoteerde beleggingsfondsen:

- Vastgoedfondsen
- Infrastructuurfondsen
- Land- en bosbouwfondsen
- Hypotheekfondsen

De fondsen zijn niet beursgenoteerd en hebben geen frequente marktnotering. De beleggingen in deze fondsen worden gewaardeerd op de reële waarde (marktwaarde), veelal afgeleid van Net Asset Value opgaves van de fondsbeheerders.

De waardering van deze activa is belangrijk voor onze controle, aangezien de waardebepaling in aanzienlijke mate afhankelijk is van de waarderingstechnieken en schattingen van aannames die in veel gevallen niet rechtstreeks aan marktinformatie ontleend kunnen worden.

Als gevolg van de belangrijke mate van schattingen in het waarderingsproces, gecombineerd met de omvang van de posten, bestaat een risico op afwijkingen.

De wijze waarop dit kernpunt door ons is gecontroleerd:

Om het risico te ondervangen hebben wij onder meer de volgende werkzaamheden verricht:

Interne beheersing

- Beoordelen van de opzet en bestaan van de interne beheersingsmaatregelen met betrekking tot de juiste en volledige vastlegging van brondata en het proces dat ten grondslag ligt aan de waardering van de desbetreffende activa.
- Beoordelen van de opzet en het bestaan van de administratieve organisatie en interne beheersingsmaatregelen bij de fondsmanagers middels het doornemen van rapportages over de kwaliteit van de interne beheersomgeving (de ISAE 3402 rapportage of equivalent en de bridgeletters) waarin o.a. de controls met betrekking tot de waardering van het fonds zijn vastgelegd. Indien er geen ISAE 3402 type 2 rapportage beschikbaar is bij de fondsen, heeft DELA aanvullende eisen gesteld en rapportages (in control statement/compliance letter) opgevraagd om zekerheid te verkrijgen ten aanzien van de interne beheersing. Wij hebben kennisgenomen van deze rapportages om eventuele bevindingen te identificeren.

Gegevensgerichte werkzaamheden

- Kennisnemen van de waarderingsgrondslagen die worden gehanteerd door de fondsmanagers om te beoordelen of dit in lijn ligt met de waarderingsgrondslag van DELA Coöperatie U.A.
- Verkrijgen van een directe confirmatie in de vorm van NAV-statements per 31 december 2022 vanuit de fondsmanagers die worden aangesloten met de waardering in de jaarrekening van DELA. Indien niet tijdig gecontroleerde NAV-statements aanwezig zijn, wordt een retrospectieve analyse uitgevoerd op de Net Asset Value zoals opgenomen in de laatst beschikbare gecontroleerde jaarrekening, waarbij wij tevens voor enkele fondsen afstemmen met de fondsaccountant of er nog bijzonderheden zijn ten aanzien van de waardering per 31 december 2022.
- Wij hebben de opgenomen toelichtingen in de jaarrekening beoordeeld.

Onze observatie bij dit kernpunt:

Wij achten de door DELA Coöperatie U.A. toegepaste methodiek en de gehanteerde veronderstellingen voor de waardering van de vastgoed-, infrastructuur-, bos- en landbouwfondsen en hypotheekfondsen aanvaardbaar en hebben geen significante bevindingen bij de waardering van de fondsen als onderdeel van de overige financiële beleggingen. Tevens achten wij de toelichting 2.5.8, 2.5.9 en 5.2.3 toereikend.

Toelichtingen over de kapitaalspositie op basis van Solvency II-regelgeving

Beschrijving van het kernpunt:

Voor DELA Coöperatie U.A. bedraagt de Solvency II-ratio per 31 december 2022 226%. Dit percentage komt tot stand door de balans te herrekenen naar marktwaarde en deze te delen door de berekende benodigde solvabiliteit. Zowel de marktwaardebalans als de berekende benodigde solvabiliteit omvat belangrijke assumpties die de ratio sterk kunnen beïnvloeden, evenals complexe berekeningen.

In verband met de genoemde schattingen en complexe waarderingmodellen is het risico op afwijkingen verhoogd. Aangezien de solvabiliteitsratio een belangrijk kengetal is en de Solvency II-informatie wordt gehanteerd in het kapitaalsbeleid van de coöperatie, hebben wij de controle van deze informatie als belangrijk beschouwd. Het risico bestaat dat de berekende solvabiliteitsratio onjuist is weergegeven in de jaarrekening.

De wijze waarop dit kernpunt door ons is gecontroleerd:

Om het risico te ondervangen hebben wij onder meer de volgende werkzaamheden verricht:

Interne beheersing

- Beoordelen van de opzet en het bestaan van de beheersingsmaatregelen rondom de totstandkoming van de Solvency II ratio.

Gegevensgerichte werkzaamheden

- Een kritische beoordeling verricht van de gehanteerde uitgangspunten, parameters en resultaten waarvoor in het auditteam actuariële specialisten zijn opgenomen.
- Gegevensgerichte werkzaamheden uitgevoerd met betrekking tot de bepaling van het beschikbare kapitaal (EOF), waaronder het beoordelen van de juistheid en volledigheid van de financiële aanpassingen van de statutaire balans naar de marktwaardebalans.
- Gegevensgerichte werkzaamheden uitgevoerd met betrekking tot de bepaling van de technische voorziening, waaronder het toetsen van de juistheid en volledigheid van de waardering en de vervalmomenten van de kasstromen.
- Wij hebben de juistheid van de aanpassing in de modellering van de optionaliteiten (winstdeling en premie maatregel) in de Solvency-II voorziening gecontroleerd.
- De benodigde data van de verschillende SCR-berekeningen getoetst op betrouwbaarheid.
- De juiste toepassing van standaardformules gecontroleerd.
- Wij hebben de opgenomen toelichtingen in de jaarrekening beoordeeld.

Onze observatie bij dit kernpunt:

Wij achten de door DELA Coöperatie U.A. toegepaste methodiek en de gehanteerde veronderstellingen voor de bepaling van de solvabiliteitsratio aanvaardbaar.

De combinatie van het beoordelen van de interne-beheersmaatregelen en het uitvoeren van gegevensgerichte werkzaamheden heeft voldoende adequate controle-informatie opgeleverd. Tevens achten wij de toelichting 4.1 en 5.7 toereikend.

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

Het jaarverslag omvat andere informatie, naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij.

De andere informatie bestaat uit:

- In het kort, inclusief kerncijfers
- Het bestuursverslag
- Het verslag rvc
- Corporate governance
- Risicomanagement
- De overige gegevens
- Bijlage: NFRD
- Bijlage: EU taxonomie

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- Met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat.
- Alle informatie bevat die op grond van Titel 9 Boek 2 BW is vereist voor het bestuursverslag en de overige gegevens.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in Titel 9 Boek 2 BW en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het bestuursverslag en de overige gegevens, in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW.

Verklaring betreffende overige door wet- of regelgeving gestelde vereisten

Benoeming

Wij zijn door de raad van commissarissen op 6 februari 2015 benoemd als accountant van DELA Coöperatie U.A. vanaf de controle van het boekjaar 2015 en zijn sinds dat boekjaar tot nu toe de externe accountant.

Geen verboden diensten

Wij hebben geen verboden diensten als bedoeld in artikel 5, lid 1 van de Europese verordening betreffende specifieke eisen voor de wettelijke controles van financiële overzichten van organisaties van openbaar belang geleverd.

Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het bestuur voor de jaarrekening

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW. In dit kader is het bestuur verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het bestuur afwegen of de entiteit in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemd verslaggevingsstelsel moet het bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het bestuur het voornemen heeft om de entiteit te liquideren of de bedrijfsactiviteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is.

Het bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de entiteit haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

De raad van commissarissen is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de entiteit.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid, waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- Het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing.
- Het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de entiteit.
- Het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan.
- Het vaststellen dat de door het bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de entiteit haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een entiteit haar continuïteit niet langer kan handhaven.
- Het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen.
- Het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen.

Gegeven onze eindverantwoordelijkheid voor het oordeel zijn wij verantwoordelijk voor de aansturing van, het toezicht op en de uitvoering van de groepscontrole. In dit kader hebben wij de aard en omvang bepaald van de uit te voeren werkzaamheden voor de groepsonderdelen. Bepalend hierbij zijn de omvang en/of het risicoprofiel van de groepsonderdelen of de activiteiten. Op grond hiervan hebben wij de groepsonderdelen geselecteerd waarbij een controle of beoordeling van de volledige financiële informatie of specifieke posten noodzakelijk was.

Wij communiceren met de raad van commissarissen onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing. In dit kader geven wij ook een verklaring aan het audit commissie op grond van

artikel 11 van de Europese verordening betreffende specifieke eisen voor de wettelijke controles van financiële overzichten van organisaties van openbaar belang. De in die aanvullende verklaring verstrekte informatie is consistent met ons oordeel in deze controleverklaring.

Wij bevestigen aan de raad van commissarissen dat wij de relevante ethische voorschriften over onafhankelijkheid hebben nageleefd. Wij communiceren ook met de raad over alle relaties en andere zaken die redelijkerwijs onze onafhankelijkheid kunnen beïnvloeden en over de daarmee verband houdende maatregelen om onze onafhankelijkheid te waarborgen.

Wij bepalen de kernpunten van onze controle van de jaarrekening op basis van alle zaken die wij met de raad van commissarissen hebben besproken. Wij beschrijven deze kernpunten in onze controleverklaring, tenzij dit is verboden door wet- of regelgeving of in buitengewoon zeldzame omstandigheden wanneer het niet vermelden in het belang van het maatschappelijk verkeer is.

Amsterdam, 21 april 2023

Deloitte Accountants B.V.

Was getekend: drs. R.J.M. Maarschalk RA

Over dit verslag

Het Jaarverslag 2022 van DELA Coöperatie is een geïntegreerd jaarverslag waarin DELA Groep haar belangrijkste economische, maatschappelijke en milieugerelateerde gegevens in samenhang presenteert. Het verslag beslaat het boekjaar 2022 dat loopt van 1 januari tot en met 31 december.

De keuze voor rapportageonderwerpen in het bestuursverslag is gemaakt aan de hand van de GRI-standaarden, een materialiteitsanalyse, het waardecreatiemodel van DELA Groep en gesprekken met diverse betrokkenen.

Gegevens die we rapporteren zijn zo veel mogelijk gebaseerd op metingen en berekeningen. Andere gegevens komen uit centrale systemen of zijn gebaseerd op opgaves door derden. Indien er sprake is van wijzigingen in de definities, meetmethodes of inherente beperkingen in de data of als er gebruikgemaakt is van schattingen, wordt dit aangegeven in het verslag.

Een deel van de opgenomen indicatoren (financiële parameters, ziekteverzuim) zijn onderdeel van de reguliere rapportagecyclus. Dit betekent dat gerapporteerde data voortkomt uit maandrapportages. Onze financiële afdeling kijkt naar afwijkingen in de data ten opzichte van voorgaande rapportages, naar de plausibiliteit van gerapporteerde gegevens en vraagt waar nodig ondersteunend bewijsmateriaal op.

Overige indicatoren (energie, CO₂-emissies) worden jaarlijks gerapporteerd. De onderliggende gegevens voor deze indicatoren zijn verzameld en gecontroleerd door de MVO-manager.

Tijdens het tot stand komen en bij oplevering is het bestuursverslag gereviewd door diverse betrokkenen. De financiële jaarrekening is conform wettelijke eisen gecontroleerd door de externe accountant.

Onze verslaglegging blijft zich ontwikkelen. Heeft u als lezer opmerkingen en/of vragen over ons jaarverslag, dan horen wij dat graag. Wij zijn bereikbaar via woordvoering@dela.org

Bijlagen

Begrippenlijst

Hier vindt u een toelichting op de gebruikte begrippen en afkortingen.

Beleggingsmix

De beleggingsmix is de verdeling van het vermogen over aandelen, onroerend goed, vastrentende waarden, infrastructuur en liquide middelen. De assetmix wordt bepaald op basis van de ALM-studie en vastgelegd in het beleggingsbeleid.

BIO

Betrokken, integer, ondernemend

B.V.

Besloten vennootschap

Calloptie

Een calloptie is een verhandelbaar recht om gedurende de looptijd van een optie op een bepaald moment in de toekomst een afgesproken hoeveelheid onderliggende waarde te kopen tegen een vooraf afgesproken prijs

CFRO

Chief financial and risk officer

CO₂-voetafdruk

Een CO₂-voetafdruk is een inventarisatie van de totale hoeveelheid uitgestoten broeikasgassen, uitgedrukt in CO₂-equivalenten. CO₂-emissies worden veroorzaakt door verbranding van brandstoffen. Teveel CO₂ in de atmosfeer veroorzaakt klimaatverandering. Een CO₂-voetafdruk geeft aan in welke mate een organisatie impact heeft op klimaatverandering en waar CO₂-uitstoot gereduceerd kan worden. Een CO₂-voetafdruk wordt opgedeeld in Scope 1, 2 en 3. Scope 1 zijn directe CO₂-emissies. Scope 2 zijn indirecte CO₂-emissies door inkoop van elektriciteit en gas. Scope 3 zijn alle overige indirecte CO₂-emissies.

DCG

DELA Crematorium Groep

DCP

DELA Coöperatie spaarPlan (spaarverzekering)

DECAVI

DECAVI (B) biedt diensten voor de verzekeringssector (makelaars, verzekeraars, actuarissen). Naast het organiseren van evenementen in de sector en de publicatie van marktstudies, reikt DECAVI sinds 2000 de verzekeringstrofeeën uit.

DLP

DELA LeefDoorPlan (overlijdensrisicoverzekering)

DNB

De Nederlandsche Bank

DUP

DELA UitvaartPlan (natura uitvaartverzekering)

eNPS

De eNPS (employer Net Promotor Score) toont de mate waarin medewerkers coöperatie DELA aan anderen aanraden als werkgever. De score wordt bepaald door het percentage promotors minus het percentage criticasters.

FSC

De Forest Stewardship Council (FSC) is een internationale organisatie die zich inzet voor het behoud van bossen en verantwoord bosbeheer wereldwijd.

Geamortiseerde kostprijs

Het bedrag waarvoor financiële activa of verplichtingen bij eerste verwerking worden gewaardeerd minus aflossingen, plus of minus de cumulatieve afschrijving. Hierbij wordt gebruikgemaakt van de effectieve-rentemethode voor het verschil tussen het oorspronkelijke bedrag en het bedrag op de vervaldatum. De effectieve rentevoet is het percentage dat ervoor zorgt dat de discontering van de verwachte kasstromen gelijk is aan de initiële waardering van de vordering of de schuld.

Gemiddelde uitvaartkosten

Elke uitvaart gaat gepaard met kosten. Die kosten lopen uiteen op basis van de keuzes die nabestaanden maken en op basis van de plaats waar de diensten worden verricht. De gemiddelde uitvaartkosten geven inzicht in wat een uitvaart gemiddeld genomen kost. Bij DELA verstaan we onder de GUK de gemiddelde kosten van een uitvaart op basis van het verstrekkingenpakket van het DELA Uitvaart Plan.

GreenLeave

GreenLeave is een consortium van uitvaartondernemers in Nederland. Deze uitvaartondernemers willen op een praktische manier invulling geven aan duurzaamheid waar het gaat om de keuzes en vormgeving van de uitvaart. Dit doen zij op basis van vijf kernprincipes, een aanbod van producten en diensten op onderdelen van de uitvaart en het bundelen van krachten met leveranciers. We verwijzen voor meer informatie naar www.greenleave.nu.

GRESB

De Global Real Estate Sustainability Benchmark (GRESB) is een onafhankelijke, wetenschappelijke benchmark die het duurzaamheidsbeleid van vastgoedfondsen en -portefeuilles wereldwijd beoordeelt. Op basis van de GRESB-score kunnen fondsmanagers hun duurzaamheidsbeleid tegen het licht houden en verbeteringen doorvoeren, zie <https://gresb.com/>

IMVO

Het IMVO is een samenwerking van overheid, vakbonden, maatschappelijke organisaties en vele andere verzekeraars waarbij de deelnemers zich verbinden aan internationale standaarden op het gebied van mensenrechten en verantwoord ondernemingsbestuur

Intercompany positie

Openstaande financiële positie tussen verschillende entiteiten van een groep.

Materialiteitsanalyse

Met behulp van een materialiteitsanalyse kan een organisatie de duurzaamheidsonderwerpen die zij en haar stakeholders het belangrijkste achten, identificeren en prioriteren. In een dergelijke analyse, voorgeschreven door de Global Reporting Initiative (GRI)-richtlijnen, worden de belangen en visies van interne en externe stakeholders meegenomen.

MVO

Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen

N.V.

Naamloze Vennootschap

Netto-aanwas

Het verschil tussen het aantal nieuwe polissen en het aantal beëindigde polissen.

NPS

NPS staat voor Net Promotor Score. In enquêtes wordt klanten gevraagd in welke mate zij een bepaald bedrijf, product of dienst aan anderen zouden aanbevelen. Zij kunnen die vraag 'scoren' met een cijfer van 0 tot 10. De groep respondenten die het cijfer 0 tot 6 geeft, wordt als "detractor" bestempeld. De groep die een 9 of 10 geeft wordt gekwalificeerd als

'promotor' en de rest (scores 7 en 8) als 'passief neutraal'. Door het percentage promotors te verminderen met het percentage detractors ontstaat de NPS. Blijkt uit het onderzoek bijvoorbeeld dat 30 procent van de respondenten 'promotors' zijn en 20 procent detractors, dan bedraagt de NPS +10.

OR

Ondernemingsraad

ORSA

Onder Solvency II is een verzekeraar verplicht om een ORSA (Own Risk and Solvency Assessment) uit te voeren. Een ORSA is een jaarlijkse beoordeling die de verzekeraar moet (laten) verrichten van de toezichthouder om vast te stellen of dat alle financiële risico's die mogelijk spelen of kunnen gaan spelen in kaart zijn gebracht en/of er mitigerende maatregelen zijn genomen om een eventueel risico te minimaliseren om aan de verzekeringsverplichtingen in de toekomst te kunnen blijven voldoen.

Premie-inkomen

Premie-inkomen is het totaal aan premies dat DELA ontvangt van de verzekerden voor de producten die zij afnemen.

Pulsescore

De Pulse score meet in welke mate merken in staat zijn hun klantrelatie te onderhouden aan de hand van een aantal emotionele drijfveren

RCSA

Risk Control Self Assessments. Het in kaart brengen van alle mogelijke substantiële risico's die het realiseren van de doelstellingen en de continuïteit van de onderneming in gevaar kunnen brengen. Het doel is om na deze vaststelling mitigerende maatregelen te nemen.

Risicobereidheid

De risicobereidheid van een organisatie geeft uitdrukking aan de aard en omvang van de risico's die een organisatie bereid is aan te gaan bij het realiseren van haar bedrijfsdoelstellingen.

SA

Société anonyme (naamloze vennootschap)

Solvabiliteitsratio

Een solvabiliteitsratio geeft aan in hoeverre een bedrijf in staat is om zijn financiële verplichtingen na te komen. Onder Solvency II wordt dit kengetal berekend door het aanwezige kapitaal te delen door het vereiste kapitaal. Hierbij wordt rekening gehouden met de daadwerkelijke risico's.

Solvency II

Europese regelgeving over solvabiliteitseisen voor (her)verzekeraars. Met Solvency II wordt beoogd om een interne Europese markt voor verzekeringsdiensten te bevorderen en voldoende consumentenbescherming te bieden. Uitgangspunt is een op het economische risicogebaseerde benadering, waarbij alle activa en passiva op marktwaarde gewaardeerd worden. Daarnaast is het uitgangspunt de koppeling tussen de solvabiliteitseisen en het risicoprofiel van verzekeraars.

Solvency II is de naam voor de wettelijke voorschriften die aan de verzekeraars worden opgelegd door de toezichthouder.

Deze regels hebben betrekking op:

- Kwantitatieve eisen voor kapitaalbuffers en de waarderingsgrondslagen. Eisen aan inrichting risicomanagement en governance.
- Uitvoeren van een ORSA (Own Risk Solvency Assessment).
- Opstellen van een rapportage (SFCR) en het publiceren van deze rapportage in het kader van transparantie.

Stakeholderdialoog

Een stakeholderdialoog is een dialooggesprek rond een bepaald thema met stakeholders. Dit kan elke vraag of probleem zijn waar een organisatie mee verder wil en waarvoor brede input van belang is. Het nut van een stakeholderdialoog kan dus per organisatie verschillen.

Stakeholderwatch

Stakeholderwatch is een onderzoeksinstrument dat dagelijks de reputatie van organisaties meet door het effect van berichtgeving in de media op de reputatie te meten. Doordat het onderzoek dagelijkse meet en ook expliciet vraagt aan de respondent welke invloed berichtgeving in de media heeft op het beeld van de organisatie is er een directe correlatie te maken tussen een publicatie of massaal gedeelde social media post en het effect daarvan op de reputatie.

TCFD

Task Force on Climate-related Financial Disclosures, een raamwerk voor de financiële sector om de impact van klimaatverandering mee te nemen in hun bedrijfsprocessen en besluitvorming.

Waardevast

Inflatiebestendig.

Waardecreatiemodel (WCM)

Het waardecreatiemodel geeft weer van welke middelen (zowel financieel, als ook bijvoorbeeld grondstoffen en mensen) een onderneming gebruikmaakt (input), hoe de organisatie die omzet in producten en diensten (output) – feitelijk het bedrijfsmodel – en welke waarde dat toevoegt of vernietigt voor stakeholders en de samenleving als geheel (outcome) op de korte én lange termijn.

Wta

Wet toezicht accountantsorganisaties

Ziekteverzuim

Het ziekteverzuimpercentage wordt berekend door het aantal ziektedagen te delen door het aantal werkbare dagen per jaar. Voor ieder land waarvoor een ziekteverzuim is weergegeven, geldt dat het de periode betreft waarover DELA financieel risico loopt. Voor Nederland is dit 2 jaar, voor België 1 jaar.

GRI-tabel

GRI Standard / disclosure	Toelichting / vindplaats
Omschrijving van de organisatie	
102-1 Naam van de organisatie	In het kort, Profiel
102-2 Voornaamste merken, producten en/of diensten	In het kort, profiel Bestuursverslag, Onze klanten, Uitvaarten en crematies. Bestuursverslag, Onze klanten, Verzekeringen
102-3 Locatie van het hoofdkantoor	Eindhoven
102-4 Locaties van crematoria en uitvaartcentra	In het kort, Profiel https://www.dela.nl/service-en-contact/contact-met-ons-opnemen/vestiging-zoeken https://www.dela.be/nl/uitvaart-verzorgen/tijdens-de-uitvaart/vind-een-begrafenisondernemer
102-5 Eigendomsstructuur en rechtsvorm	Governance & risicomanagement, Corporate governance Geconsolideerde jaarrekening Toelichting op de geconsolideerde balans en resultatenrekening
102-6 Afzetmarkten	Bestuursverslag, Onze klanten, Uitvaarten en crematies Bestuursverslag, Onze klanten, Verzekeringen
102-7 Omvang van de verslaggevende organisatie	In het kort, Kerncijfers
102-8 Samenstelling van het medewerkersbestand	Bestuursverslag, Onze organisatie, Onze medewerkers
102-9 Omschrijving van de waardeketen van de organisatie	Bestuursverslag, Onze strategie, Onze betekenis
102-10 Significante veranderingen tijdens de verslaggevingsperiode in organisatie omvang, structuur, eigenaarschap of waardeketen	Geconsolideerde jaarrekening Toelichting op de geconsolideerde balans en resultatenrekening
102-11 Extern ontwikkelde economische, milieu gerelateerde en sociale handvesten, principes die door de organisatie worden onderschreven	Bestuursverslag, Onze strategie, Stakeholders https://www.dela.nl/verzekeringen/keurmerken
102-12 Initiatieven ter compensatie van de milieugevolgen van producten en diensten en de omvang van deze compensatie	Bestuursverslag, Onze organisatie, MVO
102-13 Lidmaatschappen van verenigingen (zoals brancheverenigingen) en nationale en internationale belangenorganisaties	Bestuursverslag, Onze strategie, Stakeholders https://www.dela.nl/verzekeringen/keurmerken
Strategie	
102-14 Verklaring van de hoogste beslissingsbevoegde van de organisatie	Bestuursverslag, Onze strategie
Ethiek en integriteit	
102-16 Beschrijving van de door de organisatie gehanteerde waarden, principes, standaarden en gedragsnormen, zoals een gedragscode	Bestuursverslag, Onze strategie, Stakeholders Bestuursverslag, Onze organisatie Governance & risicomanagement, Corporate governance, Integriteit
Bestuursstructuur	
102-18 Bestuursstructuur van de organisatie	Governance & risicomanagement, Corporate governance
Stakeholder betrokkenheid	
102-40 Lijst van groepen belanghebbenden die de organisatie heeft betrokken	Bestuursverslag, Onze strategie, Onze omgeving
102-41 Percentage medewerkers dat onder een collectieve arbeidsovereenkomst valt	Niet gerapporteerd
102-42 Uitgangspunten voor de inventarisatie en selectie van belanghebbenden	Bestuursverslag, Onze strategie, Onze omgeving
102-43 Wijze waarop belanghebbenden worden betrokken	Bestuursverslag, Onze strategie, Onze omgeving
102-44 Belangrijkste onderwerpen en vraagstukken die uit het overleg met belanghebbenden naar voren zijn gekomen	Bestuursverslag, Onze strategie, Onze omgeving
Verslaggevingsprofiel	
102-45 Overzicht van alle ondernemingen die in de geconsolideerde jaarrekening zijn opgenomen en die niet onder dit verslag vallen	Niet van toepassing

GRI Standard / disclosure	Toelichting / vindplaats
102-46 Proces voor het bepalen van de inhoud en specifieke afbakening van het verslag en hierbij gehanteerde uitgangspunten	Bijlage: Over dit verslag
102-47 Materiële onderwerpen die tijdens het proces ter bepaling van de inhoud van het verslag zijn vastgesteld	Bijlage: Over dit verslag Bestuursverslag, Onze strategie, Onze omgeving, Materialiteitsanalyse
102-48 Gevolgen van een eventuele herformulering van informatie die in een eerder verslag is verstrekt en de redenen voor deze herformulering	In het kort, Kerncijfers Toelichting op de geconsolideerde balans en resultatenrekening
102-49 Significante veranderingen ten opzichte van vorige verslaggevingsperiodes ten aanzien van reikwijdte en afbakening	Bijlage: Over dit verslag
102-50 Verslaggevingsperiode	2022
102-51 Datum van het meest recente rapport	21-4-2023
102-52 Verslaggevingscyclus	Jaarlijks
102-53 Contact informatie voor vragen over het verslag	Bijlage: Over dit verslag
102-54 GRI-toepassingsniveau	Core
102-55 GRI-tabel	Bijlage: GRI-tabel
102-56 Beleid met betrekking tot assurance	Controleverklaring van de onafhankelijke accountant.

Definities materiële thema's

Nr	Thema	Omschrijving
1	Continuïteit van de coöperatie	Leden van de coöperatie rekenen ook over 100 jaar op DELA. Dat vraagt om een solide bedrijfsvoering en een financieel beleid gericht op de lange termijn.
2	Kwalitatieve en persoonlijke dienstverlening	Onze dienstverlening is van hoge kwaliteit, persoonlijk en voor iedereen bijzonder.
3	Hulp rondom overlijden en doorgeven	Met raad en daad helpen we onze leden bij alle vraagstukken rondom overlijden en doorgeven. Naast het verzorgen van uitvaarten, bieden we bijvoorbeeld notariële dienstverlening, ondersteuning voor mantelzorgers en begeleiding bij schuldhulpverlening.
4	Duurzaam en verantwoord beleggen	Via onze beleggingen wil DELA een positieve impact hebben op mens, dier en milieu. DELA belegt voor de lange termijn en kiest in zijn beleggingsstrategie voor een mix van engagement, het uitoefenen van ons stemrecht, ESG-integratie, uitsluiting en impactbeleggen.
5	Eerlijk zakendoen	Wij zijn betrouwbaar en doen op een eerlijke manier zaken. Zowel met klanten, leveranciers als andere partners. Transparantie, ketenverantwoordelijkheid en eerlijke advisering zijn voor ons heel belangrijk.
6	Goed werkgeverschap	Onze medewerkers maken het verschil. DELA maakt zich sterk voor betrokken, trotse en vitale medewerkers. We bieden gelijke kansen, opleidingsmogelijkheden, passend werk en eerlijke en transparante beloningen.
7	Vergroten van solidariteit	DELA is er voor iedereen. Wij geloven in solidariteit en dat we er voor elkaar kunnen zijn. Het lidmaatschap van onze coöperatie staat voor iedereen open. Voor ieder lid willen wij van betekenis zijn vanuit de gedachtes 'vele kleintjes maken samen sterk' en 'gezamenlijk draag je de lasten om daarna allemaal de vruchten ervan te kunnen plukken'. Daarom gaan we voor een zo breed mogelijke werking van solidariteit.
8	Cyber security en privacy	DELA gaat zorgvuldig om met persoonlijke informatie van onze leden en verzekerden. Digitale veiligheid en bescherming van persoonsgegevens hebben onze blijvende aandacht.
9	Inclusie	Wij willen dat iedereen zich welkom voelt bij DELA, ongeacht hun achtergrond. Dat geldt voor ons als werkgever maar ook als dienstverlener. Een voorbeeld is onze dienstverlening op het terrein van mantelzorgers en financiële zelfredzaamheid. DELA zet zijn coöperatieve kracht in om te zorgen dat iedereen kan meedoen aan onze samenleving.
10	Duurzaam inkopen	DELA koopt producten en diensten in die geen schade toebrengen en bij voorkeur een positief effect hebben op mens, dier en milieu. Als grote speler leveren wij een serieuze impact. Voorbeelden zijn duurzaam vervoer, elektrische crematieovens en duurzame kisten.
11	Duurzame uitvaart	DELA maakt duurzame keuzes, zodat we de wereld zo schoon en eerlijk mogelijk doorgeven aan toekomstige generaties. We zijn aanjager en innovator in de branche op het domein duurzame uitvaart. Bijvoorbeeld met duurzame alternatieven voor begraven en cremieren. Leveranciers, concullega's en andere stakeholders inspireren we om ook een duurzame keuze te maken. We willen onze leden uitsluitend duurzame producten bieden en zorgen voor bewustwording.
12	Klimaatverandering	Het klimaat verandert. Dit heeft grote gevolgen voor mens, dier en milieu. En dus ook voor de bedrijfsvoering van DELA. Daarom onderzoeken we het effect van overstromingsrisico op onze uitvaartlocaties. Onze terreinen kunnen bijdragen aan klimaatadaptatie, middels bomen en wateropvang. Anderzijds gaat DELA de oorzaak van klimaatverandering tegen door het opwekken van duurzame energie, innovaties als de elektrische oven en via de beleggingen.
13	Circulariteit	De vraag naar grondstoffen neemt wereldwijd toe. In de strijd tegen uitputting van de aarde, wil DELA zuiniger en slimmer omgaan met grondstoffen. Daarom minimaliseert DELA afvalstromen en kiest DELA voor herbruikbare grondstoffen. Bijvoorbeeld middels circulair bouwen.
14	Innovatie	DELA maakt de uitvaartsector duurzamer en professioneler door innovaties en neemt hierin een voortrekkersrol. DELA gebruikt de coöperatieve waarden en de kracht van solidariteit ook voor het adresseren van maatschappelijke thema's buiten het domein van overlijden. Zo kunnen nieuwe diensten van DELA mensen helpen die door individualisering en een terugtrekkende overheid buiten de boot vallen.
15	Digitale transformatie en nieuwe technologie	Externe ontwikkelingen rondom digitalisering en technologie volgen elkaar in snel tempo op. Denk aan big data, internet of things en robotisering. DELA speelt in op de risico's en kansen van digitalisering. Bijvoorbeeld via nieuwe diensten die leden helpen rondom overlijden en het doorgeven van het leven.
16	Verbeteren van de biodiversiteit	Het behoud van de natuur is een van de grootste uitdagingen van onze tijd. DELA verbetert de biodiversiteit door natuurontwikkeling op de eigen terreinen, via het inkopen van duurzame producten en via zijn beleggingen.
17	Demografische ontwikkelingen	Demografische ontwikkelingen, zoals bijvoorbeeld vergrijzing, hebben een impact op DELA. Mensen worden ouder en betalen langer premie. DELA volgt deze demografische ontwikkelingen op de voet en past, indien nodig, premies en de dienstverlening aan. We blijven in nauw contact met onze leden en houden onze dienstverlening relevant en toegankelijk voor iedereen.

NFRD

Item	Hoofdstuk
Beschrijving van het bedrijfsmodel	In het kort, Profiel Bestuursverslag, Onze strategie
Beschrijving van het beleid rondom milieuaangelegenheden	Bestuursverslag, Onze organisatie, MVO
Beschrijving van het beleid rondom sociale en personeelsaangelegenheden	Bestuursverslag, In het kort, Profiel Bestuursverslag, Onze strategie, Onze betekenis Bestuursverslag, Onze organisatie, Onze medewerkers Bestuursverslag, Onze organisatie, MVO
Beschrijving van het beleid rondom eerbiediging van mensenrechten	Bestuursverslag, Onze organisatie, MVO Governance & risicomanagement, Corporate governance, Integriteit
Beschrijving van het beleid rondom de bestrijding van corruptie en omkoping	Bestuursverslag, Onze organisatie, MVO Governance & risicomanagement, Corporate governance, Integriteit
Beschrijving van de voornaamste risico's die verbonden zijn aan milieu-, sociale en personeelsaangelegenheden, eerbiediging van mensenrechten en bestrijding van corruptie en omkoping en hoe de onderneming deze risico's beheert;	Bestuursverslag, Onze organisatie, MVO Governance & risicomanagement, Corporate governance, Integriteit Governance & risicomanagement, Risicomanagement
Niet financiële prestatieindicatoren en resultaten voor milieu-, sociale en personeelsaangelegenheden, eerbiediging van mensenrechten en bestrijding van corruptie en omkoping	Bestuursverslag, Onze strategie, Onze betekenis Bestuursverslag, Onze organisatie, Onze medewerkers Bestuursverslag, Onze organisatie, MVO Voor de aspecten eerbiediging van mensenrechten en bestrijding van corruptie en omkoping zijn geen kpi's vastgesteld.
Diversiteit van de bestuurs-, leidinggevende en toezichthoudende organen (beschrijving beleid, doelstellingen, tenuitvoerlegging en resultaten)	Bestuursverslag, Onze organisatie, Onze medewerkers

EU taxonomie

Het Klimaatakkoord van Parijs is gericht op beëindiging van de opwarming van de aarde. De Europese Unie zet zich ervoor in om uiterlijk in 2050 klimaatneutraal te zijn. Om deze doelen te halen, introduceerde de EU de Europese Green Deal voor vergroening van de Europese economie. Een cruciale stap bij het verwezenlijken van deze doelen is de invoering van een uniform classificatiesysteem voor duurzame economische activiteiten, kortweg de “EU-taxonomie”.

De EU-taxonomie is een classificatiesysteem waarin een reeks (ecologisch) duurzame economische activiteiten is beschreven. Deze methodiek is ontwikkeld om investeerders, bedrijven, uitgevers en verstrekkers van financiële producten en projectpromotoren te begeleiden bij de transitie naar een klimaatneutrale, klimaatbestendige en ecologisch duurzame economie. Heldere definities op basis van strikte screeningscriteria van welke economische activiteiten precies duurzaam zijn, zorgen voor grotere transparantie en vergelijkbaarheid. Bovendien beoogt de EU met dit systeem het zogeheten ‘greenwashen’ terug te dringen.

De EU-taxonomie kent 6 milieudoelstellingen. Dat zijn twee klimaatdoelstellingen, voor de mitigatie van en de adaptatie aan klimaatverandering. En er zijn 4 overige milieudoelstellingen, onder meer over de transitie naar een circulaire economie en de preventie en bestrijding van verontreiniging. De taxonomie beschrijft wanneer een activiteit substantieel bijdraagt aan een van de milieudoelstellingen. Ondernemingen moeten op basis van artikel 8 uit de EU-taxonomie rapporteren welk deel van hun omzet, kapitaaluitgaven en operationele uitgaven ecologisch duurzaam zijn.

Sinds 1 januari 2022 zijn de eerste rapportageverplichtingen van kracht. Dit betekent dat alle organisaties waarop de EU-taxonomie van toepassing is, in hun jaarverslag indicatoren moeten opnemen. Deze indicatoren hebben betrekking op alle economische activiteiten van de organisatie die in de EU-taxonomie zijn beschreven (“taxonomy-eligible economic activities”) en de activiteiten die voldoen aan de technische screeningcriteria van de EU-taxonomie (“taxonomy-aligned economic activity”). Financiële ondernemingen moeten toelichten welk deel van de investeringen betrekking hebben op de financiering van taxonomy-eligible en taxonomy-aligned activiteiten. De rapportageverplichting richt zich in eerste instantie op de twee klimaatdoelstellingen (mitigatie en adaptatie van klimaatverandering).

In het jaarverslag maken wij onderscheid tussen onze kernactiviteiten (bedrijfsactiviteiten) en onze investeringen (beleggingen).

Bedrijfsactiviteiten (verzekeringen en uitvaarten)

Onze kernactiviteiten, verzekeringen en uitvaarten, dragen niet bij tot de mitigatie en adaptatie van klimaatverandering. Wij rapporteren daarom 0 procent 'eligible'.

Investeringen (beleggingen)

Voor wat betreft onze beleggingen is zo'n 40% van de beleggingsportefeuille 'eligible' op basis van de twee klimaatdoelstellingen. Dit is € 3,0 miljard van € 7,4 miljard. Conform de regelgeving zijn staatsobligaties niet meegenomen in deze berekening en zijn derivaten (€ 65 miljoen) uitgesloten van de teller in deze berekening.

Zo'n 5% ofwel € 352 miljoen van de beleggingsportefeuille voldoet aan de technische screeningcriteria van de EU-taxonomie en is daarmee 'aligned'.

De berekening is als volgt opgebouwd:

	Portefeuille		Eligible		Aligned	
	x € 1 miljoen	%	x € 1 miljoen	%	x € 1 miljoen	%
Aandelen	1.826	25%	237	13%	18	1%
Vastrentend	2.003	27%	300	15%	-	0%
Vastgoed	2.435	33%	2.435	100%	334	14%
Infrastructuur	1.018	13%	-	0%	-	0%
Land- & bosbouw	104	1%	-	0%	-	0%
Overig	33	0%	-	0%	-	0%
Subtotaal	7.420	100%	2.973	40%	352	5%
Staatsobligaties	976					
Totaal	8.396					

De percentages zijn gebaseerd op het percentage 'eligible' en 'aligned' van de omzet van de beursgenoteerde bedrijven in onze portefeuille. Dit percentage is op 'best effort'-basis berekend op basis van input van onze externe vermogensbeheerders. Deze data is gecombineerd met input van een externe gespecialiseerde partij die continu verifieert bij meer dan 40.000 bedrijven hoeveel procent van de omzet, van de operationele uitgaven (opex) en van de investeringen (capex) 'eligible' en 'aligned' is. De gebruikte input van deze externe partij is begin februari verkregen en is veelal gebaseerd op jaarverslagen 2021.

De percentages 'eligible' en 'aligned' van onze vastrentende portefeuille zijn op dezelfde wijze vastgesteld als de procentuele inschatting van de aandelenportefeuille.

Onze vastgoedportefeuille beschouwen we als 100% 'eligible'. Van het Nederlandse vastgoedfonds (15% van de vastgoedportefeuille) is vastgesteld dat 73% ervan energielabel A heeft. Van andere vastgoedfondsen hebben we geen informatie over het energielabel (equivalent) of geen informatie of het betreffende equivalent als duurzaam beschouwd mag worden. Daarnaast hebben enkele van onze crematoria energielabel A. De 'alignment' van onze vastgoedportefeuille komt daarmee op 14%.

Van de portefeuilles infrastructuur en land- en bosbouw hebben we onvoldoende informatie om te beoordelen of deze EU taxonomie eligible of aligned zijn. Daarom hanteren we een prudente-aanpak en beschouwen wij deze investeringen als 'niet-eligible'.

DELA hoofdkantoor DELA Nederland

Oude Stadsgracht 1
5611 DD Eindhoven (NL)
+31 (0)40 260 16 01
www.dela.nl

DELA België

Noorderplaats 5 bus 2
2000 Antwerpen (B)
+32 (0)2 800 87 87
www.dela.be

DELA Lebensversicherungen

Zweigniederlassung Deutschland
Platz der Ideen 2 40476 Düsseldorf (D)
+49 (0)211 542686 86
www.dela.de

Foto voorkant jaarverslag [C]:

© Visit Zuid-Limburg, <https://www.visitzuidlimburg.nl/>